ResearchGate

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/322339222

Toolbox persoonsgerichte aanpak high impact crimes

Book · January 2012

CITATION
1

READS
42

4 authors, including:

Ben Rovers
BTVO - Bureau voor Toegepast Veiligheidsonderzoek
127 PUBLICATIONS **194** CITATIONS

SEE PROFILE

Hans Moors
EMMA, Experts in Media and Society
59 PUBLICATIONS **153** CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Project Veiligheidspercepties View project

Project Police intelligence View project

All content following this page was uploaded by Ben Rovers on 09 January 2018.

The user has requested enhancement of the downloaded file.

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Toolbox
Persoonsgerichte Aanpak High Impact Crimes

OPENBAAR MINISTERIE

POLITIE

BTVO

Bureau voor Toegepast Veiligheidsonderzoek

iva

Toolbox
Persoonsgerichte Aanpak High Impact Crimes

Auteurs
Ben Rovers – BTVO

Hans Moors – IVA
Menno Jacobs – IVA
Mireille Jans – IVA

m.m.v. Bart Hartog – KLPD

In opdracht van het openbaar ministerie en de politie, gefinancierd door het ministerie van Veiligheid en Justitie.

De commissie die de totstandkoming van de Toolbox heeft begeleid, bestond uit Jos van der Stap, de landelijk overvalcoördinator van de politie, en Frans Pommer, de landelijk Officier van Justitie High Impact Crime.

December 2012

Inhoud

1	**Inleiding**	**5**
1.1	Repressie alleen is niet voldoende	5
1.2	Wat doen ketenpartners daaraan en welke moeilijkheden ondervinden ze daarbij?	5
1.3	Hoe kan een Toolbox helpen?	6
1.4	De inhoud van de Toolbox	6
1.5	De totstandkoming van de Toolbox	7
1.6	De reikwijdte van de Toolbox	7
2	**Proces: een stappenplan**	**9**
2.1	Waarom een stappenplan?	9
2.2	Wie zijn erbij betrokken?	9
2.3	Stappenplan voor het maken van een processchema	9
3	**Privacy en informatie: uitwisseling**	**17**
3.1	Inleiding	17
3.2	Het informatieproces bij een PGA	17
3.3	Bewaren van persoonsdossiers	18
4	**Prioritering: de screening en selectie van (potentiële) plegers van High Impact Crimes**	**21**
4.1	Inleiding	21
4.2	Totstandkoming van de brutolijst	22
4.3	Totstandkoming van de nettolijst	24
4.4	Procedures en verversen van de lijst	27
5	**Persoonsgerichte interventie: de interventiematrix**	**29**
5.1	Inleiding	29
5.2	Toepassing van de interventiematrix: een stappenplan	29

Bijlagen

I. Begrippenlijst
II. Voorbeeld persoonsdossier
III. Wetenschappelijke en praktische onderbouwing risicotaxatie-instrument
IV. Voorbeeld interventiematrix (Excel)
V. Handleiding interventiematrix
VI. Menukaart bijzondere voorwaarden
VII. Lijst van door erkenningscommissie beoordeelde gedragsinterventies

1

1. Inleiding

1.1 Repressie alleen is niet voldoende

De integrale, probleemgerichte ketenaanpak van overvallen werpt zijn vruchten af: landelijk is het aantal overvallen in 2010, 2011 en 2012 gedaald en is het aantal aangehouden verdachten toegenomen. Duidelijk is dat er meer nodig is dan intensieve opsporing en vervolging om verdere en blijvende reductie van (woning) overvallen, woninginbraken, straatroven en geweldsdelicten in de komende jaren te realiseren. Deze delicten hebben een grote impact op slachtoffers en op de samenleving, en worden hierom High Impact Crimes genoemd.

Het terugdringen van recidive onder bijvoorbeeld veroordeelde straatrovers en overvallers en het beperken van nieuwe aanwas van (potentiële) daders die in staat zijn dit soort delicten te plegen, vraagt om een continue daadkrachtige en persoonsgerichte aanpak. Die aanpak moet dus gericht zijn op repressie, alsook op tegenhouden en recidivebeperking (preventie).

1.2 Wat doen ketenpartners daaraan en welke moeilijkheden ondervinden ze daarbij?

De manier waarop de meeste ketenpartners in de regio's 'aan de voorkant' van de High Impact Crimes proberen te komen, is door middel van de PersoonsGerichte Aanpak van (potentiële) plegers van voornoemde delicten, ook wel de PGA of de Top X-aanpak genoemd. In de Toolbox wordt consequent de term persoonsgerichte aanpak of PGA gebruikt.

Professionals die de persoonsgerichte aanpak daadwerkelijk uitvoeren, moeten zeker weten dat zij op de juiste personen de juiste interventies richten. Rovers heeft dit het *belief-effect* genoemd. Als je als uitvoerend professional niet gelooft in de interventie die je pleegt en in de capaciteiten van de ontvanger van die interventie om daar goed mee om te gaan, dan heeft die interventie vermoedelijk (sterk) verminderd effect (Moors & Rovers, 2008).

Vragen waarmee ketenpartners worstelen zijn:
- Hoe loopt idealiter het proces om te komen tot een persoonsgerichte aanpak?
- Hoe dient het informatieproces te worden ingericht, zodat voldaan wordt aan de privacy wet- en regelgeving?
- Welke personen, of beter gezegd welke groepen van personen, zouden voor een persoonsgerichte aanpak in aanmerking moeten komen?
- Welke interventies kunnen worden gepleegd in het kader van de persoonsgerichte aanpak?

1.3 Hoe kan een Toolbox helpen?

De Toolbox biedt concrete handvatten om te komen tot een optimale persoonsgerichte aanpak voor (potentiële) plegers van High Impact Crimes. De Toolbox geeft hulp en instructie bij het opzetten van een persoonsgerichte aanpak en een deel van de hiervoor noodzakelijke werkprocessen. De Toolbox is geen complete vervanging van bestaande werkprocessen bij politie, in veiligheidshuizen en van ketenpartners. Er blijft voldoende ruimte open om de persoonsgerichte aanpak af te stemmen op de lokale situatie en de bestaande samenwerkingsverbanden van de verschillende deelnemende partijen.

De Toolbox geeft handreikingen voor vier belangrijke taken bij een persoonsgerichte aanpak.
Die noemen we de vier P's.

(inrichten van een optimaal werk-)	*Proces*
(waarborgen van regels voor de)	*Privacy en Informatie-uitwisseling*
(zorgen voor een juiste)	*Prioritering*
(organiseren van een zo effectief mogelijke)	*Persoonsgerichte interventie*

1.4 De inhoud van de Toolbox

De Toolbox bestaat uit vier onderdelen: de vier P's.

PROCES: EEN STAPPENPLAN

Om het **proces** van een persoonsgerichte aanpak te optimaliseren is een stappenplan in de Toolbox opgenomen. Hierin worden de belangrijkste stappen uitgelegd waar aan gedacht moet worden bij het opzetten en inrichten van een persoonsgerichte aanpak.

PRIVACY EN INFORMATIE-UITWISSELING

Omdat **privacy** bij het werken met een persoonsgerichte aanpak belangrijk is, is een korte handleiding opgesteld, die beschrijft welke regels er zijn en hoe daarmee moet worden omgegaan. Dit onderdeel geeft antwoord op de vraag wie, wat, wanneer en met wie mag delen.

PRIORITERING: SCREENING EN SELECTIE VAN (POTENTIËLE) PLEGERS VAN HIGH IMPACT CRIMES

Ten behoeve van de **prioritering** is een risicotaxatie-instrument ontworpen. Dit risicotaxatie-instrument helpt bij het selecteren van de juiste personen voor de persoonsgerichte aanpak. Vanuit een landelijk door de politie in samenwerking met het OM aangeleverde brutolijst van kandidaten per regio kan een zogenoemde nettolijst worden gegenereerd. In de Toolbox wordt toegelicht op basis van welke criteria de brutolijst is opgesteld en hoe van daaruit naar een nettolijst kan worden gekomen. Een wetenschappelijke en praktische onderbouwing van het risicotaxatie-instrument is als bijlage toegevoegd.

PERSOONSGERICHTE INTERVENTIE: DE INTERVENTIEMATRIX

Tot slot is er aandacht voor de **persoonsgerichte interventie**. Met behulp van een interventiematrix kan inzichtelijk worden gemaakt welke interventies in een bepaalde regio beschikbaar zijn en welke partij of ketenpartner voor de inzet van deze interventie(s) als eerstverantwoordelijke mag worden gezien. In de interventiematrix worden de mogelijke interventies geordend op tactiek, fase van het behandeltraject en uitvoerende partij en zijn deze nader gespecificeerd op de persoon, op de sociale omgeving en op de criminele omgeving. Aan de hand van de bijgevoegde voorbeeldmatrix kan men zelf een interventiematrix voor de eigen regio maken.

1.5 De totstandkoming van de Toolbox

De Toolbox is in 2012 tot stand gekomen op basis van onderzoek naar de huidige praktijk van de persoonsgerichte aanpak in Nederland. Daarbij waren gemeenten en politie in zeven regio's betrokken, te weten Noord-Holland-Noord (Alkmaar), Amsterdam-Amstelland (Amsterdam), Utrecht (Utrecht), Haaglanden (Den Haag), Rotterdam-Rijnmond (Rotterdam), Midden- en West-Brabant (Tilburg en Breda) en Limburg-Zuid (Heerlen).

Bij deze zeven regio's is gekeken naar de opzet en uitvoering van de persoonsgerichte aanpakken. Onderzocht is tegen welke moeilijkheden en problemen men bij de ontwikkeling en uitvoering van de persoonsgerichte aanpak aanliep. Tegelijk is geanalyseerd of bepaalde oplossingen voor die problemen die in de ene regio waren gevonden ook zouden (kunnen) werken voor een andere regio. Op die manier is een filter voor *good practices* ontworpen dat als basis fungeert voor de Toolbox. Voor het risicotaxatie-instrument is daarnaast ook veel wetenschappelijke literatuur en documentatie bestudeerd om *evidence based* uitspraken te kunnen doen.

1.6 De reikwijdte van de Toolbox

De Toolbox is als basismodel geschikt voor alle regio's in Nederland. Alle regio's kunnen aan de slag met de landelijk aangeleverde brutolijst per regio. Ketenpartners kunnen in gezamenlijk overleg en aan de hand van de regionale problematiek een nettolijst maken met behulp van het risicotaxatie-instrument. Het stappenplan voor het proces, de handleiding over privacy en informatie-uitwisseling en de interventiematrix ten aanzien van de persoonlijke interventie zijn een basismodel en vormen samen een methodiek waarmee de aanpak in de praktijk kan worden vormgegeven, uitgevoerd en gevolgd.

Het is van belang dat voor een effectieve persoonsgerichte aanpak voldoende capaciteit en expertise beschikbaar is in relatie tot het aantal (potentiële) plegers van High Impact Crimes. Wat voor de persoonsgerichte aanpak in een regio de ideale schaalgrootte is, kunnen de betrokken ketenpartners (waaronder in ieder geval gemeenten, politie, OM en de reclasseringsorganisaties) zelf het beste vaststellen. Indien nodig kan een voorstel over de schaalgrootte waarop de persoonsgerichte aanpak wordt toegepast eerst aan het Arrondissementaal Justitieel Beraad, waar nodig uitgebreid met het lokaal bestuur, worden voorgelegd. De regionale en/of lokale driehoek besluit uiteindelijk over de daadwerkelijk schaalgrootte. Daar waar onder regie van meerdere gemeenten in een regio aan de slag wordt gegaan met een persoonsgerichte aanpak, is het wenselijk dat er nauw wordt samengewerkt.

Elke regio zal zo zijn eigen specifieke problemen tegenkomen bij de regionale inrichting en uitvoering van de persoonsgerichte aanpak. De Toolbox heeft daar misschien geen passend en kant en klaar antwoord op. Daarom kan er voor vragen die opkomen bij het opzetten en inrichten van een op maat gesneden toepassing van de persoonsgerichte aanpak contact worden opgenomen met het Programma Gewelddadige Vermogenscriminaliteit van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

2

2. Proces: een stappenplan

2.1 Waarom een stappenplan?

Hoofddoel van een persoongerichte (systeem)aanpak is het terugdringen van recidive en het voorkomen van criminaliteit door middel van de integrale, probleemgerichte aanpak van (potentiële) plegers van High Impact Crimes. Ketenpartners werken hierbij samen om niet alleen de persoon, maar ook het systeem rondom de (potentiële) dader te beïnvloeden. Aan de hand van de stappen die dit PGA-model beschrijft, kan een gedetailleerd en regiospecifiek processchema worden gemaakt. Hierin kan inzichtelijk worden gemaakt wat er allemaal moet gebeuren, wat hiervoor nodig is en waarvoor welke ketenpartner verantwoordelijkheid draagt.

2.2 Wie zijn erbij betrokken?

De invulling van het processchema ontstaat doordat de ketenpartners samen de partijen benoemen die actief (zullen) zijn bij de (totstandkoming van de) persoongerichte aanpak. Primair zijn dat:

- Lokaal bestuur
- Politie
- Openbaar Ministerie
- Reclasseringorganisaties (3RO)
- Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)
- Raad voor de Kinderbescherming
- Bureau Jeugdzorg.

Secundaire partners kunnen zijn: de belastingdienst, bureau Halt, woningcorporaties, lokale zorg- en behandelinstellingen, et cetera. De regierol ligt bij het lokaal bestuur, meer precies, bij de regionale en/of lokale driehoek(en) in de regio die samenwerken om zo capaciteit en expertise te delen.

2.3 Stappenplan voor het maken van een processchema

Het stappenplan omvat een voorbereidende en een uitvoerende fase.
In de voorbereidende fase worden achtereenvolgens de personen benoemd die bij de persoonsgerichte aanpak betrokken (zullen) zijn. Het gaat om de:

- Projectleider of programmamanager
- Procesregisseur
- Casusmanagers.

Deze personen zijn gemandateerd tot het beheren en verwerken van privacygevoelige informatie.
Ook worden de nodige materiële voorbereidingen getroffen. Het gaat dan om het sluiten van convenanten (of zogenoemde aansluitingsvoorwaarden), het inventariseren van beschikbare interventies en het inrichten van de persoonsdossiers. Tot slot worden ook de meer praktische kwesties geregeld, zoals het aantal kandidaten dat voor een PGA in aanmerking komt en de vergaderfrequentie.

In de uitvoerende fase gaat de persoonsgerichte aanpak daadwerkelijk van start. Het stappenplan toont wie wat en hoe kan doen. De projectleider of programmamanager richt het proces in, bewaakt het en stelt het zo nodig bij. De procesregisseur beheert de informatiestromen, bewaakt de voortgang en zit het casusoverleg (de weegploeg) voor. De procesregisseur adviseert de casusmanagers die vervolgens de actieplannen opstellen. Interventieplegers voeren de actieplannen uit.

De genoemde personen / gremia zijn als volgt georganiseerd

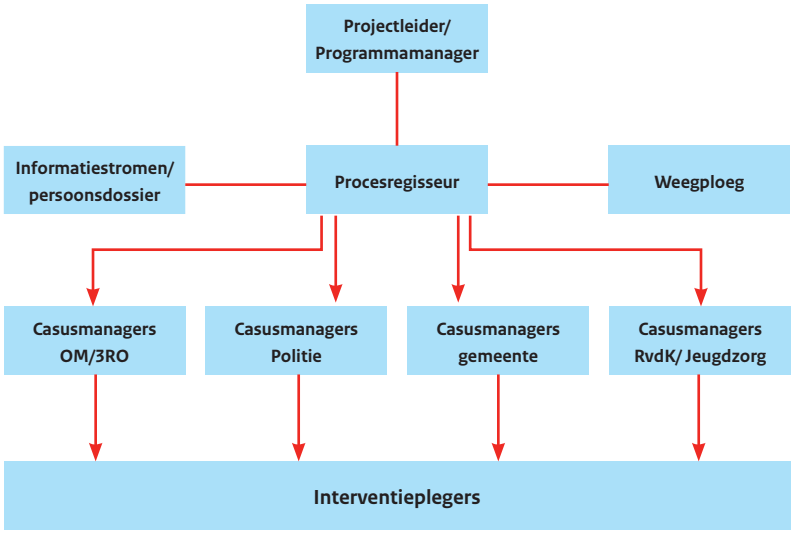

Fase I: Voorwaarden voor een efficiënt proces: de voorbereiding

I.1 Maak één lijst

Veel regio's werken met lijsten van kandidaten die voor enige vorm van verscherpt toezicht of een persoonsgerichte aanpak in aanmerking komen. Sommige regio's hanteren meerdere lijsten, bijvoorbeeld voor veelplegers, geweldplegers, leden van criminele jeugdgroepen, 'raddraaiers', 'patsers' of 'hufters'. Doel van de persoonsgerichte aanpak is dat ketenpartners integraal samenwerken met één lijst. De basis hiervoor wordt landelijk aangeleverd op basis van systeeminformatie: de zogeheten brutolijst. Met behulp van het risicotaxatie-instrument wordt van die brutolijst een nettolijst gemaakt. Bij deze bruto-netto conversie bestaat de mogelijkheid om personen aan de (gesystematiseerde) lijst toe te voegen. Zodoende kan de nettolijst precies worden afgestemd op wat in de regio nodig en uitvoerbaar is.

De grootte van de nettolijst kan naar eigen inzicht worden bepaald. Door de inclusiecriteria strenger te stellen kan de brutolijst worden ingekort, bijvoorbeeld tot 200. Vervolgens kan hij door het bijplaatsen van door wijkagenten of lokale recherche geprioriteerde personen weer groter worden gemaakt, tot bijvoorbeeld 250. Zie voor een precieze beschrijving van het prioriteringsproces het desbetreffende hoofdstuk waarin tevens het risicotaxatie-instrument is benoemd en de wetenschappelijk en praktische onderbouwing van het risicotaxatie-instrument in de bijlage.

Als er overeenstemming is dat de juiste personen in de regio op de lijst staan en dat ketenpartners voldoende capaciteit hebben om de persoonsgerichte aanpak uit te voeren, dan moet de regionale driehoek bestuurlijk commitment geven aan het daadwerkelijk opzetten van de persoongerichte aanpak ten aanzien van de geprioriteerde (potentiële) plegers van High Impact Crimes.

I. 2 Zorg voor commitment en stel een projectleider aan

Het lokale bestuur stelt een projectleider of programmamanager PGA aan. Deze persoon wordt hierbij mandaat verleend tot het beheren en 'verwerken' van privacygevoelige informatie. De functies van projectleider of programmamanager en procesregisseur kunnen bij één en dezelfde persoon worden ondergebracht. Op basis van de doelgroepselectie en de omvang van de nettolijst moet er door deze projectleider of programmamanager een voorstel voor de regionale driehoek worden gemaakt. Indien nodig kan dit voorstel eerst aan het Arrondissementaal Justitieel Beraad, waar nodig uitgebreid met het lokaal bestuur, worden voorgelegd. In de regionale en/of lokale driehoek wordt uiteindelijk bepaald hoe groot de nettolijst moet worden en welke doelgroepen daarin dienen voor te komen en welke mensen en middelen beschikbaar moeten zijn om de kandidaten op de lijst aan te pakken. Dit kan betekenen dat er binnen de keten geschoven zal moeten worden dan wel dat er extra capaciteit bij een of meerdere betrokken ketenpartners moet worden vrijgemaakt.

I. 3 Convenanten

De projectleider of programmamanager inventariseert welke partners die betrokken zijn bij de persoonsgerichte aanpak een rol krijgen bij de uitvoering ervan. De inhoud van deze rol wordt (indien nodig) vastgelegd in een convenant.[1] Als er reeds een convenant bestaat, dan wordt dat indien nodig bijgesteld. Het gaat om het vastleggen in afspraken van activiteiten en verantwoordelijkheden in het kader van de persoongerichte aanpak die ketenpartners voor een groot gedeelte al uitvoeren. Ook is het van belang om afspraken vast te leggen over hoe te handelen als zaken niet lopen zoals afgesproken. Het vooraf maken van afspraken over escaleren is belangrijk om elkaar te kunnen aanspreken op het nakomen van die afspraken. Het moet volstrekt duidelijk zijn welke ketenpartner(s) bij welke activiteiten betrokken is en/of verantwoordelijkheid draagt.

I. 4 Benoem een procesregisseur en casusmanagers

Kies en benoem een procesregisseur. Verleen de procesregisseur hierbij mandaat tot het beheren en 'verwerken' van privacygevoelige informatie. Zoals eerder aangegeven kunnen de functies van projectleider of programmamanager en procesregisseur bij één en dezelfde persoon worden ondergebracht, als de schaalgrootte daartoe aanleiding geeft. De Toolbox biedt handvatten om te bepalen wat precies onder 'privacygevoelige informatie' wordt verstaan en wat bij informatie-uitwisseling komt kijken. De procesregisseur is de eindverantwoordelijke persoon die bepaalt welke informatie conform het wettelijk kader binnen het samenwerkingsverband wordt gedeeld en die toeziet op de naleving van de afspraken die hierover zijn gemaakt.

I. 5 Kies welke interventies (in voldoende mate) beschikbaar zijn

Bepaal in samenwerking met de ketenpartners welke interventies er gepleegd zouden kunnen worden en stel een (regiospecifieke) interventiematrix op. Dit helpt tevens inzichtelijk te maken of interventies, waaraan behoefte is, ontbreken en/of interventies overbodig zijn. De Toolbox bevat een voorbeeld van een interventiematrix. Bepaal in overleg met de ketenpartners wie casusmanagers (voor diens taken: zie verderop) kunnen aanleveren en leg vast wie dat zijn.

I. 6 Bepaal de vergaderfrequentie

Bepaal met welke frequentie de weegploeg (bestaande uit vertegenwoordigers van openbaar ministerie, politie, gemeente, 3RO, Raad voor de Kinderbescherming, DJI en Bureau Jeugdzorg) bijeen moet komen om casus te verdelen. Soms sluit die frequentie aan bij wat in de regio al gebruik is. De frequentie is mede afhankelijk van de omvang van de nettolijst. De weegploeg kan in verschillende samenstellingen bijeenkomen. Gaat het bijvoorbeeld om jeugdigen dan is aanwezigheid van 3RO niet nodig. Gaat het om het (mogelijk) plegen van interventies zonder enige justitiële titel, dan is aanwezigheid van het openbaar ministerie niet noodzakelijk.

I. 7 Richt een persoonsdossier in

Bepaal (projectleider en procesregisseur gezamenlijk) op basis van wat al gedaan wordt en de convenanten welke thema's in het persoonsdossier opgenomen kunnen worden.[2] Kies uit: criminaliteitsverleden, bestaande adviezen (3RO/RvdK, RISc, LIJ), woon- en gezinssituatie, gezondheid en zorg, school/werk/dagbesteding, vrienden/sociaal netwerk, gedrag/houding en financiële situatie. In de bijlage is een voorbeeld toegevoegd. Er kan uiteraard worden gedifferentieerd naar bepaalde statuskenmerken van de personen. Zo zou het bijvoorbeeld wenselijk kunnen zijn om voor een jonge zeer actieve straatrover meer informatie te verzamelen dan voor een wat oudere en dus bij de diverse ketenpartners ook bekendere ex-gedetineerde. Let op, het gaat in dit stadium alleen om welke informatie eventueel in het persoonsdossier zou kunnen komen. Het daadwerkelijk vullen ervan gebeurt pas na de eerste triage, dat wil zeggen nadat de weegploeg hiertoe opdracht heeft gegeven.

---

[1] Op het besloten gedeelte van de website *www.veiligheidshuizen.nl*, onder het kopje 'convenanten', staat een (gewogen) overzicht van convenanten. Sommige convenanten zijn – vanuit het oogpunt van de bescherming van persoonsgegevens – sterker dan andere. In het licht van de doorontwikkeling van de veiligheidshuizen wordt gewerkt aan een verbeterd convenant voor de informatie-uitwisseling in veiligheidshuizen.

[2] In de praktijk worden meerdere benamingen gebruikt, zoals ketendossier of basisdossier. Feitelijk gaat het daarbij om 'subdossiers' die meer of minder privacygevoelige informatie bevatten. Wij hanteren één term: persoonsdossier.

Fase II: Aan de slag!

Zijn de voorbereidingen gedaan dan, kan de persoonsgerichte aanpak beginnen. In schema ziet het proces er als volgt uit:

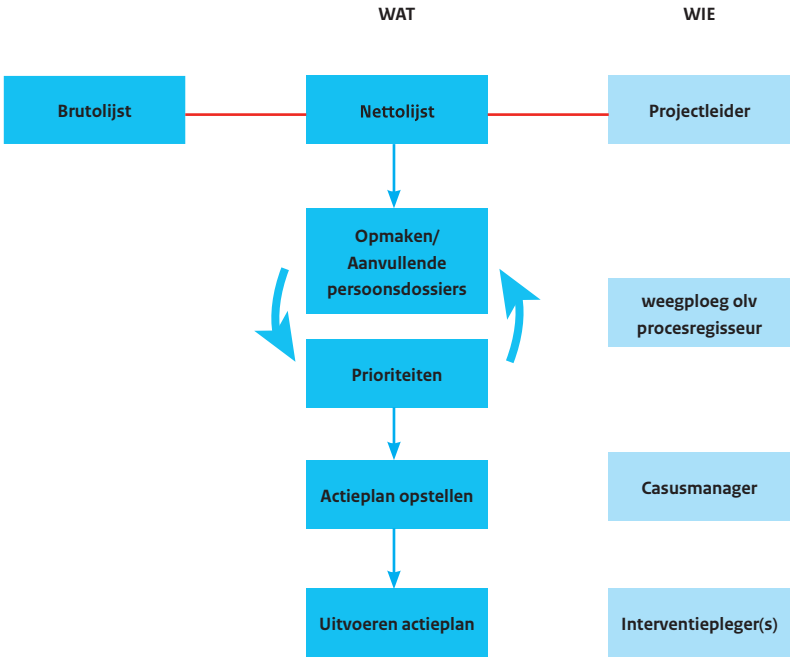

II.1 Van brutolijst naar nettolijst

De politie levert iedere zes maanden, op basis van de eveneens zesmaandelijks landelijk aangeleverde brutolijst, in samenwerking met andere ketenpartners een regionale nettolijst aan van potentiële plegers van High Impact Crimes die voor een persoonsgerichte aanpak in aanmerking komen. Daarvoor gebruikt zij het risicotaxatie-instrument uit de Toolbox. Dat voldoet aan de vereisten die de wet aan uitwisseling van persoonsgegevens stelt.

II. 2 Prioriteren: de weegploeg

De weegploeg in de regio (feitelijk is dit het veiligheidshuisoverleg met daarin minimaal – en met mandaat – vertegenwoordigd: het openbaar ministerie, de gemeente, de politie, Bureau Jeugdzorg, DJI, 3RO en de Raad voor de Kinderbescherming) bepaalt welke kandidaten op de nettolijst in aanmerking komen voor een persoonsgerichte aanpak en welke organisatie primair verantwoordelijk wordt voor die persoon (casus). De weegploeg maakt deze afweging onder voorzitterschap van de procesregisseur op basis van de beschikbaar gekomen informatie. Is die informatie nog onvoldoende dan kan de weegploeg besluiten meer informatie over deze persoon te vergaren en wijst daarvoor eveneens een verantwoordelijke partij aan. Als wordt overgegaan tot een persoonsgerichte aanpak dan 'overhandigt' de procesregisseur de kandidaat (of kandidaten) aan de casusmanager(s) van de primair verantwoordelijke ketenpartner. De procesregisseur adviseert daarbij, op basis van het persoonsdossier en de bespreking daarvan in de weegploeg, over het actieplan.

Een voorbeeld: Een jonge drugsverslaafde man van 20 jaar wiens naam al twee maanden op de nettolijst voorkomt wordt voorwaardelijk geschorst uit zijn voorlopige hechtenis. Het OM is hierbij dus de primair verantwoordelijke partij en 3RO de adviserende en uitvoerende partij. Beide partijen hebben in eerder stadium tijdens een vergadering van de weegploeg bepaald wat er in grote lijnen met deze jongere zou moeten gebeuren, maar de zaak vanwege gebrek aan urgentie nog niet overgedragen aan een casusmanager. Nu de jongere voorwaardelijk wordt vrijgelaten, wordt de zaak onmiddellijk urgent en overhandigt de procesregisseur zijn naam, (delen van zijn) persoonsdossier en een (al dan niet dwingend) advies voor een actieplan aan de casusmanager van het OM. Hij of zij zal nu in samenwerking met de ketenpartners (in dit geval dus Reclassering Nederland en bijvoorbeeld een verslavingskliniek) aan Reclassering Nederland vragen een adviesrapportage op te stellen in lijn met de eerder gemaakte afspraken om dit te kunnen voorleggen aan de officier van justitie die vervolgens een verslavingsbehandeling kan vorderen bij de Rechter-Commissaris.

II. 3 Vullen van het persoonsdossier

Om tot een effectief actieplan te komen, zal er in de regel meer informatie nodig zijn dan de aangeleverde (systeem)informatie van de nettolijst. Denk aan gegevens over woon- en gezinssituatie, gezondheid en zorg, school/werk/dagbesteding, vrienden/sociaal netwerk, mobiliteit en financiële situatie. De weegploeg bepaalt of, en zo ja welke informatie er over een bepaalde persoon verzameld moet worden en welke informatieverzamelaars dat moeten doen.

De hoeveelheid en vooral de aard van de informatie die over een bepaalde persoon beschikbaar is, kan op zeker moment de doorslag geven om voor deze persoon een actieplan op te gaan stellen. In dat geval bepaalt de weegploeg in grote lijnen welk(e) type(n) interventie(s) het meest geëigend lijkt/lijken. Hiervoor kan de interventiematrix uit de Toolbox worden gebruikt. Daarna wordt de regie toebedeeld aan een casusmanager.

Het persoonsdossier bevat privacygevoelige informatie. De informatieverzamelaars van de kernpartners – in elk geval politie, openbaar ministerie, 3RO, Bureau Jeugdzorg, Raad voor de Kinderbescherming, DJI en de gemeente – kunnen informatie inwinnen bij andere partners, zoals de belastingdienst, Bureau Halt, of woningcorporaties. Daarnaast maken ze gebruik van eigen werkdossiers, die tot stand zijn gekomen conform de eigen wet- en regelgeving die voor elk van die kernpartners geldig is.

Politie, openbaar ministerie en 3RO hebben (via JD-Online) direct toegang tot informatierijke en relevante (gevalideerde) risicotaxaties als Risc en LiJ. Het is aan te bevelen om gebruik te maken van deze mogelijkheid. Het gaat er per slot van rekening om dat er een zo volledig mogelijk informatiebeeld ontstaat van de problemen van een persoon en de leefgebieden die aan deze problemen raken. De informatie is noodzakelijk voor het opstellen van een op maat gesneden en dus goed en adequaat actieplan.

II. 4 Opstellen Actieplan

De procesregisseur draagt de geprioriteerde PGA-kandidaten namens de weegploeg over aan een casusmanager. Die werkt – ten behoeve van de persoonsgerichte aanpak – bij de meest geëigende ketenpartner die het beoogde type interventie(s) kan (doen laten) uitvoeren. Hiervoor kan de interventiematrix uit de Toolbox worden gebruikt. De casusmanager maakt het actieplan. Het actieplan kan onderdeel uitmaken van het persoonsdossier (zie het voorbeeld persoonsdossier dat als bijlage beschikbaar is). Het actieplan wordt teruggekoppeld naar de procesregisseur. Die kan eventueel besluiten om het nogmaals aan de weegploeg voor te leggen, bijvoorbeeld als er twijfel bestaat of het plan wel overeenkomt met de bedoelingen die in de weegploeg ten aanzien van de desbetreffende kandidaat zijn geformuleerd. Als het actieplan is geaccordeerd door de procesregisseur, start de casusmanager met de uitvoering.

II. 5 Uitvoeren van het Actieplan - Plegen van de interventie - Volgen van het resultaat
De casusmanager organiseert de uitvoering van het actieplan in overleg met andere uitvoerende organisaties waarmee afspraken zijn gemaakt en bewaakt de uitvoering. Zo nodig voert hij afstemmingsoverleg met andere ketenpartners. De casusmanager voorziet de interventiepleger(s) van de gegevens die nodig zijn om de interventie met zoveel mogelijk resultaat uit te voeren. Met het oog op de privacy hebben de interventiepleger(s) daar waar er geen doelbinding en noodzaak is geen directe inzage in het persoonsdossier. De resultaten van de interventies worden teruggekoppeld aan de casusmanager, die weer verantwoording aflegt aan de procesregisseur. Met het overzicht van die resultaten actualiseert de procesregisseur het persoonsdossier. De regisseur rapporteert aan de weegploeg over de voortgang per persoon, opdat de weegploeg het gehele werkproces kan monitoren.

Als een PGA-kandidaat in detentie komt, zorgt de procesregisseur dat zijn persoonsdossier aan DJI wordt overgedragen. Op die manier blijft het dossier 'actief', en de persoonsgerichte aanpak, zeker bij korte detentie, 'ononderbroken'. Eigenlijk neemt DJI dan tijdens de detentieperiode de rol en functie van casusmanager tijdelijk over. Tijdens de detentie, of vlak erna, wordt het dossier up-to-date gehouden. Kort voor de afloop van de detentie wordt het dossier weer aan de procesregisseur overgedragen. Deze kan dan in overleg met de weegploeg bepalen of er onmiddellijk (weer) actie op deze persoon moet worden ondernomen of niet.

II. 6 Terugkoppeling door procesregisseur
De procesregisseur evalueert periodiek de gepleegde interventies en koppelt deze informatie terug aan de projectleider. De procesregisseur evalueert ook periodiek het functioneren van de eigen (netwerk)organisatie en bespreekt de bevindingen in de weegploeg.

II. 7 Aanpassen werkproces, up-to-date houden van de interventiematrix en de nettolijst zelf
De projectleider of programmamanager voert op basis van de terugkoppelingen van de procesregisseur waar nodig aanpassingen door in het werkproces. Dat kan gaan om de lengte van de nettolijst, de vergaderfrequentie en de samenstelling van de weegploeg, feitelijk alle keuzen die in de voorbereidende fase zijn gemaakt.

Waar het gaat om de (vermeende) effectiviteit van interventies kan de projectleider of programmamanager in overleg met de procesregisseur de interventiematrix daarop bijstellen. Interventies die goed en tijdig worden uitgevoerd en succes (lijken te) hebben mogen prominenter op de interventiematrix worden geplaatst, andere, om wat voor reden dan ook, minder geslaagde interventies kunnen er mogelijk af.

Tot slot houdt de projectleider of programmamanager de nettolijst zelf in de gaten. In overleg met de procesregisseur kan hij adviseren om bepaalde personen die al lang op de nettolijst staan te agenderen in de weegploeg om te bepalen of zij van de lijst af kunnen, er juist op moeten blijven staan of zouden moeten worden voorgedragen voor een PGA. Hij of zij kan daarvoor bepaalde criteria hanteren, zoals:
- twee jaar lang niet aangehouden voor een misdrijf;
- vijf jaar lang niet voorgeleid voor een rechter-commissaris;
- beantwoording van de vraag of het sociaal systeem in staat is zelfstandig of met beperkte ondersteuning terugval en besmettingsgevaar te voorkomen.

De projectleider of programmamanager houdt zodoende in de gaten of de gepleegde inspanningen goed worden verdeeld over de op de nettolijst aanwezige personen.

3

3. Privacy en informatie-uitwisseling

3.1 Inleiding

Bij een PersoonsGerichte Aanpak (PGA) gaan ketenpartners samenwerkingsverbanden aan. In dat netwerk moet informatie uitgewisseld worden, persoonsgegevens dikwijls, of informatie die de verschillende partners helpt om eigenstandige bevoegdheden te controleren, te handhaven, op te sporen, en/of zorgtaken te vervullen. Als persoonsgegevens worden gedeeld, dan moet de uitwisseling voldoen aan de privacywetgeving.

De algemene kaderwet voor de privacybescherming is de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Voor de politie en voor strafrechtelijke én justitiële gegevens gelden speciale, strengere regels, vastgelegd in, onder andere, de Wet Justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg), het Besluit justitiële en strafvorderlijke gegevens (Bjsg), de Penitentiaire beginselenwet (Pbw) en de Wet politiegegevens (Wpg).
Strafvorderlijke en justitiële gegevens worden in de Wjsg gedefinieerd als gegevens over een natuurlijk persoon of een rechtspersoon die zijn verkregen in het kader van een strafvorderlijk onderzoek en die het openbaar ministerie in een strafdossier of langs geautomatiseerde weg verwerkt, zoals gegevens uit Compas, GPS, JDS, Tulp (DJI) of gegevens uit een strafdossier. Onder 'politiegegevens' wordt in de Wpg verstaan elk gegeven dat een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon betreft en dat verwerkt wordt in het kader van de uitoefening van de politietaak.
Elke organisatie in het samenwerkingsverband, of het nu het openbaar ministerie is, het lokale domein, de politie, de Raad voor de Kinderbescherming of de 3RO hanteert vanuit de eigen praktijk, de eigenstandige bevoegdheden en het eigen doelperspectief richtlijnen om privacygevoelige informatie uit te wisselen. Een criterium voor samenwerking is derhalve deze domeinen goed met elkaar te verbinden daar waar informatie gedeeld, ver- en bewerkt wordt.

3.2 Het informatieproces bij een PGA

Elke processtap in de persoonsgerichte aanpak heeft een 'informatiekant'. Soms ligt die erg voor de hand, soms wat minder. Verschillende ketenpartners in een PGA hebben relevante informatie. De informatie gaat in de praktijk gebruikt ofwel 'verwerkt' worden.

'Verwerken' van gegevens in het kader van de persoonsgerichte aanpak betekent een veelheid aan handelingen met persoonsgegevens, waaronder: verzamelen, bijwerken, opvragen, raadplegen, gebruiken en verstrekken. De verwerking van bijzondere, dat wil zeggen politiële, strafvorderlijke en justitiële, gegevens is verboden, tenzij de verwerking zijn grondslag vindt in uitzonderingssituaties die in de wet Wbp, Wjsg, Bjsg zijn genoemd. (Zie paragraaf 2, artikel 16 e.v. van de Wbp; zie ook de Aanwijzing-verstrekking van strafvorderlijke gegevens voor buiten de strafrechtspleging gelegen doeleinden (Aanwijzing wet justitiële en strafvorderlijke gegevens, 2010A016).
In dat geval moet vervolgens worden vastgelegd:
1. met welk doel de betreffende gegevens worden uitgewisseld;
2. of dat noodzakelijk is;
3. of de inbreuk op de privacy het belang van die persoon niet onevenredig veel schaadt; en
4. het doel niet op een andere (minder belastende) manier kan worden bereikt.

Het inrichten van het informatieproces voor de persoonsgerichte aanpak begint met het beantwoorden van drie vragen:
- Wat is het probleem dat opgelost moet worden?
- Is samenwerking hiervoor noodzakelijk?
- Is informatie delen noodzakelijk om het probleem op te lossen?

Beantwoorden alle partners in het samenwerkingsverband deze eerste drie vragen met 'ja', dan is er commitment om samen garant te staan voor een goede kwaliteit van informatie, die tijdig, precies en volledig is.

De volgende stap is het maken van afspraken op basis van het actuele wettelijke kaders zoals neergelegd in Wjsg, Bjsg en Wbp. Daarin is veel mogelijk. In de meeste gevallen volstaat dat wettelijke kader om informatie over personen tussen specifieke partners te delen, bijvoorbeeld tussen politie en justitiële partners. Het is dan ook goed om te beseffen, dat het bij een persoonsgerichte aanpak van plegers van High Impact Crimes gaat om een select, relatief klein aantal personen over wie informatie moet worden uitgewisseld. Bovendien geldt, zoals het stappenplan van het proces uit de Toolbox laat zien, dat een weegploeg expliciet heeft vastgesteld wie tot die groep behoort. In die weegploeg zitten vertegenwoordigers van ketenpartners die gemandateerd zijn tot het beheren en verwerken van privacygevoelige informatie. Het proces van wegen, namelijk het vaststellen op wie de persoonsgerichte aanpak wordt toegepast, is een zogenoemd 'triagepunt'.

Op basis van de Wbp, artikel 22, lid 6, is na triage het uitwisselen van informatie over personen maatwerk. Meer specifieke afspraken, waarin het wettelijk kader niet voorziet, moeten daarom worden vastgesteld in een convenant tussen de ketenpartners (bi- of multilateraal).

Het convenant beschrijft zo helder en precies als mogelijk:
- de taken en belangen van elk van de betrokken partijen in het samenwerkingsverband; betrokkenen moeten bevoegd / gemandateerd zijn om die taken uit te voeren; de taakomschrijving moet passen binnen het doel van het samenwerkingsverband;
- het doel van het delen van informatie (de doelbinding);
- van elk gegeven of het conform het wettelijk kader mag worden gedeeld met de andere partijen in het samenwerkingsverband;
- de vorm en inhoud dan wel aard van het delen; dat gaat over de begrenzing van het samenwerkingsverband (waar houdt de 'gezamenlijke verwerking' van de uitwisseling van gegevens conform Wbp op?), over het inzichtelijk maken van de geoorloofdheid van de gegevensverstrekking en over de privacy-issues die mogelijk in het geding zijn;
- wie de (eind)verantwoordelijke organisatie / functionaris is en welke verantwoordelijkheden die conform het wettelijk kader heeft.

Met het vaststellen van het convenant is het proces van informatie-uitwisseling expliciet beschreven en kan informatie uitgewisseld worden.

3.3 Bewaren van persoonsdossiers

De persoonsgerichte aanpak is gericht op het tegengaan, tegenhouden en het voorkomen van recidive. Vanuit dit gezichtspunt zouden plegers van High Impact Crimes eigenlijk continu in beeld moeten blijven. Nadat een persoon zijn straf heeft uitgezeten of voorwaardelijk in vrijheid is gesteld, misschien zelfs eerder al, binnen de muren van de gevangenis, zou de persoonsgerichte aanpak moeten worden voortgezet.

Het persoonsdossier en het actieplan, dat idealiter onderdeel is van het persoonsdossier, worden bewaard. De (eind)verantwoordelijke organisatie / functionaris heeft wettelijk die plicht. De archiefwet omschrijft aan welke regels de wijze van bewaren en de bewaartermijn moet voldoen. Binnen die termijn is een persoonsdossier en/of actieplan om dringende redenen actief opvraagbaar.

Het is belangrijk om het persoonsdossier en het actieplan 'actief' te houden. Dat wil in termen van de archiefwet zeggen niet 'passief' te laten worden, ook al zit een persoon, die een persoonsgerichte aanpak kreeg en van wie in dat kader een dossier is opgemaakt, na een strafrechtelijke interventie langer dan twee jaar in detentie. In zo'n geval zou een persoon beslist in beeld moeten blijven. Diens persoonsdossier zou dan bijvoorbeeld, op het moment dat de detentie ten einde loopt, van de DJI weer aan de procesregisseur moeten worden overgedragen.

4

4. Prioritering: de screening en selectie van (potentiële) plegers van High Impact Crimes

4.1 Inleiding

Doel en achtergrond
Dit risicotaxatie-instrument selecteert kandidaten voor een persoonsgerichte aanpak van high impact crimes. Het doel is (potentiële) daders van deze delicten te identificeren en te rangschikken naar recidiverisico.

Dit instrument is tot stand gekomen op basis van een verkenning van wetenschappelijke literatuur en zich ontwikkelende praktijken in Nederland. Inzichten uit beide verkenningen zijn verwerkt in deze methode. De wetenschappelijke en praktische onderbouwing is beschreven in Rovers (2012) en is als bijlage bij deze Toolbox gevoegd.

Doelgroep van het instrument
Het instrument is bedoeld voor politie, openbaar ministerie en de ketenpartners die betrokken zijn bij de persoonsgerichte aanpak (PGA) van (potentiële) plegers van high impact crimes en die gebruik willen maken van een gevalideerd risicotaxatie-instrument om de screening en selectie van kandidaten voor deze aanpak te realiseren.

Doelgroep in het instrument
Inwoners van een regio die (potentiële) plegers zijn van high impact crimes. Hiermee worden bedoeld personen die in de nabije toekomst de grootste kans hebben om roofdelicten (overvallen en straatroof), geweld en woninginbraken te plegen. Delicten met een grote impact op de slachtoffers en de samenleving. Het moet daarnaast gaan om personen die veel delicten plegen.

Disclaimer
Hoewel dit instrument is gebaseerd op recente wetenschappelijke inzichten, is dit geen garantie voor perfecte voorspelkracht. Die bestaat niet. Verwacht mag worden dat maximaal 75 tot 80% van de als meest risicovol aangeduide personen binnen afzienbare tijd zullen recidiveren met enige (ernstige) vorm van criminaliteit. Daarnaast zal een deel van de personen die niet als meest risicovol zijn aangeduid, binnen afzienbare tijd wél recidiveren.

Globale procedure: bruto- en nettolijst
De risicotaxatie vindt plaats in twee fasen:
fase 1: risicotaxatie op basis van gegevens uit registraties (kwantitatieve slag)
→dit genereert een brutolijst
fase 2: praktijktoetsing en aanvulling van gegevens (kwalitatieve slag)
→dit genereert een nettolijst.
De nettolijst vormt de input voor de persoongerichte aanpak.

Algemene ontwerpcriteria
Voorspelkracht: inschatting van toekomstig risico op high impact crimes is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten omtrent risicofactoren.
Gebruiksgemak: methode en procedure zijn zo eenvoudig mogelijk, kosten zo weinig mogelijk menskracht en gegevens kunnen gemakkelijk geactualiseerd worden.
Brede toepasbaarheid: de bronnen/methoden voor risicotaxatie zijn breed toepasbaar in Nederland.
Draagvlak: bij PGA betrokken organisaties en professionals kunnen zich vinden in de gekozen werkwijze
Aansluiting bij bestaande praktijken: bronnen en methoden sluiten waar mogelijk aan bij bestaande praktijken.

De ontwerpprincipes samengevat
Doelgroep: risicogroep van plegers van high impact crimes (roofdelicten, geweld en woninginbraken)
Aparte screening van minderjarigen (tot 18 jaar), jongvolwassenen (18-22 jaar) en meerderjarigen (23 jaar en ouder).
Selectiecriteria: gebruik van geëxpliciteerde en bewezen risicofactoren.
Delict- en justitieverleden zijn belangrijke beginpunten van selectie.
Bronnen: systeembronnen aangevuld met professioneel oordeel.
Procedure: toepassing van bruto- en nettolijst; uiteindelijke selectie op basis van cumulatie van risicofactoren.
Wie: politie stelt de brutolijst op in samenwerking met het openbaar ministerie.

4.2 Totstandkoming van de brutolijst

Het doel van de brutolijst is een eerste selectie te maken van de meest risicovolle personen op basis van gegevens uit een beperkt aantal politie- en justitieregistraties. Deze lijst wordt landelijk aangeleverd.

Insluitingscriteria
Inwoners van een regio die in het verleden politie- en justitiecontacten hebben gehad. Deze blijken een sterk voorspellende waarde te hebben voor toekomstige ernstige recidive. Het gaat om een combinatie van de volgende kenmerken:
- *leeftijd* bij eerste (ernstige) strafbare feiten (jong);
- *aard* van strafbare feiten (roof/geweld/woninginbraak);
- *aantal* strafbare feiten (veel); en
- *actuele* strafbare feiten.

Vertaald levert dit de volgende 17 criteria op:

Criteria politiecontacten (12)	**score**
• leeftijd verdachte bij eerste politiecontact <= 14 jr	ja
• EN/OF 'startdelict' is roofdelict of bevat geweld (312/317)	ja
• EN/OF verdacht van roofdelict 312/317 afgelopen 5 jr	ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van roofdelict 312/317 afgelopen 2 jr	ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van geweldsdelict afgelopen 5 jr	ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van geweldsdelict afgelopen 2 jr	ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van woninginbraak afgelopen 5 jr	ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van woninginbraak afgelopen 2 jr	ja (+ aantal)
• EN/OF verdacht van aantal roof- en geweldsdelicten afgelopen 5 jr => 3	ja
• EN/OF laatst bekende feit: roofdelict of geweld	ja
• EN/OF aantal aanhoudingen afgelopen 5 jr => 10	ja (+ aantal)
• EN/OF aantal aanhoudingen afgelopen 2 jr => 4	ja (+ aantal)
Criteria justitiecontacten (5)	**score**
• leeftijd bij eerste veroordeling (OM of rechter) <= 15 jr	ja
• EN/OF veroordeling tot jeugddetentie	ja
• EN/OF aantal veroordelingen door rechter in afgelopen 5 jr >= 2	ja (+ aantal)
• EN/OF veroordeling door rechter in afgelopen 2 jr	ja
• EN/OF laatste veroordeling door rechter roofdelict of geweld	ja

Doordat wordt gewerkt met 'EN/OF'-criteria zullen de lijsten met namen in het begin erg omvangrijk zijn.

Berekening risicoscores en samenstelling brutolijst

Ongewogen procedure toepassen
Op basis van de gegevens over politie- en justitiecontacten kan per verdachte een risicoscore worden berekend. Deze betreft een optelling van de 17 risicokenmerken. De maximale score is derhalve 17, de minimale score is 1. Een hoge score betekent dat verdachten al heel jong crimineel actief zijn, veel delicten plegen, ernstige delicten plegen (roof, geweld, woninginbraken) en actueel (veel en ernstige) delicten plegen.

De personen worden vervolgens geordend naar risicoscore. Deze lijst is erg lang, omdat er ook personen op voorkomen met een gering risico. Deze groslijst of een selectie daaruit (bijvoorbeeld de top-200 of top-500) kan worden gebruikt als input voor de totstandkoming van de nettolijst.

Optioneel: gewogen procedure en/of strengere 'instapcriteria' toepassen
De hiervoor beschreven procedure voldoet prima om tot een afgewogen selectie van kandidaten te komen. Het is echter denkbaar dat lokale accenten nodig of gewenst zijn, bijvoorbeeld meer nadruk op veelplegers, of meer nadruk op gewelddadige vermogenscriminaliteit. In dat geval maakt de procedure het eenvoudig mogelijk dat regio's wegingen toevoegen aan de berekening van de risicoscore. Dit kunnen zij doen op basis van de 17 risicokenmerken, maar ook op basis van de aanvullende gegevens over aantallen strafbare feiten en veroordelingen (die hierboven tussen haakjes staan). Deze maken een meer fijnmazige selectie mogelijk.

Het is in beginsel ook mogelijk om bij bepaalde kenmerken strengere 'instapcriteria' te hanteren (bijvoorbeeld aantal aanhoudingen in afgelopen vijf jaar tenminste 15 in plaats van 10).

Uitsplitsen brutolijst naar leeftijdgroepen
De risicokenmerken zijn zodanig samengesteld dat ze generiek te gebruiken zijn. Bekend is echter dat de aanwezigheid van 'veelplegerkenmerken' een vertekening veroorzaakt die oudere veelplegers een grotere kans geeft om 'hoog op de lijst' te komen.

Om deze vertekening tegen te gaan, worden de risicoscores uitgesplitst voor afzonderlijke leeftijdgroepen:
- minderjarigen (tot 18 jaar);
- jong volwassenen (18 tot en met 22 jaar); en
- meerderjarigen (23 jaar en ouder).

In een generieke lijst van risicopersonen, dus samengesteld uit alle leeftijden, zien we de relatieve omvang van de respectieve groepen terug. Dit betekent dat als 30% van alle verdachten op de lijst bestaat uit minderjarigen, ook 30% van de brutolijst bestaat uit minderjarigen (degenen met de hoogste risicoscores in deze leeftijdgroep).
Naar wens kunnen regio's ervoor kiezen hiervan af te wijken en accenten aan te brengen: bijvoorbeeld relatief meer minderjarigen selecteren en minder 23-plussers.

Bronnen: BVH, HKS en GPS/Compas

De volgende bronnen worden gebruikt om de brutolijst te genereren:
- *BVH*: voor het vaststellen van politiecontacten
- *HKS*: voor het aanvullend vaststellen van politiecontacten
- *GPS/Compas*: voor het vaststellen van justitiecontacten

De keus om naast BVH ook gebruik te maken van HKS voor het vaststellen van de politiecontacten volgt uit het feit dat deze bronnen complementair zijn. De informatie in BVH is beperkt (geen incidenten uit andere regio's), vervuild (persoon kan ten onrechte als verdachte zijn aangemerkt en a-historisch, beperkte terugkijkmogelijkheid vanwege systeemwijzigingen). HKS kent deze problemen niet, maar kent wel weer andere beperkingen, waaronder gebrek aan actualiteit.
Het eindresultaat van de drie bevragingen zijn deelbestanden voor de analyse van de brutolijst. Elk van deze deelbestanden bevat de volgende velden:

- persoonsidentificatieveld (t.b.v. koppeling);
- NAW- en demografische gegevens van justitiabelen; en
- gegevensvelden politie- respectievelijk justitiecontacten (scores op selectiecriteria).

Deze deelbestanden worden op het niveau van personen aan elkaar gekoppeld. In het uiteindelijke bestand worden regionale identificatievelden toegevoegd, zodat de lijsten gesplitst kunnen worden naar politie-eenheid en daarbinnen naar districten/bureaus.

Uitvoering en landelijke ondersteuning
De bevragingen van BVH, HKS en JDS/Compas worden alle drie landelijk uitgevoerd. Een samenwerkingsverband van het KLPD en het landelijk OM zullen zorg dragen voor de landelijke bevragingen. Concreet betekent dit:

- formats ontwikkelen voor inwinplannen BVH, HKS en GPS/Compas;
- format datasheet brutolijst en berekening risicoscores ontwikkelen;
- uitvoeren van de bevragingen;
- het koppelen van de gegevens per regio en het berekenen van de risicoscores volgens de standaardmethode; en
- het leveren van deze lijsten aan de regio's.

Elke regio ontvangt aldus een groslijst van de meest risicovolle personen, uitgesplitst naar leeftijdsgroep en district/bureau waaronder deze personen vallen.
De regionale eenheid besluit welke omvang de brutolijst moet hebben (bijvoorbeeld Top-100, Top-500 of Top-800). Zij kunnen volstaan met het selecteren van deze personen. Naar wens kunnen ze – op basis van de aangeleverde brutolijst en de gegevens die daarover beschikbaar zijn, strengere instapcriteria of nadere weging toepassen. Ook kunnen ze accenten leggen op deelgroepen naar bijvoorbeeld district of leeftijdsgroep.

4.3 Totstandkoming van de nettolijst

De brutolijst vormt het uitgangspunt voor de samenstelling van de nettolijst. De nettolijst bevat de namen van personen die in de persoonsgerichte aanpak terechtkomen. De lijst wordt samengesteld door de regionale informatieorganisatie van de politie in samenwerking met wijkagenten. Ook kunnen andere organisaties worden betrokken.
Er vinden in dit stadium twee activiteiten plaats:

- Activiteit 1: toetsen van de brutolijst door lokale politieprofessionals (wijkagenten/lokale recherche)
- Activiteit 2: aanvullen van gegevens over personen

Toetsen van de brutolijst door lokale professionals
De brutolijst wordt voorgelegd aan wijkagenten en/of lokale rechercheurs met de vraag of volgens hen de juiste personen op de lijst staan. Zij toetsen en prioriteren de lijst van personen die woonachtig zijn in hun gebied. Het is niet de bedoeling dat zij de risicotaxatie van de eerste fase gaan overdoen. Onderzoek toont aan dat dit afbreuk doet aan de kwaliteit van de risicotaxatie, omdat individuele professionals zelden een volledig overzicht hebben van het risicoprofiel van individuen in hun gebied: ze zien veel, maar veel ook niet.

Het doel van de toetsing is dat zij informatie toevoegen die relevant is voor het maken van een nadere selectie.
Concreet verrichten de professionals drie handelingen, ze kunnen:
- namen prioriteren;
- namen toevoegen; en
- namen verwijderen.

Voor elk van deze handelingen geldt dat ze onderbouwd worden met 'harde' argumentatie. Indrukken van risico's volstaan niet.

Enkele voorbeelden van argumenten zijn:
- m.b.t. het prioriteren van namen:
  - belang van persoon in crimineel netwerk;
  - mate van gewelddadigheid; en
  - actueel zeer actieve dader.

- m.b.t. toevoegen van namen:
  - persoon is om voor de hand liggende reden niet op brutolijst gekomen, maar is actueel crimineel zeer actief én gewelddadig (onderbouwing vereist)
    *[ongeldig argument: inschatting risico op basis van indrukken]

- m.b.t. het verwijderen van namen
  - persoon is niet meer crimineel actief in regio (ziekte, vertrek naar buitenland, en dergelijke)
    *[ongeldig argument: inschatting van laag risico op basis van indrukken]

De regio kan zelf aanvullende argumenten aandragen die zij van belang acht voor nadere selectie. Zie hiervoor ook de volgende subparagraaf. Het is ook mogelijk als minimumeis te stellen dat nieuwe namen die worden aangedragen tenminste voorkomen op de groslijst.

Medewerkers van de informatieorganisatie beoordelen de binnengekomen toevoegingen en nemen hierover een beslissing (overnemen of niet), eventueel ook op basis van aanvullende informatie die in deze fase over de personen van de brutolijst wordt verkregen. In beginsel worden de toevoegingen van de lokale professionals overgenomen, tenzij hun onderbouwing te weinig toegevoegde waarde heeft zoals een ontbrekende of vage onderbouwing.

Aanvullen van gegevens over personen
Naast het toetsen van namen kan het ook gewenst zijn aanvullende gegevens over de verdachten te verzamelen. Het gaat hierbij om aanvullende inclusie- of exclusiecriteria: omstandigheden die ervoor zorgen dat iemand aan nadere eisen moet voldoen om op de nettolijst te komen dan wel omstandigheden die een contra-indicatie vormen voor plaatsing op de lijst.
In het algemeen kunnen hierbij twee soorten aanvullende gegevens aan de orde zijn:
- statuskenmerken van verdachten; en
- extra informatie over risicofactoren en/of aangrijpingspunten voor de aanpak.

Voorbeelden van statuskenmerken zijn:
- persoon is onderwerp van lopend opsporingsonderzoek;
- persoon is onderwerp van lopende vervolging;
- persoon is in detentie (afloopdatum);
- persoon staat onder reclasseringstoezicht;
- persoon neemt deel aan (re-integratie/behandel)programma;
- persoon is onderwerp van casusoverleg in veiligheidshuis;
- van persoon is RISc of LIJ beschikbaar (risicotaxatie door reclassering of RvdK);
- persoon heeft bepaalde hulpverleningscontacten, n.l....
- ...

Regio's beslissen zelf welke van deze - of andere - statuskenmerken relevant zijn met het oog op uitsluiting of nadere selectie, bijvoorbeeld detentie kan een voorwaarde zijn om in de aanpak te komen, maar ook een uitsluitingsgrond. Alleen de relevant geachte kenmerken worden in deze fase gescoord.

Daarnaast is het mogelijk extra eisen te stellen aan (het al of niet aanwezig zijn van) risicofactoren. Voorbeelden van risicofactoren zijn:

- aanscherping van één of meer criteria van de brutolijst;
- aantal feiten, soort feiten, actualiteit van feiten ('kan ook in de brutofase');
- lid van overlastgevende of criminele groep;
- geen reguliere dagbesteding/rondhangen op straat;
- vuurwapengevaarlijk (of bezit);
- middelengebruik en verslaving (alcohol/drugs/gokken);
- gezin/familieproblemen (criminele familieleden, broertjes/zusjes 'at risk', verwaarlozing en/of geweld in gezin);
- huisvestingsproblemen (ZVWOVP, overlastgevend in woonomgeving);
- school/werk/inkomen problematiek (schoolverzuim, werkloos, geen regulier inkomen); en
- cognitieve/psychische problematiek (lvb, psychische stoornis, gebrekkige gewetensfunctie).

Net als hiervoor geldt voor deze factoren dat regio's zelf beslissen welke kenmerken ze relevant achten voor nadere selectie. Wederom kunnen factoren worden gebruikt als nader selectiecriterium (bijvoorbeeld lidmaatschap van criminele groep) of uitsluitingsgrond (bijvoorbeeld psychiatrische problematiek).

Het is mogelijk deze factoren om te draaien en ze te zien als aangrijpingspunten voor de aanpak. Dus kansen op het gebied van woning, werk, et cetera en die benutten. Naast de voornoemde risicofactoren kunnen in deze fase derhalve ook protectieve factoren als voorwaarde of uitsluitingscriterium worden opgevoerd: protectieve factoren /aangrijpingspunten voor de aanpak (specificeren).

De bronnen die nodig zijn om de gewenste aanvullende gegevens te verkrijgen, variëren uiteraard.

De lokale professionals die worden ingezet om de lijst te toetsen, kunnen uiteraard ook worden bevraagd op nadere informatie. Maar gegevens kunnen ook uit registraties komen van binnen en buiten de politie en het OM (DJI-registratie voor detentie en dergelijke).

Samenvattend: de checklist voor de bruto-nettoselectie kan per regio verschillen. Indicatief bevat deze de volgende onderdelen:

1. Toetsing door wijkagenten
   - geprioriteerde namen + argumentatie
   - toegevoegde namen + argumentatie
   - verwijderde namen + argumentatie

2. Scoring statuskenmerken verdachten →mogelijke kenmerken:
   - persoon is onderwerp van lopend opsporingsonderzoek;
   - persoon is onderwerp van lopende vervolging;
   - persoon is in detentie (afloopdatum);
   - persoon staat onder reclasseringstoezicht;
   - persoon neemt deel aan (re-integratie/behandel)programma;
   - persoon is onderwerp van casusoverleg in veiligheidshuis;
   - van persoon is RISc of LIJ beschikbaar (risicotaxatie door reclassering of RvdK);
   - persoon heeft bepaalde hulpverleningscontacten, n.l....
   - ...

3. Scoring extra risicofactoren →mogelijke (globale) indicatoren:
- aanscherping van één of meer criteria van de brutolijst;
- lid van overlastgevende of criminele (jeugd)groep;
- geen reguliere dagbesteding/rondhangen op straat;
- vuurwapenbezit of andere 'gevarenclassificatie';
- middelengebruik en verslaving (alcohol/drugs/gokken)
- gezin/familieproblemen (criminele familieleden, broertjes/zusjes 'at risk', verwaarlozing en/of geweld in gezin);
- huisvestingsproblemen (ZVWOVP, overlastgevend in woonomgeving);
- school/werk/inkomen problematiek (schoolverzuim, werkloos, geen regulier inkomen); en
- cognitieve/psychische problematiek (lvb, psychische stoornis, gebrekkige gewetensfunctie).

4. Scoring aangrijpingspunten voor de aanpak:
- protectieve factoren /aangrijpingspunten voor de aanpak (specificeren)

Uitvoering en landelijke ondersteuning
De nettolijst wordt regionaal/lokaal samengesteld door politie-eenheden (informatieorganisatie en lokale professionals), in samenwerking met OM en eventueel andere organisaties.

Landelijk worden de volgende zaken aangeleverd door samenwerking van KLPD en OM:
- format voor checklist bruto-nettoselectie
- instructie voor wijkagenten/lokale recherche

4.4 Procedures en verversen van de lijst

In onderstaand schema is weergegeven welke partijen wat doen in welk stadium bij de totstandkoming van de bruto- en nettolijst.

Wie	**Wat**
KLPD/OM landelijk	Produceren ongewogen brutolijst per regionale eenheid van de politie
Regionale informatieorganisatie	Brutolijst bestuderen (cut off point bepalen, eventueel nadere weging en selecties uitvoeren) en persoonsgegevens naar districten/bureaus sturen
Wijkagenten/lokale recherche (regie door regionale informatieorganisatie)	Toetsing brutolijst, eventueel aanvullende informatie aanleveren
Regionale informatieorganisatie (eventueel i.s.m. andere partijen)	Aanvullende informatie verzamelen en verwerken t.b.v. nettolijst
Politie i.s.m. OM of multi (beslissers/weegploeg)	Nettolijst vaststellen
Idem boven	Verversen van lijst (2x per jaar)

Tweemaal per jaar wordt de lijst bijgewerkt op basis van de criteria zoals hiervoor omschreven. Hiervan kan worden afgeweken indien gewenst. Een hogere frequentie blijkt niet handig met het oog op de continuïteit van de aanpak.
Het is mogelijk bij deze gelegenheid de selectiecriteria aan te passen op een wijze zoals hiervoor omschreven. Dit biedt de regio de kans om te leren van ervaringen in het verleden of in te spelen op veranderende omstandigheden. Het instrument maakt het mogelijk risicofactoren zwaarder te wegen of hogere/lagere 'instapcriteria per risicofactor' te hanteren. Dit biedt voldoende mogelijkheden om aan 'knoppen te draaien'.

5

5. Persoonsgerichte interventie: de interventiematrix

5.1 Inleiding

De Toolbox bevat een voorbeeld interventiematrix die speciaal is ontwikkeld ten behoeve van de persoonsgerichte aanpak.[3] Dit voorbeeld is in de bijlage opgenomen. Deze voorbeeld interventiematrix biedt overzicht van en inzicht in de interventiebehoeften, de interventiemogelijkheden ten behoeve van de PGA en welke organisaties daarin een rol spelen. Daarnaast ondersteunt het instrument ketenpartners om beter in beeld te krijgen wat ze van elkaar kunnen verwachten in het kader van de persoonsgerichte aanpak.

De interventiematrix maakt in één oogopslag duidelijk:
- welke interventiemogelijkheden er zijn (dus waarop en hoe de partners in een persoonsgerichte aanpak kunnen interveniëren);
- welke partners een rol kunnen spelen in elk van de interventiemogelijkheden; en
- op welke gebieden de verschillende partners een rol kunnen spelen (dus wat elke partner zou kunnen betekenen in een persoonsgerichte aanpak).

Bovendien bevat de interventiematrix informatie over de fase waarin de interventie is toe te passen: in de fase voor de veroordeling, in de detentiefase, in de fase van reclasseringstoezicht, in de nazorgfase of in een niet-strafrechtelijk of justitieel traject. Om bijzondere voorwaarden die in het kader van een voorwaardelijke veroordeling of schorsing van de voorlopige hechtenis kunnen worden opgelegd als zodanig goed te kunnen herkennen, is als bijlage de zogeheten menukaart bijzondere voorwaarden opgenomen.

5.2 Toepassing van de interventiematrix: een stappenplan

Om de interventiematrix goed te kunnen gebruiken, moet deze eerst regiospecifiek worden gemaakt. Concreet ligt die taak bij de projectleider of programmamanager in overleg met de procesregisseur die daarover informatie inwint bij de casusmanagers.

Stap 1: Commitment
Om de voorbeeldmatrix regiospecifiek en bruikbaar te maken, is draagvlak en commitment van alle ketenpartners essentieel. De toegevoegde waarde van het gebruik van de interventiematrix voor de persoonsgerichte aanpak moet duidelijk zijn.

Stap 2: De interventiematrix regiospecifiek maken
Mogelijk komt niet alle informatie uit de voorbeeldmatrix overeen met wat in een bepaalde regio voorhanden is. Daarom moet de interventiematrix daarop nagelopen en gecontroleerd worden. Alle ketenpartners geven op verzoek van de projectleider of programmamanager voor de eigen organisatie aan:
- of zij inderdaad de interventiemogelijkheden hebben die in de voorbeeldmatrix staan;
- of zij interventiemogelijkheden hebben die niet in de voorbeeldmatrix staan (zo ja, welke);
- of zij aanvullende informatie (zie stap 2) over de interventies kunnen verstrekken.

Waar nodig vindt correctie en aanvulling plaats.

[3] Dit deel van de Toolbox bevat een ingevulde interventiematrix (Excel-bestand), die bruikbaar is in elke regio. Die matrix is gebaseerd op een interventiematrix uit de regio Amsterdam-Amstelland (Politieregio Amsterdam-Amstelland. Netwerk Interventie Matrix – Persoonsgerichte aanpak. Versie Dec 2011). Daarom is het raadzaam om te controleren of de informatie uit de voorbeeldmatrix ook voor de ketenpartners in de eigen regio van toepassing is, of dat deze op punten aangepast moet worden.

Stap 3: Bepalen of (en hoe vaak) verdere aanpassing nodig is
De interventiematrix bevat een groot aantal interventiemogelijkheden, met daarbij de fase waarin partners de interventie kunnen inzetten, de organisatie(s) die de interventie kan (kunnen) uitvoeren, de bijbehorende tactiek en op welke omgeving de interventie zich richt (op de persoon zelf, op zijn sociale omgeving of op zijn criminele omgeving).

Ketenpartners moeten onderling bepalen of ze hiermee voldoende informatie hebben om bij de persoonsgerichte aanpak, dat wil zeggen bij het selecteren en prioriteren van kandidaten en/of bij het opstellen van het actieplan, passende interventies te kunnen kiezen.

Natuurlijk kunnen er ingrediënten toegevoegd worden aan de matrix, zoals:
- doelgroep: voor wie is de interventie geschikt? en voor wie niet?
- specifieke informatie over een interventie: er is variatie mogelijk in de mate van concreetheid waarin de partners de interventiemogelijkheden omschrijven; ze kunnen zich in de matrix bijvoorbeeld beperken tot 'hulp bij oplossen schulden', maar kunnen ook specificeren naar bijvoorbeeld 'hulp bij aanvraag schuldsanering', 'budgettraining', et cetera.
- contactpersonen: wie kunnen partners benaderen voor meer informatie over de uitvoering van een bepaalde interventie?
- effectiviteit van interventies: welke interventies zijn effectief gebleken? Welke interventies niet of in mindere mate? Zie in bijlage een lijst van door de erkenningscommissie beoordeelde gedragsinterventies.

De projectleider of programmamanager maakt afspraken met de ketenpartners over het actueel houden van de interventiematrix en hoe dat moet gebeuren.

Stap 4: Afspraken tussen ketenpartners

Wie beheert?
Advies: de projectleider of programmamanager in overleg met de procesregisseur.

Voor wie is de interventiematrix beschikbaar?
Advies: voor de organisaties / functionarissen die het actieplan opstellen: de casusmanagers; en voor de ketenpartners die betrokken zijn bij de uitvoering van de interventies.

Hoe vaak wordt de matrix geactualiseerd?
Advies: twee factoren spelen een rol: actualiseren kost tijd en informatie is beperkt houdbaar; één- of tweejaarlijks actualiseren lijkt een goede frequentie.

Op basis waarvan wordt de matrix geactualiseerd?
Advies: informatie-uitwisseling tussen ketenpartners, conform de werkwijze om de voorbeeldmatrix regiospecifiek te maken; dit is geen privacygevoelige informatie omdat er geen persoonsgegevens worden uitgewisseld.

Bijlagen

I. Begrippenlijst

Begrippenlijst

Om misverstanden te voorkomen is er een begrippenlijst gemaakt. Hierin is een aantal definities van begrippen opgenomen die worden gebruikt binnen het werkproces van de Persoonsgerichte Aanpak.

Algemene Voorwaarde: dit betekent dat de veroordeelde tijdens zijn proeftijd niet opnieuw een strafbaar feit mag plegen. Daarnaast kunnen bijzondere voorwaarden worden opgelegd, bijvoorbeeld een behandelverplichting in een GGZ-instelling.

Bijzondere voorwaarde: om de aard van de sanctie en de wijze van tenuitvoerlegging meer toe te snijden op de aard van het delict en de persoon van de dader is de wet 'Voorwaardelijke Sancties' met ingang van 1 april 2012 ingevoerd. Hiermee wil het kabinet de recidive terugdringen, met een persoonsgerichte aanpak wat betreft de aard van de sanctie, de tenuitvoerlegging daarvan, en individuele trajecten in de vrije samenleving. Het is de bedoeling dat vaker een voorwaardelijke sanctie wordt opgelegd in plaats van een korte gevangenisstraf. Om de overgang tussen gevangenisstraf en vrijheid geleidelijk(er) en gecontroleerd(er) te laten verlopen is voor gedetineerden de voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) (opnieuw) ingevoerd. Om deze doelstelling te realiseren moeten de bijzondere voorwaarden specifieker in een vonnis of v.i.- besluit worden beschreven dan tot april 2012 gebruikelijk was. Daarvoor is een overzicht ontwikkeld met bijzondere voorwaarden die gebruikt kunnen worden.

Brutolijst: lijst van personen die volgens bepaalde selectiecriteria in aanmerking komen voor een PGA. Soms wordt ook wel gesproken van een groslijst. Van een brutolijst wordt een nettolijst gemaakt, voordat wordt overgegaan tot het selecteren van personen voor de PGA.

Casusmanager of PGA-regisseur: persoon die vanuit zijn functie als medewerker bij de eindverantwoordelijke partij voor een PGA het actieplan opstelt en toeziet op de uitvoering ervan. De casusmanager krijgt casus toebedeeld door de procesregisseur vanuit de weegploeg.

Elektronisch toezicht: risicobeheersing is bij elektronische controle (EC) het uitgangspunt. Bij de vrijheidsbeperkende voorwaarden 'locatiegebod of -verbod' gaat het om risicobeheersing. Bij een locatiegebod moet de onder toezicht gestelde zich op afgesproken tijden op een specifieke locatie bevinden, bijvoorbeeld op het werk of thuis. Bij een locatieverbod dient de onder toezicht gestelde weg te blijven van een specifieke locatie, zoals de omgeving van het slachtoffer. Stalkers, plegers van huiselijk geweld, verdachten en daders van zedendelicten, uitgaansgeweldplegers. Het zijn voorbeelden waarbij de reclassering adviseert over locatiegeboden en -verboden, gecontroleerd met elektronische middelen (EC).

Escalatiemodel: afspraken in welke situaties opgeschaald moeten worden naar een hoger beslissingsniveau, teneinde mensen te kunnen aanspreken op nakomen van afspraken en voortgang met betrekking tot een persoonsgerichte aanpak.

Interventiematrix: gestructureerd overzicht van de interventies die door de ketenpartners vanuit straf en zorg kunnen worden ingezet in de context van de PGA.

Ketenpartners: samenwerkingspartners, zoals binnen het (Zorg- en) Veiligheidshuis.

Mandaat: de bevoegdheid om in naam van een ander te handelen, maar zonder de daarbij horende verantwoordelijkheid. Bij mandateren worden geen bevoegdheden overgedragen. De mandaatgever blijft zelf bevoegd.

Nettolijst: de nettolijst is het resultaat van een op basis van bepaalde criteria verkleinde brutolijst. Bij deze bruto-nettoconversie wordt getracht om op systematiseerde wijze die personen te selecteren waarbij PGA het meest resultaat (in termen van slagingskans, recidivebeperking) zal hebben.

Persoonsdossier: centraal persoonsdossier van een PGA-persoon waarin, conform geldende wet- en regelgeving en volgens een regionaal format, de informatie over de persoon en zijn sociale omgeving die bij de ketenpartners wordt verzameld gestructureerd wordt verwerkt.

PGA: afkorting van Persoonsgerichte Aanpak. De persoonsgerichte aanpak is een op de persoon toegesneden (mix van) interventie(s) die beoogt te verhinderen dat de persoon in kwestie (opnieuw) High Impact Crimes pleegt.

Procesregisseur of-coördinator: medewerker met bestuurlijk mandaat die verantwoordelijk is voor de beoordeling of een casus geschikt is voor een PGA. Hij of zij verzorgt de implementatie en monitoring van de PGA en geeft richting en steun aan de casusmanagers.

Projectleider of programmamanager: persoon die door het lokale bestuur is aangesteld / de opdracht heeft gekregen om de PGA op te zetten, in gang te zetten en te bewaken. De projectleider bemiddelt tussen (de beslissingen in de) regionale driehoek en de procesregisseur/de weegploeg.

Query: een computerprogramma dat personen uit gegevensbestanden van politie en openbaar ministerie kan selecteren volgens bepaalde, vooraf vastgestelde criteria. Het resultaat van het 'draaien van een query' is een brutolijst (zie aldaar).

Toezichtniveau: op basis van het diagnostisch onderzoek (RISc) én het professioneel oordeel van de reclasseringswerker, wordt een onder toezicht gestelde 'ingedeeld' in toezichtniveau 1,2 of 3. Toezichtniveau 1 is de 'lichtste' variant van het toezicht, toezichtniveau 2 de 'gemiddelde' variant en niveau 3 is het intensiefste toezicht dat de reclassering kent. Bij een onder toezicht gestelde die veroordeeld is voor een WOS-feit, wordt in principe ingezet met een niveau 3-toezicht, tenzij er zwaar inhoudelijke redenen zijn om dat niet te doen.

VI (Voorwaardelijke invrijheidstelling): op 1 juli 2008 is de wet voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.) in werking getreden. Deze wet geldt voor personen die een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf hebben van minimaal een jaar. Zij kunnen na tweederde van hun straf voor v.i. in aanmerking komen. Bij v.i. geldt de algemene voorwaarde dat de veroordeelde tijdens zijn proeftijd niet opnieuw een strafbaar feit mag plegen. Daarnaast kunnen bijzondere voorwaarden worden opgelegd. De nieuwe wet vervangt de regeling 'vervroegde invrijheidstelling', waarbij een gedetineerde na tweederde van zijn straf onvoorwaardelijk kon vrijkomen. Als hij opnieuw een strafbaar feit pleegde, kon de invrijheidstelling niet worden ingetrokken. Met v.i. kan dat wel.

Weegploeg: overleg met vertegenwoordigers van (ten minste) gemeenten, politie, OM, RvdK, DJI en (jeugd-)reclassering onder voorzitterschap van de procesregisseur waar toewijzing, monitoring en probleemoplossing ten aanzien van de PGA plaatsvindt.

II. Voorbeeld persoonsdossier

Persoonsdossier

1. Overzicht

Gegevens casussubject			
Achternaam	«Achternaam»	**Datum inbreng**	«Datum_inbreng»
Voorvoegsel	«voor_voeg»	**Datum laatst besproken**	<…-…-…>
Voornamen	«voornaam»	**Detentie en titel**	Bijv. VH of gijzeling
Geslacht	«geslacht»	**Doelgroep**	Bijv. VP, Jovo
Geboortedatum	«gebdatum»	**Bureau woongebied**	
Geboorteplaats	te «geb_plaats» «geb_land»	**Bureau Pleeggebied**	
GBA-adres+datum check	«GBA_checkdatum» «GBA»	**Vreemdeling**	<Ja/nee>
BSN	«BSN»	**Vreemdelingennummer**	
Nationaliteit	«Nat»	**Openstaande executie**	<Ja (zie bijlage)/nee>

Medebewoners casussubject				
	Naam en voorletters	**Geb datum**	**M/V**	**relatie**
1		<..-..-….>		
2		<..-..-….>		
3		<..-..-….>		
4		<..-..-….>		

Samenvatting Casus		
Reden aanmelding	Bijv. Lijst OM/ PGA Lijst/ Actuele Melding	
Probleemanalyse	<max. 300 tekens>	
Problematische leefgebieden	☐ **Delictgedrag** ☐ **Systeem (sociale relaties)** ☐ **Daginvulling** ☐ **Financiën**	☐ **Woon- en thuissituatie** ☐ **Gezondheid** ☐ **Gedrag en houding**
Betrokken organisaties laatste jr	<organisatie>, <contactpersoon>, <contactgegevens>	

Betrokken organisatie deze Casus			
Organisatie	**contactpersoon**	**E-mail**	**telefoon**

Openstaande actiepunten VH-overleg				
Leefgebied en doel	**Actie**	**Organisatie**	**Actiehouder**	**Deadline**

1.1 Afgeronde acties

Afgeronde actiepunten VH-overleg				
Leefgebied en doel	**Actie**	**Organisatie**	**Actiehouder**	**Resultaat + datum**

2. Analyse leefgebieden

Samenvatting problematische leefgebieden	
Leefgebied	**Probleemomschrijving**
<leefgebied>	<probleem, toelichting>
<leefgebied>	<probleem, toelichting>
<leefgebied>	<probleem, toelichting>

Huidige hulpverlening			
Traject	**Organisatie**	**Leefgebied(en)**	**Stand van zaken**

Benodigde inzet	
Leefgebied	**Doel**

3. Informatie per leefgebied

3.1 Delictgedrag

Politie-informatie

Aanhoudingen laatste jaar
<datum>, <delict>
<datum>, <delict>
<datum>, <delict>
<datum>, <delict>
<datum>, <delict>
<datum>, <delict>

Antecedenten laatste 5 jaar	
<jaartal>	<antecedent>
<jaartal>	<antecedent>
<jaartal>	<antecedent>
<jaartal>	<antecedent>
<jaartal>	<antecedent>

Zachte informatie uit mutaties

OM informatie;

Openstaande zaken					
Parketnummer	**Delict**	**Datum delict**	**Zittingsdatum**	**Uitspraak**	**OH/HB**

Lopende proeftijden en werkstraffen		
Parketnummer	**Straf/ maatregel**	**Uitvoeringstermijn/ looptijd toezicht**

OM informatie; lopende toezichten			
Parketnummer	**Soort toezicht**	**Looptijd toezicht**	**Voorwaardelijke straf**

3.2 Systeem (Sociale relaties)

Gezin						
Adres		**Naam en voorletters**	**Geb datum**	**BSN**	**M/V**	**relatie**
1	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
2	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
3	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
4	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
5	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
6	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
7	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
8	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
Bijzonderheden						

Overige sociale relaties						
Adres		**Naam en voorletters**	**Geb datum**	**BSN**	**M/V**	**relatie**
1	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
2	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
3	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
4	<Straat, huisnr, woonplaats>		<..-..-....>			
Bijzonderheden						

Informatie internet (Hyves, Facebook, ect.)

3.3 Daginvulling

Hulpverlening Dagbesteding			
Traject	**Organisatie**	**Status**	**Resultaat**

Opleiding			
Startkwalificatie	<ja/nee>	**Schoolgaand**	<ja/nee>
Indien Schoolgaand	**<**School**>**	**<**Opleiding>	<Niveau>
	<Voltijd/deeltijd>	<Resultaten>	<Verzuim>
Indien Stage	<Stageplek>	<Stageperiode>	<Aantal stageuren per week>
	<Resultaten>		
Bijzonderheden	< … >		

Werk/bijbaan/vrijwilligerswerk			
Werkzaam	<ja/nee>		
Indien Werkzaam	< Werkgever>	<Sector>	<Datum ingang dienstverband>
	<Aantal werkuren per week>	<Dienstverband>	
Bijzonderheden	< … >		

Vrijetijdsbesteding			
Wat	**Waar**	**Wanneer**	**Met wie**

3.4 Financiën

Inkomen				
Uit arbeid	<Bedrag p/m>			
Uit stage	<Bedrag p/m>			
Studiefinanciering	<Bedrag p/m>		<Inwonend/uitwonend>	
Uitkering	<Soort uitkering>	<Bedrag p/m>	<Inkomensafhankelijk>	<Datum start uitkering>

Schulden			
Schulden	<ja/nee>	<bedrag>	<groeiend/stabiel>
Oorzaak	**< … >**		

Hulpverlening Financiën			
Traject	**Organisatie**	**Status**	**Resultaat**

3.5 Woon- en Thuissituatie

Wonen			
Feitelijke verblijfplaats	<Straat, huisnr, woonplaats>		
Details woning	<Huur/ koopwoning>	<Woningbouwcorporatie>	<Woonoverlast>

Thuissituatie	
Omgangsnormen thuissituatie	<sfeer, houding, geweld, verwaarlozing>
Probleembesef	<ja/nee> <beschrijving>

Hulpverlening Thuissituatie			
Traject	**Organisatie**	**Status**	**Resultaat**

3.6 Gezondheid

Psyche			
Actueel gediagnosticeerde stoornis(sen)	<DSM>		
Eerdere gediagnosticeerde stoornis(sen)	<DSM>		
Licht Verstandelijk Beperkt	<ja/nee>	**Vastgesteld IQ**	**Ja/nee**

Verslaving	
Verslaafd	<ja/nee>
Verslaafd aan	<middel,gewoonte>

Hulpverlening gezondheid				
Traject	**Medicatie**	**Organisatie**	**Status**	**Resultaat**
	<ja/nee> <medicatietrouw>			

3.7 Gedrag en Houding

Gedrag	
Probleem	
Omschrijving	

Houding	
Houding tov gezag	**< … >**
Houding tov hulpverlening	<veranderingsgezindheid>
Houding tov delict	**< … >**

Hulpverlening gedrag en houding				
Traject	**Medicatie**	**Organisatie**	**Status**	**Resultaat**
	<ja/nee> <medicatietrouw>			

III. Wetenschappelijke en praktische onderbouwing risicotaxatie-instrument

Screening en selectie van kandidaten voor een persoonsgerichte aanpak van gewelddadige vermogenscriminaliteit

Wetenschappelijke en praktische onderbouwing
(verantwoordingsdocument)

Ben Rovers

Colofon

Uitvoering
Bureau voor Toegepast Veiligheidsonderzoek - BTVO
Postbus 2076
5202 CB 's-Hertogenbosch
www.btvo.nl

Auteur
Ben Rovers

Uitgave 's-Hertogenbosch: BTVO

Inhoud

1. Inleiding 5
   1.1 Achtergrond 5
   1.2 Doel- en vraagstelling 5
   1.3 Opzet van het onderzoek 6
   1.4 Leeswijzer 8

2. Risicofactoren voor gewelddadige vermogenscriminaliteit 9
   2.1 Achtergronden van daders 9
      2.1.1 Demografische, sociale en persoonlijke achtergrondkenmerken 10
      2.1.2 Delictverleden 11
      2.1.3 Delictkeus en motieven 14
      2.1.4 Perceptie van pakkans en straf 15
      2.1.5 Nadere onderscheidingen in type daders (typologieën) 15
   2.2 Risicofactoren voor ernstige/gewelddadige recidive 16
      2.2.1 Nederlandse bronnen 16
      2.2.2 Internationale literatuur 21
   2.3 Risicofactoren en voorspellende waarde van risicotaxatie-instrumenten 23
   2.4 Conclusies 27

3. Beschikbare instrumenten voor risicotaxatie in Nederland 29
   3.1 Top-X methoden 29
      3.1.1 Landelijke Top-X Overvallen 30
      3.1.2 Top-600 Amsterdam 31
      3.1.3 Top-X methoden in andere regio's 33
      3.1.4 Tussenconclusie 35
   3.2 Risicotaxatie-instrumenten in de reguliere strafrechtpraktijk 37
      3.2.1 StatRec 37
      3.2.2 Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen 38
      3.2.3 Quick Scan/RISc 40
   3.3 Conclusies 40

4. Vertaalslag van kennis naar ontwerpprincipes voor het RTI 42
4.1 Algemene ontwerpprincipes 42
4.2 Gebruik van risicofactoren 44
4.3 Overwegingen bij het gebruik van bronnen voor de brutolijst 46
4.4 Slotbeschouwing 47

Literatuur 48

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Vormen van gewelddadige vermogenscriminaliteit, met name overvallen en straatroven, hebben een groot effect op de samenleving. De gevolgen voor slachtoffers zijn vaak groot. Het blijkt lastig de daders van deze vormen van criminaliteit enkel via een repressieve aanpak te stoppen. Niet alleen is het aantal aangehouden daders relatief gering, maar ook als daders worden aangehouden, veroordeeld en gestraft, betekent dit nog niet dat zij hun gedrag daarna veranderen. De recidive is doorgaans hoog.

Het tegenhouden van gewelddadige vermogenscriminaliteit vereist derhalve meer dan alleen opsporen, vervolgen en hard straffen, hoewel dit wel belangrijke noodzakelijke voorwaarden zijn. De politie en het Openbaar Ministerie streven naar een aanvullende aanpak waarbij potentiële daders van deze vormen van criminaliteit al in een eerder stadium 'in beeld komen' en onderwerp zijn van gedragsbeïnvloedende maatregelen. Het doel van deze persoonsgerichte aanpak (PGA) is het voorkómen van toekomstige delicten.

Kenmerk van deze aanpak is onder meer dat deze pro-actief is in plaats van reactief, dus gericht op potentiële daders in plaats van daders, en dat sprake is van een ketenaanpak, waarbij verschillende partijen samenwerken, zoals politie en justitie, de gemeente, de reclassering, zorginstellingen en dergelijke.

In Amsterdam vindt deze aanpak sinds enige tijd plaats. Deze richt zich op de 600 meest actieve en meest gewelddadige daders in de stad (de zogenaamde 'Top-600' aanpak). Hierbij werken tientallen organisaties samen. In andere regio's in Nederland wordt, vaak op kleinere schaal, ook gewerkt aan (de voorbereidingen van) een dergelijke aanpak.

Het succes van deze aanpak is afhankelijk van een groot aantal factoren. Een factor die van groot belang is voor het welslagen betreft de selectie van kandidaten voor deze aanpak. Deze selectie vindt bij voorkeur zodanig plaats dat de meest risicovolle personen (met het oog op toekomstige delicten) voor deze aanpak in aanmerking komen. Een ander criterium zou kunnen zijn dat het moet gaan om personen die in zekere mate te beïnvloeden zijn door de PGA. Dit tweede criterium is overigens optioneel. In de Amsterdamse Top-600 aanpak speelt dit criterium, voor zover we hebben kunnen nagaan, geen rol, omdat één van de doelen ook strikte strafrechtelijke handhaving is, waarbij beïnvloedbaarheid voor andere maatregelen niet aan de orde is.

De vraag is nu hoe de selectie van kandidaten voor de PGA het beste kan plaatsvinden? Daarvoor is het nodig te komen tot een model waarmee voorspeld kan worden wie de meest risicovolle personen zijn met het oog op toekomstige gewelddadige vermogenscriminaliteit. Op basis van een dergelijk model zijn we in staat een risicotaxatie-instrument te ontwikkelen voor de praktijk. Hiermee kunnen professionals kandidaten voor de PGA selecteren.

1.2 Doel- en vraagstelling

De realisering van het risicotaxatie-instrument is het doel van deze studie. Om tot een dergelijk instrument te komen hebben we antwoorden nodig op de volgende vragen:

1) Welke factoren voorspellen (het beste) gewelddadige vermogenscriminaliteit van individuen in de toekomst?
2) Welke bronnen, methoden en instrumenten zijn in Nederland beschikbaar om de bij 1) genoemde factoren in kaart te brengen?
3) Welke procedures zijn nodig om relevante gegevens (voor screening en selectie) toegankelijk te maken voor de persoonsgerichte aanpak van gewelddadige vermogenscriminelen?

Op basis van de beantwoording van deze drie vragen kan een risicotaxatie-instrument voor de praktijk worden ontworpen dat enerzijds *evidence-based* is, dat wil zeggen gebaseerd is op gedegen kennis over risicofactoren voor toekomstig delictgedrag, en dat anderzijds *practice-based* is, dat wil zeggen rekening houdt met praktijkomstandigheden voor wat betreft de beschikbaarheid en toegankelijkheid van gegevens en de toepassing van technieken en procedures.

1.3 Opzet van het onderzoek

Hierna wordt een antwoord geformuleerd op de drie vragen die hiervoor zijn gesteld. Op basis van deze antwoorden zijn we in staat een risicotaxatie-instrument te ontwikkelen voor de PGA van gewelddadige vermogenscriminaliteit. De handleiding voor toepassing van het instrument is de uitkomst van deze studie.

Om de voornoemde vragen te kunnen beantwoorden is gebruik gemaakt van verschillende bronnen en methoden. Zie tabel 1 voor een samenvattend overzicht.

Tabel 1 Schematisch overzicht van de onderzoeksopzet

	Onderzoeksvragen		
Gebruikte bronnen/methoden	Voorspellende factoren inventariseren	Beschikbare bronnen, methoden en instrumenten in NL inventariseren	Benodigde procedures om relevante gegevens toegankelijk te maken voor de PGA
Raadpleging wetenschappelijke literatuur	X		
Raadpleging van (onderzoek naar) bestaande risicotaxatie-instrumenten	X	X	X
Raadpleging van praktijken en praktijkdeskundigen in Nederland	X	X	X

Toelichting

Vraag 1) Voorspellende factoren inventariseren
Deze vraag is in eerste instantie beantwoord op basis van nationale en internationale wetenschappelijke literatuur, waarbij in het bijzonder de volgende 'kennisvelden' zijn geraadpleegd:

- kennis over achtergronden van overvallers (kenmerken, motieven, typologieën en dergelijke)
- kennis over delictkeus van daders
- kennis over factoren die de kans op ernstige/gewelddadige recidive beïnvloeden
- kennis over de voorspellende waarde van bestaande risicotaxatie-instrumenten

In tweede instantie zijn Nederlandse praktijkfunctionarissen en praktijkdeskundigen geraadpleegd. In zeven politieregio's waar men bezig is met (de voorbereiding van) een PGA voor gewelddadige vermogenscriminelen is nagegaan op welke wijze men vorm geeft (of wil geven) aan screening en selectie en welke overwegingen hierbij zoal aan de orde zijn. Welke groepen daders zijn naar de

waarneming van betrokkenen het meest 'at risk' voor het (opnieuw) plegen van gewelddadige vermogenscriminaliteit en op basis waarvan komen zij tot dit oordeel? Het gaat om de vier regio's in de Randstad, Midden- en West-Brabant, Noord-Holland Noord en Limburg-Zuid.

De praktijkraadpleging is geschied door middel van individuele en groepsinterviews met betrokkenen in elke regio. Daarnaast is een aantal praktijkdeskundigen geraadpleegd die ervaring hebben met screening en selectie-instrumenten in de praktijk. Deze maakten deel uit van een *peer-review*groep van deskundigen die betrokken zijn bij het ontwerp en de toetsing van het risicotaxatie-instrument. Deze groep is eenmalig geraadpleegd om feedback te geven op de bevindingen.

Vraag 2) Beschikbare bronnen, methoden en instrumenten in Nederland inventariseren

Deze vraag is in eerste instantie beantwoord door bestaande risicotaxatie-instrumenten in Nederland te inventariseren (bijvoorbeeld de RISc bij de reclassering, het LIJ in de jeugdzorg en in JJI's, risico-instrumenten voor geweld na TBS, bestaande screening t.b.v. Top-X aanpak, en dergelijke) en na te gaan welke hiervan geschikt zijn voor ons doel. Daarnaast is onderzocht welke andere bronnen en methoden beschikbaar zijn voor risicotaxatie (bijvoorbeeld bij de politie, maar ook bij ketenpartners). Het ging hierbij niet per se om kwantitatieve of zelfs gedocumenteerde kennis. Ook kennis van professionals kan voor dit doel bruikbaar zijn.

In tweede instantie is deze vraag beantwoord aan de hand van raadpleging van praktijkfunctionarissen en -deskundigen. Het gaat om de personen die hiervoor ook al genoemd zijn. In de interviews met de betrokkenen is doorgenomen welke bronnen en methoden worden gebruikt voor risicotaxatie en de criteria die hieraan ten grondslag liggen. Ook is onderzocht in hoeverre gebruik wordt gemaakt van gegevens uit bestaande risicotaxatie-instrumenten.

Vraag 3) Benodigde procedures om relevante gegevens toegankelijk te maken voor de PGA

Deze vraag is in eerste instantie onderzocht door te kijken naar de randvoorwaarden waarbinnen de bestaande risico-instrumenten in Nederland worden toegepast. Het gaat dan om vragen als wie past deze toe, hoe, wanneer, en dergelijke. In het bijzonder is nagegaan of en zo ja, onder welke voorwaarden het mogelijk is gegevens uit deze instrumenten te gebruiken voor de PGA van gewelddadige vermogenscriminelen. Hiertoe is *desk research* verricht en zijn bij de betrokken organisaties relevante deskundigen geïnterviewd.

In tweede instantie onderzochten we deze vraag door raadpleging van de betrokken praktijkfunctionarissen en -deskundigen, die hiervoor al genoemd zijn. Met hen is nagegaan welke stappen nodig zijn om relevante gegevens te ontsluiten voor screening en selectie.

Op basis van de combinatie van gegevens:

- kennis van voorspellende factoren voor toekomstige gewelddadige vermogenscriminaliteit van individuen,
- kennis van bestaande bronnen en methoden om risicofactoren vast te stellen (incl. bestaande risicotaxatie-instrumenten) en
- kennis van procedures om relevante gegevens te ontsluiten voor de PGA

zijn we in staat de risicotaxatie *evidence-* en *practice-based* vorm te geven, dat wil zeggen:

- relevante risicofactoren te selecteren
- relevante bronnen en methoden aan te wijzen om deze factoren bij individuele personen vast te stellen
- relevante procedures te beschrijven om screening en selectie in de praktijk vorm te geven
-

Op basis van deze kennis wordt het risicotaxatie-instrument ontworpen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt besproken welke wetenschappelijke kennis nationaal en internationaal beschikbaar is over risicofactoren van gewelddadige vermogenscriminaliteit. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op bronnen en methoden die in Nederland beschikbaar zijn voor risicotaxatie. In hoofdstuk 4 wordt de kennis uit onderzoek en praktijk vertaald naar ontwerpprincipes voor het risicotaxatie-instrument. Hoofdstuk 5, ten slotte, bevat de beschrijving van dit instrument, in de vorm van een handleiding voor de praktijk. Deze handleiding laat zich ook zelfstandig lezen.

2. Risicofactoren voor gewelddadige vermogenscriminaliteit

In dit hoofdstuk beantwoorden we de eerste onderzoeksvraag, naar risicofactoren voor het plegen van gewelddadige vermogenscriminaliteit. Het gaat hier om factoren die bij een persoon kunnen worden vastgesteld. Het doel van deze exercitie is immers om potentiële daders naar risico voor toekomstige criminaliteit te kunnen onderscheiden. Risicofactoren die niet bij personen kunnen worden vastgesteld, bijvoorbeeld kenmerken van het doelwit of het slachtoffer, blijven buiten beschouwing. Aan de persoon gebonden risicofactoren hebben niet per se betrekking op individuele kenmerken van een persoon. Het hebben van vrienden die lid zijn van een criminele (jeugd)groep, familieleden die crimineel actief zijn en `het wonen in de nabijheid van potentiële doelwitten/slachtoffers' zijn hier voorbeelden van.

Het antwoord op de voornoemde vraag kan langs verschillende 'wegen' worden verkregen: a) door te kijken naar achtergronden van daders en aangehouden verdachten, b) door te kijken naar risicofactoren voor ernstige en gewelddadige recidive en c) door de voorspellende waarde van bestaande risicotaxatie-instrumenten te onderzoeken en na te gaan welke risicofactoren de beste risicotaxatie opleveren.

Door de vraag aldus vanuit verschillende invalshoeken 'aan te vliegen' verkrijgen we een geschakeerd en empirisch goed gefundeerd beeld van relevante risicofactoren.

In de internationale (Engelstalige) literatuur wordt niet een strikt onderscheid gemaakt tussen overvallers en straatrovers zoals we dat in Nederland kennen. Daar worden roofdelicten als één categorie benoemd (robbery) met verschillende varianten (street robbery, commercial robbery, armed robbery, bank robbery en dergelijke). Het idee is dat de meer eenvoudige vormen van roof, die we in Nederland straatroof noemen, vaker voorkomen bij jongere daders en dat roof op commerciële en meer beveiligde objecten vaker voorkomt onder (iets) oudere daders. In deze paragraaf zullen we deze zienswijze ook hanteren en de fenomenen straatroof en overval in elkaars verlengde beschouwen als varianten van gewelddadige vermogenscriminaliteit. We leggen hierbij nadruk op de zwaardere verschijningsvormen (overvallen, armed robbery, commercial robbery).

De opbouw van dit hoofdstuk volgt de drie invalshoeken die hiervoor zijn genoemd. Om de literatuurbespreking handzaam te houden is ervoor gekozen telkens de hoofdlijnen van de onderzoeksresultaten in samenvattende zin te beschrijven. Dit hoofdstuk besluit met enkele conclusies. In hoofdstuk 4 (par. 4.2) worden alle risicofactoren samengevat in een tabel.

2.1 Achtergronden van daders

Internationaal is veel onderzoek beschikbaar naar achtergronden van daders van roofdelicten. Het gaat hierbij om onderzoek op basis van uiteenlopende bronnen, zoals gegevens van politie en justitie, maar ook interviews met daders op straat en in de gevangenis. Een opvallende bevinding is dat de achtergronden van deze daders in uiteenlopende landen sterk op elkaar lijken. Dit maakt dat buitenlands onderzoek ook bruikbaar is in de Nederlandse context.

Hierna zal ik de belangrijkste resultaten uit dit onderzoek samenvatten, waarbij de volgende achtergronden worden besproken:

- 2.1.1: demografische, sociale en persoonlijke achtergrondkenmerken
- 2.1.2: delictverleden
- 2.1.3: delictkeus en motieven voor roof

- 2.1.4: perceptie van pakkans en straf
- 2.1.5: dadertypologieën: onderscheidingen tussen dadergroepen

Om de beschrijvingen niet onnodig te compliceren wordt telkens het gemiddelde, meest voorkomende 'beeld' beschreven. Uiteraard zijn er verschillen tussen individuele daders. De belangrijkste worden in paragraaf 2.1.5 besproken.

Voor onderstaande samenvatting is gebruik gemaakt van de volgende bronnen: Van Wijk e.a. (2011), Smith & Louis (2010), Yapp (2010), Rovers e.a. (2010), Alarid e.a. (2009), Mehlbaum & Van Broekhuizen (2010), Lansbergen (2009), Driessen (2009), Dedert e.a. (2009), Jacobs & Wright (2008), Willis (2006a, 2006b), Van der Linde-de Koster & Staal-Koppelmann (2004), Erickson (2003), Jacobs e.a. (2003), Matthews (2002), Gill (2000, 2001), Hochstetler (2001), Kruize (2001), Van der Zee e.a. (1999), Wright & Decker (1997), Grüter & van Oosterwijk (1996), Erickson (1996), Kroese & Staring (1993), Nugent (1989), Feeney (1986).

2.1.1 Demografische, sociale en persoonlijke achtergrondkenmerken

Over de achtergrondkenmerken van plegers van gewelddadige vermogenscriminaliteit zijn veel gegevens bekend. We sommen hierna de kenmerken op die vaak bovengemiddeld in deze populatie worden aangetroffen.

Demografische kenmerken
Veruit de meeste daders zijn *jonge mannen*. Bij aanhouding zijn overvallers gemiddeld 21-22 jaar oud. Tweederde van alle aangehouden overvallers is jonger dan 25. Bij straatroof is tachtig procent van het aantal verdachten jonger dan 25. De etnische achtergrond van daders varieert internationaal. In Nederland zijn vooral *Marokkanen, Surinamers en Antillianen* oververtegenwoordigd bij gewelddadige vermogenscriminaliteit. Het overgrote deel van de daders groeit op en woont in *achterstandswijken* van (grotere) steden. De *woonsituatie is vaak onstabiel*, er doen zich vaak huisvestingsproblemen voor.

Gezinskenmerken
De gezinnen waarin daders opgroeien kenmerken zich vaak door het optreden van verschillende problemen. Vooral wanneer daders nog thuiswonen (en dat blijkt opvallend vaak het geval) heeft dit een onmiddellijke impact. De gezinnen waarin men opgroeit zijn vaak *niet intact* en *onstabiel* van samenstelling (bijvoorbeeld wisselende stiefouders). Daarnaast wordt een reeks van problemen genoemd die zich kunnen voordoen, variërend van schulden, verwaarlozing, *geweld*, en dergelijke. Familieleden zoals *broers en ouders zijn vaak ook crimineel actief* en zijn voor korte of langere tijd *gedetineerd* geweest. De binding die daders ervaren met hun ouders en familie is overigens niet groot.

Sociaal-economische achtergrond
Wanneer de daders schoolgaand zijn, is vaak sprake van *problemen op school*, zoals schoolverzuim, gedragsproblemen, wisselen van school en dergelijke. Als ze niet meer schoolgaand zijn, is vaak sprake van een *niet afgemaakte schoolopleiding* of *onvoldoende startkwalificatie* voor de arbeidsmarkt. *Werkloosheid* of een arbeidsbestaan dat wordt gekenmerkt door tijdelijke en slecht betaalde banen is dan vaak het gevolg. In het verlengde hiervan is *geld vaak een probleem*. Een regulier inkomen ontbreekt soms en vaak is ook sprake van schulden.

Geweldscultuur
Verschillende onderzoeken laten zien dat plegers van gewelddadige vermogenscriminaliteit opgroeien en zich bevinden in een *cultuur waarin geweld min of meer 'normaal' is*. Geweld wordt

thuis ervaren, maar vooral ook in de buurt waar men opgroeit. Een deel van de daders is in het verleden ook slachtoffer geweest van geweld. Het zelf toepassen van geweld wordt vooral van vrienden (in de buurt) geleerd, die vaak in vergelijkbare omstandigheden zijn opgegroeid.

Dagbesteding en vrienden

Veel daders hebben *geen structurele dagbesteding* en *hangen veel rond met vrienden*. Veel van hun vrienden zitten in dezelfde situatie en zijn ook *crimineel actief*. De groepen/netwerken waar de daders deel van uitmaken kunnen soms als *crimineel samenwerkingsverband* worden aangemerkt, maar dit hoeft niet. Het kan ook gaan om lossere en meer toevallige samenwerking tussen leden van de groep. In de Randstad is vastgesteld dat dit soort groepen in toenemende mate multi-etnisch is samengesteld.[1] De *groepsdruk* om mee te doen is vaak hoog. De levensstijl van de (leden van deze) groepen wordt vaak aangeduid als *partying*: er wordt veel en snel geld uitgegeven aan luxe zaken als kleding, feesten, vakanties, drugs, et cetera.

Psychologische kenmerken

Cognitieve en sociale vaardigheden van daders zijn vaak beperkt of er is sprake van *gedragsproblemen of stoornissen*. Van de onderzoeksgroep van Van Wijk e.a. (overvallers, 2011) was meer dan de helft zwakbegaafd of verstandelijk beperkt (een IQ van minder dan 85). In de onderzoeksgroep van Dedert e.a. (ook overvallers; 2008) had 15% een gediagnosticeerde stoornis (antisociale persoonlijkheidsstoornis, borderline, narcismestoornis, ADHD en dergelijke). Van Wijk e.a. (2011) concluderen bovendien dat dit soort stoornissen bovengemiddeld bij minderjarige overvallers aan de orde is.

Ten opzichte van andere groepen delinquenten blijken overvallers bovengemiddeld gekenmerkt te worden door *geringe zelfcontrole*, een *gering normbesef* en een *gebrekkig ontwikkelde gewetensfunctie.* Als gevolg hiervan passen zij vaker neutralisatietechnieken toe op de gevolgen die zij aanrichten met hun delicten (bijvoorbeeld het ontkennen van onrecht of schade, slachtoffers de schuld geven of het veroordelen van veroordeelaars; Van der Linde-de Koster & Staal-Koppelmann 2004).

Middelengebruik en verslaving

Tot slot wordt gesignaleerd dat een substantieel deel van de daders veelvuldig gebruiker is van *alcohol en (vooral) drugs*. In Nederland gaat het de laatste jaren vooral om softdrugs. In een deel van de gevallen is sprake van verregaande afhankelijkheid of *verslaving*. Ook *gokverslaving* wordt vaak aangetroffen. Behalve dat drugsgebruik of -verslaving vaak genoemd wordt als motief voor het plegen van delicten (financiering van gebruik), is ook meermalen gevonden dat het gebruik van drugs de drempel verlaagt om een roofdelict te plegen.

Hulpverleningscontacten

Een substantieel deel van de daders heeft hulpverleningscontacten met één of meer organisaties en is daar dus bekend. Dit geldt voor minderjarigen in nog sterkere mate.

2.1.2 Delictverleden

Van het delictverleden van plegers van gewelddadige vermogenscriminaliteit zijn de volgende kenmerken bekend.

[1] Hetgeen deze groepen crimineel ook veel armslag kan geven vanwege de uiteenlopende specialiteiten, netwerken, toegangen, et cetera.

Aanvangsleeftijd plegen delicten

Aanvangsleeftijd bij het plegen van delicten (of als het om 12-minners gaat: het vertonen van antisociaal gedrag) is één van de sterkste voorspellers van een langdurige en intensieve criminele carrière (WODC recidivemonitor). Als we kijken naar recent onderzoek onder aangehouden overvallers in Nederland zien we dat een substantieel deel van hen al op jonge leeftijd met de politie in aanraking kwam. Mehlbaum en van Broekhuizen (2010) constateren dat van de 100 aangehouden overvallers die zij onderzochten er 28 al als 12-minner met de politie in aanraking kwam. De meerderheid, 68%, kwam als minderjarige met de politie in aanraking. Van de overvallers die landelijk zijn aangehouden kwam circa 55% als minderjarige met de politie in aanraking (Rovers 2010). Een derde tot bijna de helft (42%) van de aangehouden overvallers - in deze onderzoeken - komt dus pas op volwassen leeftijd (vanaf 18 jaar) voor het eerst met de politie in aanraking. Vroege politiecontacten kunnen dus hooguit partieel worden beschouwd als een voorspeller voor toekomstige overvallen.

Aanvangsleeftijd plegen roofdelicten

Deze ligt gemiddeld iets hoger dan de aanvangsleeftijd voor het plegen van delicten in het algemeen. Willis (2006a) constateert echter dat deze meestal wel voor de volwassenheid begint. Zo tussen 16 en 18 jaar gaan jongeren routinematig roofdelicten plegen. Een kleine groep (in haar onderzoek 15%) begint hier al vóór het 16e jaar mee. Het feit dat de aanvangsleeftijd van roofdelicten iets hoger ligt dan die voor delicten in het algemeen duidt erop dat - tenminste voor een deel van de daders - sprake is van een 'groeiproces' naar dit soort delicten. Onderzoek onder overvallers bevestigt dit gegeven: ze zijn vaak wel jong maar zelden onervaren in de criminaliteit. Bovendien zit er vaak enige tijd tussen het eerste politiecontact en het plegen van een overval, waarmee duidelijk is dat met name het plegen van dit delict in de meeste gevallen geen instapdelict is.

Aantal eerdere delicten

Niet alle veelplegers plegen roofdelicten, maar de overgrote meerderheid van de plegers van roofdelicten zijn wél veelplegers. Dit is internationaal een vrij constant gegeven. Vooral als we naar overvallers kijken, zien we dat deze gemiddeld al heel vaak zijn aangehouden voor allerlei criminele feiten. Uiteraard is hier een zekere spreiding zichtbaar naar meer of minder ervaren delinquenten, afhankelijk van waar zij zich in hun criminele carrière bevinden, maar voor de overgrote meerderheid geldt dat criminaliteit voor hen *a way of life* is.

Uit onderzoek onder daders blijkt dat de roofdelicten waarvoor zij worden aangehouden vaak slechts het topje van de ijsberg zijn. Uiteraard is het lastig hier de resultaten uit verschillende landen met elkaar te vergelijken (vanwege verschillen in opsporings- en vervolgingsregimes), maar ook hier zien we opvallende overeenkomsten, tussen bijvoorbeeld Amerikaans, Australisch, Deens en Nederlands onderzoek. Een verdachte van een roofdelict heeft bijna altijd meer van dergelijke delicten op zijn kerfstok die niet bij politie en justitie bekend zijn.[2]

Soort startdelict

In enkele studies is melding gemaakt van het feit dat het eerste delict waarvoor overvallers in aanraking komen met de politie opvallend vaak een geweldscomponent bevat. De schattingen lopen

[2] In combinatie met het ophelderingspercentage maakt het *dark number* het mogelijk een inschatting te maken van het deel van de daderpopulatie dat bij de politie bekend is. Bijvoorbeeld bij een ophelderingspercentage van 25% (voor overvallen) en de aanname dat elke aangehouden verdachte(ngroep) verantwoordelijk is voor één niet opgehelderde overval in hetzelfde jaar, kan worden gesteld dat 50% van de daders van dit delict bij de politie als overvaller (in dat jaar) bekend is. Op basis van het *dark number* percentage kan mogelijk ook het *tipping point* worden gevonden waarbij een toename in het aantal aangehouden verdachten zal leiden tot een afname van het delict.

uiteen van een derde van de aangehouden overvallers tot circa de helft voor wie dit geldt. Gelet op de verhouding tussen gewelds- en andere delicten in het algemeen zijn dit inderdaad opvallend hoge percentages.

Soort eerdere delicten

Hoe groter het aantal delicten dat een dader pleegt des te groter ook de spreiding naar soort. Met andere woorden, het delictgedrag van veelplegers kenmerkt zich niet door specialisatie, maar door generalisatie. Dit is een wetmatigheid die je internationaal ook bij plegers van roofdelicten terugziet. Uit onderzoek onder aangehouden Nederlandse overvallers blijkt dat de meest voorkomende antecedenten de volgende zijn (Rovers 2010):

- vermogensdelicten (ca. 70%)
- geweld (ca. 55%)[3]
- vernieling/verstoring openbare orde (ca. 55%)
- diefstal met geweld (ca. 40%)

Dit zijn gemiddelden voor de gehele populatie. Zoals gezegd variëren deze percentages sterk met het aantal feiten waarvoor een verdachte eerder is aangehouden. Voorbeeld: van de aangehouden overvallers in Nederland met één of twee eerdere registraties voor strafbare feiten blijkt 12% eerder aangehouden voor diefstal met geweld, bij de groep die meer dan 15 keer eerder werd aangehouden is dit 82%.

Vanuit de optiek van voorspellen van toekomstige criminaliteit kan dit een belangrijke vertekening opleveren: daders van wie meer strafbare feiten bekend zijn, laten zich 'gemakkelijker' profileren als risicovol op basis van gedrag uit het verleden. Het criterium 'eerdere delicten', in combinatie met het aantal delicten dat van een persoon bekend is, sorteert automatisch voor op daders die verder zijn in hun criminele carrière en 'onderschat' het aandeel van daders die minder ver zijn in hun criminele carrière, maar mogelijk een even groot risico vormen voor toekomstige criminaliteit.

Los hiervan kan gesteld worden dat naast eerder gepleegde gewelddadige vermogenscriminaliteit de combinatie van eerder gepleegde vermogenscriminaliteit met eerder gepleegd geweld (evt. eerder gepleegde openbare-ordeverstoringen of ander 'externaliserend' probleemgedrag, bijvoorbeeld geweld in het verkeer) een interessante invalshoek vormt voor risicotaxatie.

Uit recent Amsterdams onderzoek naar een aantal criminele netwerken komt het beeld naar voren van groepen daders die vanuit jeugdcriminaliteit zijn doorgegroeid naar overvallen en van daaruit naar meer professioneel georganiseerde criminaliteit (incl. overvallen; Driessen 2009). Deze *stepping stone* ontwikkeling naar meer professionaliteit zal variëren tussen groepen daders: meer routine zal niet bij alle daders leiden tot meer 'professionaliteit'. Dit is afhankelijk van meer factoren. Maar in het algemeen zal wel gelden dat het soort delicten dat daders eerder pleegden, uiteraard afhankelijk is van het stadium waarin hun criminele carrière zich bevindt.

Eerder opgelegde straffen

Een kenmerk dat veel plegers van roofdelicten met elkaar gemeen hebben is dat ze eerder in hun leven al te maken hebben gehad met een strafrechtelijke interventie, vaak detentie. In de steekproef van aangehouden overvallers van Mehlbaum & van Broekhuizen (2010) had 82% al eerder te maken gehad met een strafrechtelijke interventie. In het Amerikaanse onderzoek van Wright & Decker (1997) onder daders op straat, had zelfs 97% één of meer veroordelingen op zijn naam staan. Hierbij gaat het om uiteenlopende delicten.

[3] Het aandeel overvalverdachten met eerdere geweldsantecedenten neemt toe in Nederland (Rovers 2010).

2.1.3 Delictkeus en motieven

De internationale literatuur laat veel overeenkomsten zien in de motieven van daders en de achterliggende mechanismen die leiden tot de keus voor een roofdelict (afgezet tegen de keus voor het plegen van andere delicten).

Veruit het belangrijkste motief voor daders is 'snel geld'. Andere motieven, zoals psychologische of sociale/morele motieven (bijvoorbeeld kick, groepsdruk, wraak, vereffening en dergelijke) komen ook voor, maar het economische motief prevaleert doorgaans.

'Snel geld' onderscheidt roofdelicten van een reeks van andere delicten die doorgaans meer tijd, inspanning en soms ook meer vaardigheden vragen, zoals inbraken, drugshandel en dergelijke waarbij de buit bovendien soms bestaat uit goederen die men eerst weer moet zien te verkopen. Een vaardigheid die bij roofdelicten uiteraard wel nodig is, is het vermogen om geweld te (willen/kunnen) plegen.

Dat het economisch motief prevaleert, wil overigens niet zeggen dat armoede de achterliggende drijfveer is. Dit is wel mogelijk, maar het aantal roofdelicten dat wordt gepleegd om in basislevensbehoeften zoals eten, de huur en dergelijke te voorzien, is beslist een minderheid. De behoefte aan snel geld is doorgaans om een onmiddellijke behoefte te bevredigen. Wright & Decker (1997) hebben erop gewezen dat er in de achtergrond vaak een druk wordt ervaren om snel aan geld te komen en dat roofdelicten door velen worden beschouwd als de snelste en gemakkelijkste manier om zich van deze druk te ontdoen. Overwegingen van kosten die aan het delict verbonden zijn (zoals de kans op aanhouding, straf en dergelijke) spelen om die reden vaak een geringe rol.

De achterliggende dynamiek van dit motief is doorgaans complexer en bevat uiteenlopende economische, biologische, psychologische en sociale mechanismen. Roofdelicten worden gepleegd om bijvoorbeeld:

- in een luxe levensstijl te voorzien (het geld wordt weer snel opgemaakt)
- een verslaving te bekostigen
- schulden af te betalen
- bio-psychologische drijfveren te bevredigen, zoals agressie/wreedheid uiten, mannelijkheid bewijzen, een kick/thrill/rush ervaren, competentie ervaren (ik kan iets), macht voelen, et cetera
- sociale controle op straat uitoefenen (eer/respect of status op straat herstellen, marktverstoring herstellen en dergelijke)
- te voldoen aan groepsverwachtingen, status in de groep te bevestigen, loyaal zijn aan groepsgenoten, cool zijn, et cetera
- een gelegenheid die zich spontaan voordoet meteen te benutten
- et cetera

Door verschillende auteurs is gewezen op het grote belang van groepen en straatcultuur als belangrijke factoren in de totstandkoming van roofdelicten. (Criminele) s*traatgroepen* vormen een belangrijk vehikel in de omzetting van gepercipieerde kansen en behoeften naar concrete actie door (groepjes) daders. Ook de wijze waarop delicten worden gepleegd, wordt beïnvloed door allerhande groepsprocessen.

Met andere woorden, hoewel snel geld meestal het belangrijkste motief is voor een roofdelict, spelen op de achtergrond uiteenlopende mechanismen een rol die de kans op het plaatsvinden van dit delict beïnvloeden. Straatgroepen en elementen van de groepscultuur spelen hierbij een grotere rol dan objectieve economische nood.

2.1.4 Perceptie van pakkans en straf

Uit Amerikaans onderzoek komt naar voren dat daders van roofdelicten in abstracto vaak wel in staat zijn de negatieve consequenties van hun handelen in termen van pakkans en straf te zien. In de praktijk blijken ze hier echter nauwelijks rekening mee te houden.

Wright & Decker (1997) hebben erop gewezen dat er een belangrijk contrast zit in wat daders opmerken over risico's die ze percipiëren ten aanzien van pakkans en hun daadwerkelijke gedrag: in theorie zegt een groot deel van de daders (na aanhouding) dat het delict het risico niet waard is, maar in de praktijk neemt deze groep in overgrote meerderheid weer het risico.

Dit heeft verschillende achtergronden:

- de impulsiviteit waarmee het delict wordt gepleegd laat geen lange-termijnoverwegingen toe; de cognitieve nadruk ligt bij daders meer op de directe opbrengst dan op de kosten voor de langere termijn (in lijn met de 'directe behoefte aan geld')
- veel daders zijn niet bekend met de strafdreiging (en deze kan dus ook geen invloed uitoefenen)
- daders wel die wel bekend zijn met de strafdreiging worden hierdoor vaak niet afgeschrikt, omdat:
    - men de pakkans laag of verwaarloosbaar acht (ook als men eerder is gearresteerd en veroordeeld.)
    - men de straf niet vreest (straf wordt beschouwd als een aanvaardbaar bedrijfsrisico en heeft daarnaast ook positieve consequenties voor de dader, bijvoorbeeld voor zijn status in de groep)

Kennis van pakkans en strafmaat noch de reële pakkans en de hoogte van de strafmaat lijken bij deze groep daders veel invloed uit te oefenen op het al of niet plegen van dit delict.

2.1.5 Nadere onderscheidingen in type daders (typologieën)

Voorgaande besprekingen waren gebaseerd op een 'gemiddeld beeld' van de daders die roofdelicten plegen. In de praktijk treffen we uiteraard verschillen tussen daders aan. In zowel de buitenlandse als de Nederlandse literatuur zijn veel typologieën ontwikkeld om verschillen tussen daders te kunnen duiden. Onder andere de volgende kenmerken zijn gebruikt om daders van elkaar te kunnen onderscheiden:

- Achtergrond van daders
    - leeftijd
    - delictverleden
    - fase in criminele carrière
    - aanwezigheid van risico- en beschermende factoren voor toekomstige criminaliteit
- Motief voor delict
- Werkwijze
    - bijvoorbeeld alleenplegers versus groepsplegers
    - professionaliteit: mate van planning en voorbereiding
    - geweldgebruik (wel of niet slachtoffers verwonden, wapengebruik)
    - rol van dader in groep
- Object waarop roofdelict zich richt
    - bijvoorbeeld op straat of op commerciële objecten

De fase waarin de criminele carrière van een dader zich bevindt leidt bijvoorbeeld tot een onderscheid tussen beginners, doorstromers en routiniers. De mate van professionaliteit van daders leidt vaak tot een onderscheid tussen amateurs en professionals, met soms daaraan toegevoegd een tussencategorie van 'intermediairen'. Vaak zijn typologieën gebaseerd op een combinatie van factoren. Het onderscheid in overvallers dat is gemaakt door Rotterdamse onderzoekers, tussen meelopers, doorgroeiers, routiniers en overlevers, is bijvoorbeeld gebaseerd op een combinatie van 18 factoren (Dedert e.a. 2009).

Typologieën van plegers van roofdelicten, overvallers in het bijzonder, zijn populair. Ze worden echter gekenmerkt door enkele problemen:

- *grofmazige typologieën* hebben nauwelijks of *geen aanvullende signaleringswaarde* voor de praktijk (bijvoorbeeld het onderscheid tussen jonge en oude daders, amateurs en professionals)
- *fijnmazige typologieën*, die gebaseerd zijn op een combinatie van meer kenmerken, kennen als probleem dat de *beschrijvingswaarde afneemt*, omdat de kans dat een dader op alle kenmerken binnen een categorie 'past' steeds kleiner wordt en de categorieën elkaar daardoor steeds minder uitsluiten. Het gevolg is dat daders binnen een categorie steeds minder op elkaar gaan lijken en daders tussen categorieën steeds meer op elkaar gaan lijken. Een dader kan dan op basis van zijn kenmerken niet goed in een categorie worden ondergebracht of juist in verschillende categorieën tegelijk worden 'ondergebracht' (Rovers 2010).
- Kruize (2002) en ook anderen hebben gewezen op een ander belangrijk probleem van dadertypologieën: de *delictkenmerken* waarop daders worden gecategoriseerd zijn meestal niet absoluut maar *contextbepaald*: bijvoorbeeld geweldgebruik, mate van voorbereiding, rol in de groep, object dat overvallen wordt, et cetera. Deze kenmerken kunnen per delict variëren. Alleen persoonlijke achtergrondkenmerken variëren uiteraard niet (of niet zo sterk) per delict (zoals leeftijd, risicofactoren in het gezin, criminele carrière en dergelijke)

Uiteraard varieert het doel waarvoor typologieën worden ontwikkeld. De meeste typologieën zijn afkomstig uit de wetenschap en bedoeld om verfijning in de beschrijving aan te brengen, in de trant van: 'dit type daders pleegt vooral dat soort delicten'. De hiervoor aangehaalde typologie van Dedert e.a. (2009) heeft als doel om de (politie-)inzet goed af te kunnen stemmen op het soort dader en de beïnvloedbare factoren die in zijn omgeving aanwezig zijn. Voor het onderhavige doel, risicotaxatie, zijn deze typologieën niet ontwikkeld. Voor dit doel zijn ze ook minder bruikbaar en is een risicofactorenbenadering meer aangewezen.

2.2 Risicofactoren voor ernstige/gewelddadige recidive

2.2.1 Nederlandse bronnen

In de voorgaande paragraaf zijn de achtergrondkenmerken van daders van roofdelicten besproken. De aanwezigheid van deze kenmerken kunnen we beschouwen als risicofactoren voor het plegen van deze delicten. In deze paragraaf kijken we naar risicofactoren voor recidive. Onderzoek naar recidive kan betrekking hebben op uiteenlopende vormen van criminaliteit (Wartna e.a. 2011). In het kader van deze exercitie leggen we de nadruk op recidive van ernstige en gewelddadige criminaliteit. De operationalisering hiervan kan per onderzoek verschillen, maar door ons te beperken tot deze vormen van criminaliteit, blijven we dicht bij de doelgroep van dit onderzoek en het doel van de PGA: het tegengaan van ernstige en gewelddadige criminaliteit (in het bijzonder gewelddadige vermogensdelicten).

Recidive-onderzoek kijkt doorgaans naar verschillende aspecten van recidive, zoals prevalentie van recidive (wel of geen nieuwe delicten), frequentie (aantal nieuwe delicten in tijdvak), tijdsverloop (tijd die verstrijkt voordat een nieuw delict wordt gepleegd) en duur (hoe lang recidive doorgaat). Al deze dimensies zijn voor het onderhavige onderzoek van belang.

In Nederland is veel kennis opgebouwd over recidive. Bouke Wartna van het ministerie van Veiligheid & Justitie heeft hieraan een belangrijke bijdrage geleverd. Onderstaande twee passages komen uit zijn proefschrift (Wartna 2009):

"Duidelijk is dat crimineel gedrag – net als veel andere vormen van menselijk gedrag – slechts beperkt voorspelbaar is. Niettemin zien we de laatste decennia ook in Nederland een sterke opmars van het gebruik van formele procedures voor risicotaxatie."

"Vroeger berustte de taxatie van het risico doorgaans op het oordeel van gedragsdeskundigen; psychologen of psychiaters die op grond van hun expertise en na gesprekken met de cliënt een advies uitbrachten aan de rechter of het OM. Vanuit de psychologie is echter al enige tijd bekend dat in dit soort situaties het gebruik van *statistische modellen betere voorspellingen* oplevert *dan het klinische oordeel van experts* (...). Bij gebruik van een formeel instrument wordt de voorspelling gebaseerd op verbanden aangetroffen in een onderzoekspopulatie, terwijl het klinisch oordeel van de expert noodzakelijkerwijs berust op beperkte ervaringen en een subjectieve blik."

Tabel 2 Prevalentie van ernstige recidive binnen 2 jaar onder verschillende groepen justitiabelen (bron: REPRIS, WODC, MinV&J)

Groep	Kans op ernstige recidive binnen 2 jaar (%)
Totale groep daders met een strafzaak (gemiddelde)	21
Ex-JJJ-pupillen	47
Ex-gedetineerden	40
Jeugdige daders met strafzaak	31
Uitgangsdelict: gewelddadig vermogen	46
Uitgangsdelict: vermogen	29
Uitgangsdelict: openbare orde	25
Uitgangsdelict: geweld	23
Ex-JJI-pupillen met uitgangsdelict: vermogen	59
Ex-JJI-pupillen met uitgangsdelict: gewelddadig vermogen	55
Ex-gedetineerden met uitgangsdelict: vermogen	52
Ex-gedetineerden met uitgangsdelict: gewelddadig vermogen	51
Jeugdige daders met uitgangsdelict: gewelddadig vermogen	46
Jeugdige daders met uitgangsdelict: vermogen	36
Jeugdige daders met uitgangsdelict: geweld	33
Aantal eerdere justitiecontacten: >= 20	60
Aantal eerdere justitiecontacten: 11-19	44
Aantal eerdere justitiecontacten: 5-10	33
Aantal eerdere justitiecontacten: 3-4	25
Jeugdigen: Aantal eerdere justitiecontacten: >=11	78
Jeugdigen: Aantal eerdere justitiecontacten: 5-10	61
Ex-JJI-pupillen: Aantal eerdere justitiecontacten: >=11	88
Ex-JJI-pupillen: Aantal eerdere justitiecontacten: 5-10	67
Sekse: mannen	22
Leeftijd: 12-17 jaar	31
Leeftijd: 18-24 jaar	24
Leeftijd 1e strafzaak: 12-17	35
Etniciteit: Antilliaans	36
Etniciteit: Marokkaans	29
Etniciteit: Surinaams	26
Ex-JJI-pupillen: Marokkaans	62
Ex-JJI-pupillen: Surinaams	60
Ex-JJI-pupillen: Antilliaans	50

De recidivemonitor van het WODC brengt strafrechtelijke recidive in kaart (criminaliteit waarmee het OM in aanraking komt). Gegevens hierover kunnen via REPRIS (op de website van het WODC) worden geraadpleegd. Als we kijken naar de kans op ernstige strafrechtelijke recidive[4] binnen twee jaar zien we dat deze bij daders met een strafzaak (afgedaan in 2008) *gemiddeld 21 procent is* (ter vergelijking: de algemene recidive in deze populatie is 28%). In tabel 2 zijn enkele groepen justitiabelen (soms op combinaties van kenmerken) weergegeven die een bovengemiddelde kans hebben om binnen twee jaar weer vervolgd te worden in verband met een ernstig crimineel feit. In deze tabel is te zien dat het selecteren en combineren van enkele van deze kenmerken al leidt tot een enorme toename van predictiekracht. Als voorbeeld de percentages ernstige recidive voor:

- alle daders met strafzaken: 21%
- ex-JJI-pupillen: 47%
- ex-JJI-pupillen met 11 of meer justitiecontacten: 88%

Het is op basis van de openbare data niet mogelijk uit te zoeken welke combinaties van kenmerken de beste predictie opleveren, maar op basis van de afzonderlijke kenmerken zijn we ook al in staat aan te geven welke factoren de kans op ernstige recidive doen toenemen:

- criminele carrière kenmerken
    - aantal eerdere justitiecontacten
    - detentieverleden, in het bijzonder jeugddetentie
    - eerder/uitgangsdelict: vooral gewelddadige vermogenscriminaliteit (in mindere mate vermogensdelicten, openbare orde en geweld)
    - jongere leeftijd bij eerste strafzaak
- demografische kenmerken
    - sekse: mannen
    - leeftijd: jongere justitiabelen (vooral minderjarigen, in mindere mate 18-24 jaar)
    - etniciteit: Antillianen, Marokkanen en Surinamers

In het rapport van Rovers e.a. (2010) wordt de recidive van aangehouden overvallers beschreven. De algemene recidive binnen twee jaar bedraagt 54% (ter vergelijking: 28% voor alle daders met een strafzaak), de (meer) specifieke recidive van 312/317 feiten bedraagt 11%. Deze cijfers maken duidelijk dat het profileren op 312/317 feiten een lastige aangelegenheid is, omdat deze delicten minder voorkomen en daders allerhande soorten delicten plegen en er dus een grotere kans is dat zij voor een andersoortig delict worden aangehouden.

Onderzoek naar recidive onder zeer actieve veelplegers (ZAVP-ers) brengt enkele trends aan het licht (Tollenaar & Van der Laan 2011):

- de absolute en relatieve omvang van deze groep justitiabelen neemt af
- de recidive is redelijk stabiel
- aandeel 18-24 jarigen onder ZAVP-ers neemt toe
- aandeel van vermogensdelicten in deze groep neemt af ten 'gunste' van vernieling, openbare orde delicten en geweld
- aandeel verslavingsproblematiek in ZAVP-ers neemt af, meer relationele en financiële problemen
- recente cohorten ZAVP-ers hebben minder omvangrijk crimineel verleden (gemeten in PV's en strafzaken) dan oudere cohorten.

[4] Ernstige recidive = nieuwe, geldige justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van minstens 4 jaar of waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd.

Samenvattend komt dit erop neer dat de populatie ZAVP-ers jonger en meer gewelddadig is. Vooral dit laatste is een sterke trend die al enige tijd zichtbaar is. De groep ZAVP-ers en de groep daders die geweld pleegt gaan dus steeds meer samenvallen.

Problemen die in deze groep worden aangetroffen, zijn onder meer (gebaseerd op cohort 2008):

- verslaving: 67%
- geen/onvoldoende startkwalificatie arbeidsmarkt: 66%
- werkloosheid: 56%
- financiële problemen: 48%
- psychische problemen: 43%
- relationele problemen: 43%
- huisvestingsproblemen: 41%

Naast risicofactoren is het ook van belang te kijken naar beschermende factoren die herhaalde delinquentie kunnen tegengaan, vooral dynamische beschermende factoren, omdat deze beïnvloed kunnen worden door derden. Over de rol van dit soort factoren en meer in het algemeen de weging ervan met betrekking tot de kans op recidive is nog weinig bekend. Van der Laan e.a. (2009) merken hierover op: "Onderzoek naar de rangordening van voorspellers van delinquentie en recidive heeft zich vooral gericht op risicofactoren en niet op beschermende factoren. Daarbij hebben de meeste studies hoofdzakelijk betrekking op een beperkt aantal risicofactoren en wordt er weinig rekening gehouden met de effecten van factoren uit meerdere domeinen tegelijk. Daarnaast kunnen de bevindingen niet altijd gegeneraliseerd worden naar andere doelgroepen. Kortom, op basis van afzonderlijke empirische studies is het lastig om een rangordening te maken van de sterkte van de voorspellende waarde van risicofactoren."

In de literatuur treffen we uiteenlopende claims aan omtrent de betekenis van individuele risicofactoren voor recidive. Zo vonden Mulder e.a. (2011) dat de houding van jeugdige gedetineerden ten aanzien van behandeling een goede voorspeller is van ernstige recidive. Trulson e.a. (2009) vonden echter nauwelijks of geen relatie tussen 'institutioneel wangedrag' en recidive. Het zou te ver voeren om al deze individuele 'discussies' hier te herhalen. Van groter belang is namelijk de bevinding, en daarover zijn de meeste onderzoekers het wel eens, dat bij ernstige recidive doorgaans sprake is van een *cumulatie* van risicofactoren (die elkaar als het ware ook weer beïnvloeden, dus een risicofactor op het ene niveau beïnvloedt de totstandkoming van risicofactoren op andere niveaus). Bij jongeren met de hoogste risiconiveaus worden gemiddeld ook de minste beschermende factoren gevonden (Van der Laan e.a. 2009). Deze werken dus kennelijk als een *zero-sum game*: meer van het één betekent minder van het ander.

Risicofactoren en het belang ervan voor (herhaalde) delinquentie variëren naar leeftijdsfase. Zo is in de kindertijd de rol van het gezin groot (bijvoorbeeld de rol van ouderlijk toezicht) en in de tienertijd juist de rol van de vriendengroep, de school en de buurt. Van der Laan e.a. (2009) hierover: "De sterkste voorspellers in de kinderperiode zijn het plegen van delicten ('vroege starters') en het op jonge leeftijd al alcohol of drugs gebruiken, gevolgd door man zijn, lage sociaal-economische situatie van het gezin en antisociaal gedrag van ouders. In de vroege adolescentieperiode zijn gebrek aan sociale relaties, omgaan met antisociale vrienden de sterkste voorspellers, gevolgd door het zelf delicten plegen." Bij vroege starters in de criminaliteit kan vaker een cumulatie van risicofactoren worden aangetroffen. In deze groep worden vaker meerdere risicofactoren gevonden op het individuele domein (zoals impulsiviteit, agressie) en het gezinsdomein (zoals een constellatie van gebrekkige opvoedingssituatie), terwijl bij late starters risicofactoren vaker zijn gelegen in de bredere sociale omgeving zoals de vriendengroep (Van der Laan e.a. 2009).

2.2.2 Internationale literatuur

In de internationale literatuur is een groot aantal risicofactoren voor recidive gevonden. Mulder e.a. (2011) sommen op (zie ook Van Vugt e.a. 2011, Onifade e.a. 2011):

Statische individuele factoren:
- sekse: mannen
- neuropsychologische kenmerken
- intelligentie
- vroege start van probleemgedrag
- lengte en intensiteit van criminele carrière

Dynamische individuele risicofactoren:
- diverse persoonlijkheidskenmerken (bijvoorbeeld morele ontwikkeling)
- een diagnose van een gedragsstoornis blijkt zelf ook een risicofactor
- middelengebruik of verslaving
- psychopatische kenmerken

Statische omgevingskenmerken:
- fysieke en psychische verwaarlozing door ouders
- conflicten met ouders
- onder toezichtstelling van jongeren

Dynamische omgevingsfactoren:
- zwakke sociaal-economische status
- opgroeien en wonen in slechte buurt
- criminele vrienden

De auteurs concluderen dat minder bekend is over ernstige recidive en ook over recidive in subgroepen van ernstige (jeugd)delinquenten. Zij voerden een analyse uit naar de belangrijkste risicofactoren voor algemene, gewelddadige en ernstige recidive in een groep jongeren (12-23 jaar) die de PIJ-maatregel had opgelegd gekregen. Zij deden dit op basis van een lijst van 70 risicofactoren (zowel statische als dynamische, de *Forensic Profile for Juvenile Offenders*).

Algemene recidive in deze groep bleek het beste voorspeld te kunnen worden op basis van:
- een groot aantal eerdere delicten
- leeftijd bij eerste delict
- slachtoffer van eerder(e) delict(en) was onbekende van dader
- gedragsstoornis
- familieproblemen (ouders met onvoldoende opvoedvaardigheden, criminele familieleden, geschiedenis van lichamelijk en psychisch misbruik)
- criminele vrienden
- problemen in behandeling (afhaken, agressie, onvoldoende 'coping'strategieën)
- gebrek aan empathie met slachtoffer(s) bij dader

Gewelddadige en ernstige recidive bleek het beste voorspeld te kunnen worden op basis van de volgende kenmerken:
- slachtoffer van eerder(e) delict(en) was onbekende van dader
- crimineel gedrag in de familie
- problemen in behandeling (afhaken, agressie, onvoldoende 'coping'strategieën)
- verwaarlozing door ouders
- afwezigheid van alcoholmisbruik

- gedragsstoornis
- gokken

De kenmerken die van belang zijn voor algemene recidive, zoals eerder aantal delicten, blijken goeddeels ook samen te hangen met ernstige recidive, maar in de onderlinge vergelijking blijken ze van minder groot belang dan de hier genoemde kenmerken.

Recent Australisch onderzoek naar herhaalde detentie (repeat imprisonment) laat zien dat de volgende kenmerken van gedetineerden de kans op herhaalde gevangenneming het sterkst beïnvloeden:

- jong zijn (jonge gedetineerden)
- inheemse afkomst
- eerdere detentie (voorafgaand aan detentie die uitgangspunt voor recidivemeting vormde)
- in mindere mate: mannen

Verder bleek dat veroordeelden van delicten waarbij mensen verwond werden vaker voor een vergelijkbaar delict opnieuw werden veroordeeld (de mate van specialisatie lag hier hoger dan bij andere groepen gedetineerden). Verder bleek eerdere detentie een goede voorspeller voor toekomstige gewelddadige criminaliteit, onafhankelijk van het delict waarvoor men eerder veroordeeld was. Vervolgdetenties bleken dus vaker opgelegd te worden voor delicten waarbij geweld was gebruikt (Zhang & Webster 2010).

De Canadese onderzoeker Hanson heeft in 2005 de bestaande onderzoeksgegevens met betrekking tot risicofactoren voor gewelddadig gedrag op een rij gezet. Hij stelt dat lange-termijn gewelddadige recidive tegenwoordig met een redelijke precisie kan worden voorspeld. Factoren die algemene recidive voorspellen blijken in het algemeen ook goede voorspellers van gewelddadige recidive (hoewel dit door andere onderzoekers weer wordt ontkend, zie bijvoorbeeld Schwaner 2000, Mills e.a. 2003 en hiervoor Mulder e.a. 2011). Het beschikbare onderzoek suggereert zijns inziens bovendien dat dynamische risicofactoren kennis over toekomstig risicogedrag toevoegen aan de puur statische, historische risicofactoren. Hierna zullen we zien dat deze stelling door Nederlands onderzoek wordt bestreden. Er bestaan verschillende visies op deze vraagstukken.

Cottle e.a. (2001) hebben een meta-analyse verricht op studies naar risicofactoren voor criminele recidive in jeugdigen. Zij onderscheiden hierbij acht groepen van predictoren: demografische, delictgeschiedenis, familie- en sociale factoren, onderwijsfactoren, intelligentie/cognitieve vaardigheden, geschiedenis van middelengebruik, klinische factoren en beschikbare formele risicobeoordelingen. Delictgeschiedenis bleek van deze factoren de sterkste predictor van recidive bij jeugdigen. Familieproblemen, problemen met vrijetijdsbesteding, criminele vrienden, gedragsproblemen en niet ernstige (psycho)pathologie waren andere relatief sterk voorspellende factoren.

Gendreau e.a.(1996) verrichten een meta-analyse naar risicofactoren voor recidive van volwassen daders. De beste voorspellers bleken: criminogene behoeften (dit zijn houdingen, waarden en gedrag dat een criminele leefstijl bevordert), delictgeschiedenis, (gebrek aan) maatschappelijke prestaties zoals onderwijs en werk, leeftijd en ras en familiefactoren. Minder sterke voorspellers waren: intellectueel functioneren, psychische problemen en sociale klasse.

Bonta e.a. (1996) onderzochten of risicofactoren voor algemene en gewelddadige recidive verschillen tussen justitiabelen zonder en met psychische stoornis. Dit bleek niet het geval. Delictgeschiedenis bleek in beide groepen de beste voorspelling te geven en klinische kenmerken gaven de slechtste voorspelling. De auteurs stellen dan ook dat risicoanalyse beter gebaseerd kan zijn op algemeen psychologische, sociale en criminologische kenmerken dan op psychopathologische kenmerken.

Schwaner (2000) is één van de weinigen die heeft onderzocht in hoeverre een veroordeling voor een roofdelict de kans op een nieuwe veroordeling in verband met een roofdelict beïnvloedt. Zijn studie laat zien dat los van demografische kenmerken en delictgeschiedenis een veroordeling vanwege een roofdelict een hernieuwde veroordeling voor een vergelijkbaar delict vergroot. We moeten hierbij wel in acht nemen dat in Nederland de specifieke recidivepercentages voor roofdelicten (op basis van vervolgingen) vrij laag zijn.

Hij laat ook zien dat risicofactoren voor toekomstige roofdelicten afwijken van die van algemene recidive en gewelddadige. Algemene recidive laat zich voorspellen op grond van een reeks van - inmiddels bekende - factoren zoals delictgeschiedenis, demografische kenmerken, et cetera. Toekomstige veroordelingen voor roofdelicten worden het beste voorspeld op basis van:

- leeftijd bij eerste veroordeling
- aantal eerdere veroordelingen.

In tegenstelling tot algemene recidive laat 'roofrecidive' zich dus het beste voorspellen op grond van eerdere contacten met justitie.

Ook gewelddadige recidive blijkt minder voorspellers te hebben dan algemene recidive, maar net als algemene recidive laat gewelddadige recidive zich voorspellen op grond van kenmerken als: ras, leeftijd bij veroordeling van huidig delict, eerder reclasseringscontacten, eerdere roofdelicten, leeftijd bij eerste veroordeling. Delictgeschiedenis blijkt voor alle vormen van recidive, algemene, gewelddadige recidive en roofrecidive, een belangrijke voorspeller.

Het recidive-'niveau' van een verschijnsel (respectievelijk algemene recidive, geweldsrecidive en roofrecidive) hangt samen met het aantal risicofactoren dat Schwaner vindt en het soort risicofactoren: bij meer ernstige criminaliteit, die minder voorkomt, neemt het aantal predictoren af, terwijl de beste predictoren voor deze ernstiger vormen van criminaliteit vaker in het justitieverleden gevonden worden. Vooral bij roofdelicten blijkt dit het geval: de recidivisten van deze vorm van criminaliteit blijken vooral vaste klanten van Justitie te zijn.

2.3 Risicofactoren en voorspellende waarde van risicotaxatie-instrumenten

Risicotaxatie-instrumenten voor criminele recidive zijn er in vele soorten en maten. Een belangrijk onderscheid is dat tussen actuariële en klinische instrumenten.

Actuariële instrumenten zijn gebaseerd op vaste, rekenkundige normen voor de scoring van factoren. Vaak zijn deze instrumenten gebaseerd op informatie uit bestanden (systeemkennis) en ligt de nadruk op statische voorspellers. *Statische voorspellers* zijn factoren die een sterke samenhang vertonen met recidive en deze goed voorspellen. Ze zijn echter onveranderbaar. Het gaat om factoren als het geslacht van de dader, zijn delictverleden en dergelijke. Statische risicofactoren worden ook niet causaal geïnterpreteerd, ze worden louter gebruikt om tot een zo goed mogelijke voorspelling van recidive te komen.

Gestructureerde klinische risicotaxaties (GKR's) zijn gebaseerd op checklisten van risicofactoren die tot stand zijn gekomen op basis van wetenschappelijk onderzoek en die door professionals worden 'gescoord'. De professionals kunnen zelf weging aanbrengen in de factoren, uitzonderingen op de regel maken en dergelijke. In tegenstelling tot actuariële instrumenten zijn GKR-instrumenten vaak gebaseerd op dynamische risicofactoren. Factoren dus die men in behandeling wil beïnvloeden.

De voorspellende waarde van een risicotaxatie-instrument (RTI) wordt doorgaans uitgedrukt in een maat die AUC wordt genoemd (Area Under the Curve). Deze drukt het percentage correcte voorspellingen van recidive uit (op basis van vergelijking tussen voorspelling en geobserveerde waarden in enige populatie). 50% correcte voorspellingen staat gelijk aan het opwerpen van een munt. Voorspellende waarden vanaf 70% worden acceptabel genoemd, en vanaf 80% uitstekend. In de praktijk liggen de voorspellende waarden doorgaans tussen 65 en 80% voor volwassenen en tussen 53 en 78% voor jeugdigen (Schwalbe 2007, Wartna e.a. 2009). Jeugdige recidive laat zich in het algemeen minder goed voorspellen dan recidive door volwassenen.

Predictie van toekomstig delictgedrag was in het verleden vooral gebaseerd op het (ongestructureerde) klinische oordeel van professionals. Onderzoek heeft laten zien dat deze 'niet-gestructureerde' inschattingen om allerlei redenen niet altijd even betrouwbaar zijn. Gestandaardiseerde methoden van risico-inschatting blijken gemiddeld genomen toekomstig delictgedrag beter te voorspellen. Dus wanneer de professional een vooraf opgestelde checklist gebruikt waarin factoren staan vermeld die blijkens onderzoek samenhangen met recidive, neemt de voorspelkracht toe (Harte & Breukink 2010).

Schwalbe (2007) signaleert de volgende ontwikkeling in risicotaxatie:

1) 1e generatie: ongestructureerd oordeel professional (klinisch oordeel)
2) 2e generatie: gestructureerde risicotaxatie met statische factoren
3) 3e generatie: gestructureerde klinische risicotaxatie (GKR) met statische én dynamische factoren

De auteur - en velen met hem - constateert dat de voorspelkracht toeneemt bij het gebruik van hogere generatie risicotaxatie-instrumenten.

Van der Put e.a. (2011) voegen hier een vierde generatie instrument aan toe:

4) 4e generatie: GKR met geïntegreerd casemanagement (risicotaxatie wordt gecombineerd met vaststellen van 'behandeldoelen')

In deze paragraaf wordt een algemene beschrijving gegeven van de psychometrische en voorspellende kwaliteiten van risicotaxatie-instrumenten voor toekomstig delictgedrag. Dus hoe goed voorspellen deze instrumenten en op basis van welke kenmerken doen ze dat?

Het gebruik van (gevalideerde) risicotaxatie-instrumenten heeft een hoge vlucht genomen. Vooral in forensisch klinische omgevingen. Er is dan ook een zeer uitvoerige literatuur over deze instrumenten in de internationale literatuur.

In deze paragraaf focussen we ons op de voornoemde psychometrische en voorspellende kwaliteiten.
In paragraaf 3.2 gaan we nader in op enkele in Nederland gebruikte risicotaxatie-instrumenten die mogelijk ook bruikbaar kunnen zijn voor een PGA van plegers van gewelddadige vermogenscriminaliteit.

Harte & Breukink (2010) hebben recent op een rij gezet welke instrumenten voor risicotaxatie van toekomstig delictgedrag in Nederland zoal gebruikt worden: ze vonden 26 instrumenten. In het merendeel van de gevallen gaat het om instrumenten die in het buitenland ontwikkeld zijn en getoetst.

Enkele van deze instrumenten zijn voor onderhavig onderzoek relevant en worden opgesomd in tabel 3. We voegen hier een instrument aan toe waarover Harte & Breukink niet rapporteren, maar

dat recentelijk in Nederland geïntroduceerd is: het Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ).[5] In de laatste kolom van de tabel worden de globale resultaten van voorspelling van recidive samengevat aan de hand van de gevonden AUC-waarden in Nederlandse en buitenlandse studies (voor de Nederlandse studies, zie Harte & Breukink, voor de buitenlandse, zie Singh e.a. 2011).

Tabel 3 Risicotaxatie-instrumenten voor toekomstig delictgedrag in Nederland (selectie meest relevante instrumenten)

Instrument	Doelgroep	Inhoud	Eindoordeel	Predictie recidive (AUC)
HCR-20 Historical Clinical Risk - 20	Justitiabelen in forensisch-klinische setting	10 statische en 10 dynamische items, verdeeld over 3 schalen: historisch, klinisch en risico	Gestructureerd klinisch (risico: laag, matig, hoog)	Verschillende NL-studies tonen AUC's van 62 tot 91% (gemiddeld 77%), mediane AUC internationaal onderzoek: 70%.
HKT-30 Historisch klinisch toekomst - 30	TBS-gestelden in Nederland	11 historische, 13 klinische en 6 toekomst items	Gestructureerd klinisch	Verschillende studies tonen AUC's van 45 tot 73% (gemiddeld: 64%)
LSI-R Level of Service Inventory - Revised	Volwassen daders	54 items verdeeld over 10 componenten, waaronder delictverleden en alcohol- en drugsproblemen	Actuarieel: optellen totaalscore	Geen Nederlands onderzoek; AUC in buitenlands onderzoek: 55%-73% (mediaan: 67%; Singh e.a. 2011)
RISc Recidive Inschattings-Schalen	Justitiabelen in Nederland	75 items in 13 subschalen, zowel statisch als dynamisch	Actuarieel; somscores	AUC totale groep voor ernstige recidive is 70%, voor geweldsrecidive is 65%, AUC ernstige recidive voor veelplegers is 51%, idem voor geweldplegers is 69%, idem voor plegers met ernstig uitgangsdelict: 72% (Van der Knaap & Alberda 2009)
SAVRY Structured Assessment of Violent Youth	Jeugdige delinquenten 12-18 jaar die geweld plegen	30 items, verdeeld over 4 schalen: historisch, sociaal contextueel, individueel en protectief	Gestructureerd klinisch	NL studies tonen AUC-waarden van 65 tot 86% (historische factoren niet significant); gemiddeld 72%, mediane internationale AUC: 71%
StatRec[6] Statistisch Recidiverisico	Volwassen dader	6 statische kernmerken, demografisch en delictverleden	Actuarieel	NL studie toont AUC-waarden tussen 67 en 85% (gemiddeld: 78%)
VRAG Violence Risk Appraisal Guide	Mannelijke gewelds-delinquenten	12 items	Actuarieel: totaalscore	Geen NL onderzoek; mediane internationale AUC: 74%
LIJ Landelijk Instrumenta-rium Jeugd-strafrecht-keten i.o.	12-18 jarigen met politie-contacten	3 instrumenten Kort (ca. 6 items, demografisch en delictverleden), uitgebreider en uitgebreid (127 items) in verschillende stadia	Instrument 1(preselectie): Actuarieel	Instrument 1 heeft een AUC van .70. De voorspellende waarde van de andere instrumenten is nog niet vastgesteld.

[5] Ook is recentelijk een risicotaxatie-instrument voor 12-minners in Nederland gevalideerd: ProKid. Dit instrument laten we hier om twee redenen buiten beschouwing: de leeftijdgroep wijkt teveel af van de groepen die we in het kader van dit onderzoek in beschouwing nemen en de inschatting van recidive vindt plaats op basis van politiecontacten van uiteenlopende soort, dus ook slachtoffercontacten, gezinscontacten e.d. Het instrument taxeert derhalve bredere risico's dan alleen herhaald delictgedrag.

[6] Dit is een subschaal van de RISc.

Terzijde: niet in deze tabel opgenomen zijn de gegevens over de interbeoordelaarbetrouwbaarheid, de mate waarin uitkomsten van een instrument afhankelijk zijn van degene die het invult. Deze blijken vaak nogal matig te zijn. Met andere woorden, het resultaat van de risicotaxatie blijkt vaak nogal afhankelijk van de professional die het instrument toepast. De Vogel (2005) heeft ervoor gepleit dit probleem te verminderen door toepassing van de 'consensusmethode'. Hierbij voeren twee professionals onafhankelijk van elkaar een risicotaxatie uit en vergelijken de resultaten waarbij ze tot overeenstemming komen over het uiteindelijke resultaat.

Over de voorspellende waarde van de verschillende risicotaxatie-instrumenten, waarover in deze tabel samenvattend wordt gerapporteerd, bestaat een zeer uitvoerige literatuur. We vatten de belangrijkste conclusies samen:

- risicotaxatie-instrumenten (RTI's) zijn in het algemeen in staat om voorspellende kracht toe te voegen aan ongestructureerde inschattingen door professionals die, zo blijkt uit veel onderzoek, gemiddeld niet veel beter scoren dan risico-inschatting op basis van het opwerpen van een munt.
- De mate waarin RTI's voorspelkracht toevoegen varieert van zeer matig tot goed.
- Er bestaat geen overeenstemming over de vraag welk soort instrumenten de beste voorspelling van recidive opleveren; sommigen beweren dat GKR's de beste voorspelling geven, anderen stellen dat korte actuariële instrumenten het net zo goed of zelfs beter doen. Vergelijk bijvoorbeeld de resultaten van StatRec in de tabel, een simpel actuarieel instrument dat van alle instrumenten in deze tabel de beste voorspelling geeft: op basis van 7 kenmerken wordt een in bijna 80% van de gevallen een correcte voorspelling van recidive gegeven. Schwalbe (2007) en anderen menen echter dat GKR's het beter doen dan statische risicotaxaties.
- Wel kan worden vastgesteld dat uitgebreidere instrumenten (op basis van inventarisatie van meer factoren) niet automatisch een betere voorspelling geven (McGrath& Thompson 2012). De voorgaande observatie m.b.t. StatRec bevestigt dit.
- Veel auteurs concluderen dat de onderlinge verschillen in predictiekracht tussen de verschillende instrumenten niet heel groot zijn (Hanson 2005, Singh & Fazel 2010).
- Het is echter moeilijk de instrumenten in het algemeen te beoordelen, omdat de voorspellende waarde soms sterk blijkt te variëren met het soort recidive dat wordt gemeten, de recidivetermijn, het uitgangsdelict en de achtergrondkenmerken van de justitiabelen.

Over de factoren die recidive het beste voorspellen kan worden opgemerkt dat de meeste risicotaxatie-instrumenten min of meer vergelijkbare risicofactoren in beeld brengen. Delictgeschiedenis en kenmerken van het justitieel verleden behoren in alle gevallen tot de sterkste voorspellers. Daarnaast treffen we een hele reeks van factoren aan die in grote lijnen overeenkomt met de achtergrondkenmerken (risicofactoren) die we in paragraaf 2.1 besproken hebben.

Hiervoor hebben we de voorspellende waarde bekeken van de instrumenten als geheel, maar op het niveau van subschalen of individuele factoren varieert de voorspelkracht uiteraard ook. Het voert te ver om deze bevindingen hier tot achter de komma te beschrijven, omdat het er teveel zijn en ze vaak ook tegenstrijdig zijn (dus factor a voorspelt wel in instrument X maar niet in instrument Y et cetera). Bovendien, en dat is het belangrijkste argument, lijkt het - de literatuur overziend - ook niet zo heel veel uit te maken welke risicofactoren nu precies in het model gaan, omdat bij toename van risicofactoren de onderlinge correlatie hiertussen ook sterk toeneemt en soms de ene factor komt bovendrijven en soms de andere. Voor wetenschappers die multivariate analyse uitvoeren zijn dit soort onderscheidingen van belang, maar voor de praktijk maakt het vaak weinig uit of risicofactor A of B in het instrument zit wanneer beide een sterke correlatie vertonen. Verschillende studies laten

zien dat willekeurig geselecteerde items uit verschillende instrumenten net zo goed recidive voorspellen als de originele instrumenten waar de items uit voortkomen.

Met name ernstiger vormen van (gewelddadige) criminaliteit laten zich goed voorspellen op basis van kenmerken van het justitieverleden. Met andere woorden, hoe meer focus wordt gelegd op kenmerken van het politie- en justitieverleden des te meer zal de hoogrisicovolle groep bestaan uit personen die een hoge kans hebben op het hernieuwd plegen van meer ernstige vormen van criminaliteit. Dit geldt niet alleen voor aantal politiecontacten, leeftijd bij eerste politiecontact, aantal veroordelingen, et cetera, maar ook voor het soort feiten waarvoor men eerder met justitie in aanraking kwam: als deze ernstiger zijn is de kans op hernieuwde ernstige criminaliteit groter. Als er eerder geweld is gepleegd is de kans op hernieuwd geweld groter, et cetera. In het algemeen geldt dus het adagium dat toekomstig delictgedrag zich het beste laat voorspellen op grond van delictgedrag in het verleden en de justitiële reactie die erop gevolgd is. Dit geldt in sterkere mate voor plegers van ernstige vormen van criminaliteit zoals gewelddadige vermogenscriminaliteit dan voor plegers van criminaliteit in bredere zin.

Instrumenten voor gestructureerde klinische risicotaxatie hebben twee belangrijke voordelen voor de aanpak: ze bevatten dynamische, dus veranderbare, risicofactoren, waaraan professionals kunnen gaan werken. Daarnaast bevatten ze naast risicofactoren steeds vaker ook beschermende factoren zodat inzichtelijk is welke omstandigheden helpend zijn in het uitblijven van recidive. Het is niet helemaal duidelijk of deze voordelen ook van toepassing zijn in een PGA-context.

Campbell e.a. (2009), ten slotte, hebben geconstateerd dat de toepassing van meer soort bronnen voor risicotaxatie (bijvoorbeeld naast systeem- en dossierinformatie ook interviews met daders) tot betere voorspellingen van recidive leidt.

2.4 Conclusies

De kenmerken van daders van roofdelicten ogen 'vertrouwd' voor wie regelmatig met deze groep te maken heeft. Ze zijn in dit hoofdstuk nog eens achter elkaar gezet en gegroepeerd. In de internationale literatuur is veel overeenstemming hierover te vinden: plegers van gewelddadige vermogenscriminaliteit in verschillende landen blijken sterk op elkaar te lijken: bijna altijd is sprake van een opeenstapeling van risicofactoren en de afwezigheid van beschermende factoren voor criminaliteit.

In de nationale en internationale literatuur over risicofactoren voor ernstige en gewelddadige recidive zien we deze zelfde risicofactoren, in uiteenlopende combinaties, weer terugkeren. Gegevens uit de Nederlandse recidivemonitor laten zien dat het mogelijk is aan de hand van (de combinatie van) een beperkt aantal factoren de voorspelling van ernstige recidive met tientallen procenten te verbeteren.

Risicofactoren voor algemene en ernstige recidive blijken in het algemeen niet sterk van elkaar te verschillen. Voorspellingen van recidive blijken wel te variëren met de gebruikte recidivematen, de achtergrondkenmerken van de daders, het uitgangsdelict, en dergelijke.

Leeftijd c.q. fase van criminele carrière is een belangrijke factor in de voorspelling van recidive. Veel krachtige voorspellers zijn gebaseerd op delictverleden. Aangezien toekomstig delictgedrag zich heel goed laat voorspellen op grond van delictgedrag in het verleden, betekent 'meer' delictverleden een betere voorspelling. Voor jongeren in het algemeen en personen die vooraan in hun criminele carrière zitten, betekent dit dat hun risico onderschat wordt indien hiermee geen rekening wordt

gehouden. In het algemeen zien we dan ook dat de recidive van jong volwassenen / meerderjarigen zich beter laat voorspellen dan de recidive van minderjarigen.

Het gebruik van risicotaxatie-instrumenten (RTI-s) voor criminele recidive heeft een hoge vlucht genomen. De voorspelkracht van deze instrumenten ligt doorgaans boven de toekenning op basis van toeval (50/50), maar de foutmarges in de voorspelling zijn soms ook fors te noemen. Gemiddeld voorspellen de RTI's de recidive correct in circa 65 tot 80% van de gevallen. Dit betekent een foutenmarge van 20 tot 35%. In het laatste geval wordt de recidive van één op de drie personen niet correct voorspeld (vals positief of vals negatief). In het eerste geval gaat het om één op de vijf personen.

Grosso modo ligt de voorspelkracht van uiteenlopende instrumenten op een min of meer vergelijkbaar niveau. Verschillen worden vaak veroorzaakt door variatie in doelgroepen, soort recidive, recidivetermijn, et cetera. Het zijn deze verschillen waar veel academische discussie over is.

Hiervoor werd al geconstateerd dat plegers van gewelddadige vermogenscriminaliteit, en hetzelfde geldt voor veelplegers, doorgaans gekenmerkt worden door een opeenstapeling van risicofactoren. Dit zijn kenmerken in hun achtergrond die correleren met het delictgedrag. Omdat er zoveel van die kenmerken zijn correleren deze ook vaak met elkaar. De keus om recidive aan de hand van deze of geen risicofactor te voorspellen heeft dan ook iets willekeurigs. Immers, door de onderlinge correlatie maakt het vaak weinig uit of we risicofactor A of B gebruiken. Deze onderscheidingen zijn voor wetenschappers die multivariate analyse doen belangrijker dan voor toepassing in de praktijk.

Dit verklaart mogelijk ook waarom er geen correlatie bestaat tussen voorspelkracht en aantal kenmerken dat wordt gebruikt om mee te voorspellen. Met andere woorden, het gebruik van meer risicofactoren betekent niet per se een toename in voorspelkracht van recidive. Doordat risicofactor A risicofactor B beïnvloedt, die weer risicofactor C beïnvloedt, hebben we genoeg aan één van deze drie om een voorspelling te realiseren die net zo goed is als een voorspelling die gebaseerd is op al deze factoren. Overigens verschillen ook hierover weer de meningen. Er zijn onderzoekers die van mening zijn dat de voorspelkracht wél toeneemt bij het gebruik van meer risicofactoren.

In de traditie van risicotaxatie worden verschillende ontwikkelingstadia gesignaleerd, van ongestructureerde klinische/professionele taxatie (1e generatie) tot actuariële (2e generatie) en gestructureerde klinische taxatie (3e generatie). Ongestructureerde klinische/professionele taxatie (GKT) presteert op voorspelkracht het slechtst en komt vaak niet of nauwelijks boven het toeval uit. De tweede en derde generatie 'instrumenten' presteren beduidend beter. Het is overigens niet zo dat de GKT het beter doet dan de actuariële taxatie. Integendeel, de voorspelkracht van actuariële methoden ligt vaak boven die van gestructureerde klinische voorspelmethoden.

Hoewel voorspelmethoden gebaseerd op statische kenmerken vaak heel geschikt zijn om recidive adequaat te voorspellen zijn ze ook inhoudsloos en kan je er verder niets mee. Dat is de reden dat in de praktijk vaak wordt gekozen voor methoden waarbij ook dynamische risicokenmerken worden gemeten. Deze geven immers een indicatie van veranderpotentie of beïnvloedbaarheid van de justitiabele. RTI's die (ook) gebaseerd zijn op dynamische risicofactoren hebben daarom als voordeel dat ze zich lenen om richting te geven aan maatregelen en interventies. Binnen deze instrumenten is in toenemende mate aandacht voor beschermende factoren naast risicofactoren voor toekomstige criminaliteit.

3. Beschikbare instrumenten voor risicotaxatie in Nederland

In het voorgaande hoofdstuk is een overzicht gegeven van risicofactoren voor gewelddadige vermogenscriminaliteit en breder voor ernstige en gewelddadige recidive. In dit hoofdstuk beschrijven we welke instrumenten en algemener: welke bronnen en methoden in Nederland beschikbaar zijn voor risicotaxatie en hun bruikbaarheid voor de PGA van gewelddadige vermogenscriminelen.

Belangrijke criteria voor de bruikbaarheid van een risicotaxatie-instrument voor de PGA van gewelddadige vermogenscriminaliteit zijn:

1. Voorspelkracht: inschatting van toekomstig risico op gewelddadige vermogenscriminaliteit is bewezen effectief (dus: zo goed mogelijke predictie van toekomstig risico)
2. Gebruiksgemak: methode en procedure zijn zo eenvoudig mogelijk, kosten zo weinig mogelijk menskracht en gegevens kunnen gemakkelijk geactualiseerd worden
3. Brede toepasbaarheid: de bronnen/methoden voor risicotaxatie zijn breed toepasbaar in Nederland
4. Draagvlak: bij PGA betrokken organisaties en professionals kunnen zich vinden in de gekozen werkwijze
5. Aansluiting bij bestaande praktijken: bronnen en methoden sluiten waar mogelijk aan bij bestaande praktijken, eventueel nieuw instrumentarium scoort hoog op de eerste vier criteria

Het vijfde criterium stelt dat indien bestaande methoden van risicotaxatie voldoen aan de eerste vier criteria hieraan de voorkeur zal worden gegeven boven het ontwikkelen van nieuw instrumentarium.

Hierna worden de volgende bronnen en methoden voor screening en selectie besproken:

- par. 3.1: bestaande Top-X methoden voor de PGA van overvallers en *high impact* criminelen
- par. 3.2: bestaande risicotaxatie-instrumenten (StatRec, LIJ en RISc/Quick Scan)

Dit hoofdstuk besluit met enkele conclusies.

3.1 Top-X methoden

In het kader van de aanpak van de overvallenproblematiek heeft het KLPD een Top-X lijst voor overvallers opgezet. Korpsen leveren gegevens aan op basis waarvan een landelijke top-X van overvallers kan worden vastgesteld. In Amsterdam is een Top-600 aanpak ontwikkeld voor de criminelen in deze stad die de meeste 'overlast' veroorzaken. De doelgroep bestaat hier uit veelplegers van *high impact crimes* (overvallen, straatroven, inbraken in woning, zware mishandeling, moord/doodslag en openlijke geweldpleging). In navolging van de Top-600 aanpak van Amsterdam zijn her en der Top-X aanpakken in ontwikkeling. De focus van deze aanpakken ligt bij uiteenlopende doelgroepen, hoofdzakelijk overvallers en plegers van *high impact crimes*.

In het verlengde hiervan zien we bij de politie het fenomeen 'Top-X lijst' in opkomst. Dit is soms een screening- en selectie-instrument voor een PGA van daders in de keten, maar soms ook alleen een prioriteringslijst voor de opsporing (of de top-X overvallerslijst die men heeft aangeleverd aan het KLPD). Op het moment van schrijven is sprake van een situatie die nog volop in ontwikkeling is: op allerlei plaatsen wordt gewerkt aan (de voorbereiding van) een ketenaanpak voor overvallers of bredere dadergroepen wier delicten een grote maatschappelijke impact hebben.

In deze paragraaf staan we stil bij de wijze waarop kandidaten voor verschillende aanpakken worden geselecteerd. We beschrijven hierna de top-X lijst van overvallers van het KLPD, de top-600 lijst van Amsterdam en enkele varianten die we in het land zijn tegengekomen.

3.1.1 Landelijke Top-X Overvallen

De landelijke top-X methodiek van het KLPD dient vooral opsporingsdoeleinden, maar kan ook de regionale PGA van overvallers ondersteunen (zo stelt het inwinplan). De lijst is opgesteld vanuit een impliciet oogpunt van toekomstig risico. Er wordt gesteld (op basis van Rovers e.a. 2010) dat overvallers een zeer hoge kans op recidive hebben . En dat een PGA op basis van deze groep dus altijd de moeite zal lonen, want ook al plegen ze op korte termijn geen overvallen, de kans op enige vorm van ernstige criminaliteit in de toekomst is zeer groot.

De samenstelling van de lijst vindt plaats in twee stappen:

Stap 1 : de brutolijst
Deze wordt samengesteld op grond van gegevens uit de BVH van de regiokorpsen.

Inclusiecriteria zijn:
- aangehouden verdachten van overvallen in laatste drie jaar
- potentials: vermoedelijke daders/betrokkenen bij overvallen in laatste drie jaar
    - criterium: mannen geboren na 1975 met één of meer geweldsantecedenten en één of meer vermogensantecedenten in laatste drie jaar
    - alternatief criterium: mannen geboren na 1975 met tenminste twee antecedenten van gewelddadige vermogenscriminaliteit in laatste drie jaar
- minimaal 4x verdachte in laatste drie jaar
- niet gedetineerd

De brutolijst wordt elke twee maanden ververst.

Stap 2 : de nettolijst
Lokale politiefunctionarissen toetsen de lijst. Daarnaast kunnen lokale politiemensen personen toevoegen die gelet op gedrag of omstandigheden kunnen worden beschouwd als *potentials* of 'doorgroeiers'. Of, hoe en door wie dit gebeurt en op basis van welke criteria is echter niet altijd duidelijk. Het eindresultaat is de nettolijst van *potentiële overvallers*.

Enkele observaties naar aanleiding van deze werkwijze:
- Doelgroep: potentiële overvallers
    - Het selectiecriterium is uitgangsdelict: overvallen, gewelddadige vermogenscriminaliteit of zowel gewelds- als vermogensdelicten.
    - Toekomstrisico is eng geformuleerd: potentiële overvallers. De kans om specifieke vorm van recidive te voorspellen is echter moeilijk. Overvalrecidive binnen 2 jaar is bijvoorbeeld enkele procenten. Kans op enige vorm van ernstige vervolgcriminaliteit is wel groot.
- Bronnen van risicotaxatie en gebruiksgemak: politiebronnen
    - in eerste instantie politiegegevens uit BVH, in tweede instantie aangevuld met kwalitatieve oordelen van professionals
    - Het gebruiksgemak van de systeemkennis lijkt hoog. Eenvoudige extractie uit politiesystemen.
    - Onduidelijk is hoe de kwalitatieve aanvulling door professionals verloopt, of dit al gebeurt en hoe belastend dit voor hen is.

- Aard van risicotaxatie: actuarieel en ongestructureerd klinisch
    - De systeemkennis is actuarieel, er vindt geen weging van factoren plaats.
    - Het toegevoegde professionele oordeel is ongestructureerd (selectie vindt niet plaats op basis van vooraf bedachte criteria). Ook is niet duidelijk hoe dit in de praktijk precies gaat en of er enige 'kwaliteitsstandaard' wordt gehanteerd.
- Voorspellende factoren en voorspelkracht: niet vastgesteld
    - De voorspelkracht is niet vastgesteld. Indien gefocust wordt op toekomstige overvallen is de voorspelkans waarschijnlijk zeer beperkt vanwege de zeer lage *base rate* (laag % recidive in 2 jaar). Screening vindt plaats op basis van delictverleden: aantal en soort politiecontacten. Blijkens de onderzoeksliteratuur zijn dit zeer belangrijke statische voorspellers van ernstige recidive. Onduidelijk is echter of deze factoren ernstige/gewelddadige recidive bevredigend voorspellen (AUC > 70-75%). Als we kijken naar de REPRIS-cijfers die we hiervoor hebben gepresenteerd is de kans op ernstige recidive in deze groep in ieder geval verhoogd te noemen.
    - Er wordt geen rekening gehouden met het feit dat voor jongeren andere criteria moeten gelden dan voor oudere verdachten.
    - Aantal voorspelfactoren is zeer beperkt. Een beter resultaat met aanvullende factoren (en eventueel weging van factoren) kan zeer waarschijnlijk worden bereikt.

3.1.2 Top-600 Amsterdam

Amsterdam werkt met een zogenaamde Top-600 lijst van plegers van *high impact crimes*. De selectie van kandidaten voor deze aanpak verloopt in twee stappen.

Stap1: samenstelling van de groslijst
Deze vindt plaats op basis van gegevens uit de BVH van de politie. De politie stelt deze lijst samen:

Inclusiecriteria zijn:
- afgelopen vijf jaar drie keer of vaker aangehouden voor volgende feiten: overval, straatroof, inbraak woning, zware mishandeling, moord/doodslag, openlijke geweldpleging
- ook verdachte van misdrijf in afgelopen twee jaar
- minimaal één keer voorgeleid aan RC in afgelopen vijf jaar

of:
- afgelopen vijf jaar één of tweemaal aangehouden voor volgende feiten: overval, straatroof, inbraak woning, zware mishandeling, moord/doodslag, openlijke geweldpleging
- ook verdachte van misdrijf in afgelopen twee jaar
- en:
    - minimaal één keer voorgeleid aan RC in afgelopen vijf jaar én 33 keer of meer aangehouden
    - minimaal één keer voorgeleid aan RC in afgelopen vijf jaar én 38 of meer registraties van aandachtsvestigingen
    - drie keer of meer voorgeleid aan RC in afgelopen vijf jaar

De groslijst wordt elke drie maanden ververst.

Stap 2: samenstelling van de shortlist
Op basis van de groslijst komen politie en justitie samen tot een shortlist van personen (de werkvoorraad). Van deze personen wordt een zogenaamd basisdossier opgemaakt waarvoor de samenwerkende partners informatie aanleveren. De gegevens voor deze shortlist komen uit diverse regionale politiebronnen en landelijke OM-gegevens. Om op de shortlist te komen moeten de personen voldoen aan enkele criteria.

Inclusiecritera zijn:

- veelplegers: in afgelopen vijf jaar tenminste drie justitiecontacten gevolgd door een veroordeling (vrijheidsstraf, maatregel, taakstraf) of een OM-taakstraf
- potentiële jeugdige veelplegers: personen < 21 jaar die afgelopen vijf jaar tenminste twee justitiecontacten hadden gevolgd door een veroordeling of OM-taakstaf
- first offender jeugd: personen < 21 jaar die afgelopen vijf jaar tenminste één justitiecontact hadden gevolgd door een veroordeling of OM-taakstaf EN waarbij de weegploeg op basis van de aard van de politiemutaties ernstige risico's in de thuissituatie of psychische gesteldheid signaleert

Enkele observaties naar aanleiding van deze werkwijze:

- Doelgroep: HIC
    - Het selectiecriterium is veelplegers van delicten met grote impact op de slachtoffers.
    - De doelgroep is hier wat breder geformuleerd dan plegers van gewelddadige vermogenscriminaliteit, maar verwacht mag worden dat plegers van GVC qua profiel hier goed in passen; immers de gewelds- en vermogenscomponent zitten beide in de samenstelling van de HIC's.
- Bronnen van risicotaxatie en gebruiksgemak: politie en OM-bronnen
    - in eerste instantie politiegegevens uit BVH, in tweede instantie aangevuld met OM-gegevens
    - Het gebruiksgemak van de werkwijze in de eerste fase is groot, de aanvulling met OM-gegevens geschiedt handmatig en is minder handig. Een pré is dat de risicotaxatie is gebaseerd op een beperkt aantal systeembronnen.
- Aard van risicotaxatie: vooral actuarieel
    - de screening en selectie vinden in zeer hoge mate actuarieel plaats, dat wil zeggen op basis van van tevoren vastgestelde selectiecriteria die gescoord worden op basis van systeemgegevens. Alleen bij de selectie van de jeugdige first offenders wordt hiervan afgeweken: hier kan een oordeel van professionals worden toegevoegd. Vanuit de onderzoeksliteratuur wordt - zoals we hebben gezien - juist gepleit voor het toevoegen van 'professionele' beoordeling aan systeemkennis.
    - Er vindt geen weging van factoren plaats.
- Voorspellende factoren en voorspelkracht: niet vastgesteld, wel doordachte criteria
    - De voorspelkracht is niet vastgesteld. Screening vindt plaats op basis van delict- en justitieverleden: aantal en soort politie- en justitiecontacten en 'delictdichtheid'. Blijkens de onderzoeksliteratuur zijn dit zeer belangrijke statische voorspellers van ernstige recidive. Onduidelijk is echter of deze factoren ernstige/gewelddadige recidive bevredigend voorspellen (AUC > 70-75%). Als we kijken naar de REPRIS-cijfers die we hiervoor hebben gepresenteerd is de kans op ernstige recidive in deze groep in ieder geval sterk verhoogd te noemen.
    - Er wordt rekening gehouden met het feit dat voor jongeren andere criteria moeten gelden dan voor oudere verdachten. Onduidelijk is echter of de gemaakte keuzes ertoe leiden dat de meest risicovolle jongeren in beeld komen, aangezien de selectiecriteria alleen op delictverleden gebaseerd zijn. (En dit is juist een lastiger criterium voor selectie van risico's bij jongeren).
    - Aantal voorspelfactoren is beperkt, maar bevat wel enkele zeer sterke voorspellers. Kan mogelijk nog wel verbeterd worden (door weging van factoren en/of toevoeging van kenmerken).

3.1.3 Top-X methoden in andere regio's

In een zestal andere regio's is nagegaan hoe het staat met de ketenbenadering van gewelddadige vermogenscriminaliteit (naast Amsterdam gaat het hier om Rotterdam-Rijnmond, Haaglanden, Utrecht, Midden- en West-Brabant, Noord-Holland (i.h.b. Zaanstreek-Waterland) en Limburg-Zuid). In de meeste van deze regio's bevindt de aanpak zich in een voorbereidend of beginnend stadium. We focussen ons hier op de screening en selectie van kandidaten voor deze aanpak, waarbij we vooral de afwijkingen ten opzichte van Amsterdam beschrijven. We presenteren eerst een globaal overzicht, daarna gaan we nader in op enkele details:

- *Rotterdam-Rijnmond:*
    - PGA-ketenaanpak in voorbereiding, screening en selectie van kandidaten volgt de Amsterdamse methode
- *Haaglanden:*
    - PGA-ketenaanpak in voorbereiding, eigen instrument screening en selectie (zie hierna)
- *Utrecht:*
    - PGA-ketenaanpak niet in voorbereiding; alleen Top-X lijst van overvallers volgens IPOL-criteria aanwezig
- *Midden- en West-Brabant (i.h.b. Tilburg):*
    - PGA-ketenaanpak in voorbereiding; eigen instrumenten screening en selectie (zie hierna)
- *Zaanstreek-Waterland:*
    - PGA-ketenaanpak in uitvoering; eigen instrument screening en selectie (zie hierna)
- *Limburg-Zuid:*
    - PGA-ketenaanpak niet in voorbereiding; alleen Top-X lijst van overvallers volgens IPOL-criteria aanwezig

Toelichting:

Haaglanden
De regio Haaglanden werkt aan een zogenaamde Focus Top X waarin leden van criminele jeugdgroepen, woninginbrekers, nieuwe veelplegers en overvallers/straatrovers samenkomen. Het bredere criterium is veroorzaken van overlastgevende criminaliteit (eigen versie van *high impact crimes*).

De lijst wordt samengesteld op grond van politiegegevens (systeeminformatie in fase 1 en 'klinische' beoordelingen door lokale politiemensen in fase 2). Lokale politiemensen kunnen personen toevoegen of verwijderen van de lijst. Hierin volgt deze aanpak de methodiek van de KLPD Top-X van overvallers.

Inclusiecriteria zijn:
- woonachtig of verblijvend in Haaglanden
- afgelopen drie jaar tenminste één keer aangehouden voor diefstal uit woning, straatroof of overval in regio
- laatste aanhouding < 6 maanden of aanwezige informatie is niet ouder dan 8 weken tot 6 maanden
- lid van criminele jeugdgroep
- inschatting praktijk: kans op afglijden is hoog
- niet gedetineerd

- niet in goed lopend traject
- geen onderwerp van lopende afspraken met politie (naar oordeel van lokale politie)

Het idee is dat kandidaten in beginsel aan al deze criteria moeten voldoen. Mogelijk zal in een later stadium wel worden gekeken naar weging van factoren (bijvoorbeeld kandidaat komt hoger op de lijst als hij meer antecedenten heeft).

Enkele observaties ten opzichte van de eerder beschreven instrumenten:

- Andere risicofactoren in het delictverleden worden hier benoemd: met name lid van criminele groep en actualiteitscriterium.
- Lidmaatschap van een criminele groep is een goede voorspeller van toekomstige ernstige recidive; wat het effect is van inclusie van het strikte actualiteitscriterium is echter onduidelijk.
- Verder zijn er ook contra-indicaties opgenomen (lopende afspraken en programma's, detentie).
- Over de beoordeling door professionals wordt gesteld dat deze 'goed onderbouwd' moet zijn, maar niet helder is hoe dat eruit ziet of gaat zien.

Brabant Midden-West (Tilburg)
In Brabant Midden-West werkt Tilburg aan een eigen Top-100 aanpak. Deze aanpak richt zich feitelijk op vier verschillende doelgroepen:

- plegers van WOS-delicten: woninginbraak, overvallen en straatroof (n=33)
    - selectiecriteria:
        - 12-28 jaar
        - 3x aanhouding door politie in afgelopen 5 jaar
        - 1x in verzekering gesteld in peiljaar
- (zeer actieve) veelplegers - selectie ISD (N=39)
    - komen in aanmerking komen voor de ISD-maatregel
    - door het ZVH geprioriteerd (o.b.v. achtergrondproblematiek)
    - door politie geprioriteerd (hulpmijders)
- raddraaiers/jongerengroepen (personen die ernstige en langdurige overlast veroorzaken maar geen verdachte zijn) (n=10-20)
    - type overlast
    - aantal/type acties, interventies, meldingen, aandachtvestiging, aanhoudingen en dergelijke
    - gedurende bepaalde tijd
- inbrekers buiten WOS-criteria (n=?)
    - "onderbuik" wijkagent
    - mutaties in BVH
    - onderling overleg tussen professionals vereist voor selectie

Verder worden de volgende risicofactoren als beoordelingscriteria genoemd: verslaving, geestelijke gezondheid, IQ, gezinsrelaties, woonomgeving, dagbesteding, financiën, sociaal netwerk.

Enkele observaties ten opzichte van de eerder beschreven instrumenten:

- Wat opvalt, is dat de doelgroep hier duidelijk breder is dan in andere Top-X aanpakken.
- En hoewel in dit stadium nog niet helemaal helder is hoe de selectie van kandidaten tot stand komt, valt wel te zien dat de criteria en achterliggende werkwijzen per groep verschillen. Vooral de criteria voor inclusie van de groepen 3 en 4 alsmede de wijze waarop deze worden vastgesteld is in dit stadium nog erg onduidelijk.

- De mix van uiteenlopende groepen maakt risicotaxatie lastiger.
- De vraag is ook hoe gebruiksvriendelijk deze selectie is: het samenstellen en *updaten* van de lijst lijkt erg arbeidsintensief.

Zaanstreek-Waterland
Sinds het najaar van 2011 loopt hier een casusoverleg voor overvallers in het Veiligheidshuis. Aanvankelijk werd gewerkt met de IPOL Top-X lijst. Dit leverde voor Zaanstreek-Waterland ca. 120 namen op. Het ging hierbij om personen die NIET onderwerp van een lopend opsporingsonderzoek waren. Op basis van deze 120 namen is vervolgens een nettolijst van 10 samengesteld, waarbij deels op basis van het 'onderbuikgevoel' van informatiecoördinatoren drie personen zijn toegevoegd. Hoe de afbakening van 120 naar 7 (10-3) heeft plaatsgevonden, is niet duidelijk. Na enkele maanden bleken de partners in het veiligheidshuis niet tevreden over de uiteindelijke lijst. Dit had o.a. te maken met het feit dat men bij een deel van de personen weinig aanknopingspunten zag voor de PGA, de deelnemers herkenden zich niet in de lijst ('zijn geen belangrijke mensen') en de actualisering was een probleem. Na evaluatie is voor een nieuwe procedure gekozen, waarbij zowel harde als zachte politie-informatie wordt gebruikt.

Inclusiecriteria zijn:

Stap 1: harde informatie uit BVH:
- verdachten van 16-25 jaar met 312/317 antecedenten in afgelopen 2 jaar
- die onder toezicht van reclassering staan
- en géén onderwerp van opsporingsonderzoek zijn

Stap 2: zachte informatie:
- enkele politiemedewerkers selecteren hieruit de meest 'actieve' en meest 'centrale' personen (op basis van uiteenlopende dossierinformatie, bijvoorbeeld reclassering, CIE, RIK, wijkagent, et cetera)

Enkele observaties ten opzichte van de eerder beschreven instrumenten:
- Opvallend zijn hier vooral de selectiecriteria twee en drie:
    - reclasseringstoezicht: om handvatten voor PGA te hebben
    - geen onderwerp van opsporing: om afstemmingsproblemen qua informatie-uitwisseling tussen politie en partners te voorkomen.
- De risicofactoren zijn hier vrij eng gedefinieerd, de kwalitatieve selectie in fase 2 is gebaseerd op een ongestructureerd professioneel oordeel, maar wel onderbouwd met informatie.

3.1.4 Tussenconclusie

De Top-X lijsten zijn vooral gebaseerd op het criterium 'overlastveroorzaking'. De personen die de meeste overlast veroorzaken (door overvallen, HIC of nog breder) worden aan de hand van uiteenlopende criteria en werkwijzen geselecteerd. Risicotaxatie is vooral impliciet. Uiteraard gaan alle top-X lijsten er vanuit dat de personen die hierop vóórkomen een toekomstig risico vormen, maar bij de wijze waarop deze lijsten worden samengesteld is niet expliciet gestreefd naar risicotaxatie. Het is in alle gevallen ook onbekend wat de kwaliteit van de impliciete risicotaxatie is, dat wil zeggen: het percentage van de geselecteerden dat daadwerkelijk zal recidiveren volgens verwachting.

Opvallend is verder de uiteenlopende rol van professionals bij de risicotaxatie. In één geval spelen deze nauwelijks een rol (Amsterdam), in andere gevallen spelen deze wel een rol. Meestal betreft het

politiemensen. Risicotaxatie waarbij andere professionals of organisaties buiten de politie of het OM meedoen is beperkt. Alleen in Tilburg gebeurt dit en een beetje in Den Haag.

Op basis van de beschikbare onderzoeksliteratuur kunnen we de verwachting uitspreken dat de ene top-X methode naar verwachting beter zal scoren op adequate risico-inschatting dan de andere. Daarnaast is het ook zo dat verschillende top-X methoden onderdelen kennen die niet in de andere vóórkomen maar die wel kwaliteit toevoegen aan de risicopredictie of aan de bruikbaarheid van het instrument. Op basis van een globale toets van deze instrumenten aan de hiervoor genoemde criteria, komen we tot een volgend samenvattend oordeel (zie tabel 4). Na de tabel wordt uitgelegd waarop deze oordelen gebaseerd zijn.

Tabel 4 Vergelijking van vijf Top-X methoden voor screening en selectie van kandidaten voor PGA op bruikbaarheidscriteria (methode 'losse pols')

		Bruikbaarheidscriteria			
	Doelgroep	Voorspel-kracht	Gebruiks-gemak	Breed in NL toepasbaar	Draagvlak bij organisaties & professionals
Amsterdam Top-600 Amsterdam	H.I.C.	++	+	+	o
IPOL Top - X overvallen	Overvallers	o/+	o/+	++	o
Focus Top X Haaglanden	H.I.C.	+	o	o/+	o
Top-X Zaanstreek-Waterland	312/317	o	-/+[7]	+	o
Top-100 Tilburg	Diverse	o	-	-	o

Voorspelkracht: [% verwachte recidive in groep]

- Amsterdam gebruikt de best voorspellende factoren, naast politiecontacten naar soort en aard ook justitiecontacten (deze voorspellen nog sterker dan politiecontacten), verder een breed palet aan ernstige delicten en er wordt onderscheid gemaakt tussen minderjarigen en meerderjarigen.
- Ook in Haaglanden worden goede voorspellers gebruikt (bijvoorbeeld lidmaatschap criminele jeugdgroepen), maar ook factoren waarvan onduidelijk is hoe ze uitwerken op recidive (bijvoorbeeld actualiteitscriterium), bovendien: ongestructureerd professioneel oordeel.
- IPOL gebruikt goede factoren (geweld en vermogen, al dan niet in combinatie), maar voorspellen van overvallen is te eng, daarnaast een smaller palet aan voorspellende factoren en geen onderscheid tussen jong en oud, bovendien: ongestructureerd professioneel oordeel.
- Zaanstreek-Waterland focust op een te gering aantal selectiefactoren: een eng uitgangsdelict 312/317. Effect van reclasseringstoezicht kan voorspellende waarde toevoegen maar het omgekeerde is ook mogelijk. Bovendien: ongestructureerd professioneel oordeel.
- Tilburg bevat zeer uiteenlopende groepen in de aanpak en zeer uiteenlopende selectiecriteria waarvan sommigen heel concreet zijn en een min of meer bekende voorspelwaarde hebben, maar bij andere is dit vooral gebaseerd op ongestructureerd professioneel oordeel.

Gebruiksgemak: [eenvoud bronnen, inzet menskracht, aantal organisaties nodig, actualisering]

- Amsterdam scoort hier het hoogst omdat het instrument bijna helemaal actuarieel is. De rol van het OM is voor verbetering vatbaar (vanwege handmatig matchen van gegevens). Andere instrumenten scoren lager omdat er professionals uit vooral politiegeledingen nodig zijn om de selectie uit te voeren. Dit kost tijd, afstemming, et cetera. Tilburg scoort hier het

[7] In kleine regio lijkt het gebruiksgemak me groter dan in grote regio.

laagst omdat er veel bronnen en professionals geraadpleegd moeten worden om het instrument te vullen.

Breed in Nederland toepasbaar: [kijkt vooral naar generiek karakter van bronnen en methoden]

- IPOL scoort hier het hoogst omdat dit al gebeurt. Onduidelijk is echter of en hoe de kwalitatieve selectieslag in de praktijk plaatsvindt. Amsterdam en Zaanstreek-Waterland scoren ook hoog omdat de gegevens overal voor handen zijn in hetzelfde format. Tilburg scoort negatief, omdat de beoogde bronnen van selectie niet overal in Nederland op een vergelijkbare manier beschikbaar zijn.

Draagvlak bij organisaties en professionals: [zijn betrokken professionals uit de deelnemende organisaties tevreden over het instrument]

- Dit is lastig vast te stellen, want hiernaar is onvoldoende onderzoek gedaan. In het algemeen zal echter gelden dat wanneer professionals meer betrokken zijn bij de selectie er onder hen ook meer draagvlak zal zijn. In geen enkel geval is echter sprake van betrokkenheid van professionals in de PGA-keten. Alleen politiemedewerkers worden soms betrokken, maar dit zijn dan weer niet de medewerkers in de PGA-aanpak.

3.2 Risicotaxatie-instrumenten in de reguliere strafrechtpraktijk

Hiervoor werd al aangehaald dat er in Nederland veel risicotaxatie-instrumenten in gebruik zijn. Een deel daarvan kan mogelijk ook aangewend worden voor de PGA van gewelddadige vermogenscriminaliteit. Van belang is dan dat deze instrumenten:

- over een goede voorspellende validiteit beschikken voor de doelgroep van de PGA
- breed beschikbaar zijn voor deze doelgroep
- en - indien dit niet het geval is - wel gemakkelijk toegepast kunnen worden buiten hun originele context.

De forensische risicotaxatie-instrumenten vallen allemaal af, omdat deze niet breed beschikbaar zijn en niet gemakkelijk buiten hun originele context kunnen worden toegepast. Deze instrumenten moeten bijvoorbeeld door een gedragsdeskundige worden ingevuld of er is specialistische (psychologische of psychiatrische) kennis over de dader nodig die niet voorradig of toegankelijk is.

De drie instrumenten die overblijven zijn StatRec, RISc en LIJ. Deze zullen we hierna kort toelichten, waarbij we ook ingaan op hun mogelijke toepassing in de PGA.

3.2.1 StatRec

StatRec staat voor 'statisch recidiverisico' en is een schaal die is ontwikkeld door het Ministerie van Justitie. Deze is verwant aan de in Engeland veel gebruikte OGRS-schaal (Offender Group Reconviction Scale). Het is een actuariële risicotaxatie, gebaseerd op statische voorspellers. Het berekent de kans dat een volwassen verdachte van een strafbaar feit binnen vier jaar opnieuw met justitie in aanraking komt. De voorspelling wordt gebaseerd op gegevens, opgenomen in de justitiële documentatie. StatRec is ontstaan als eerste onderdeel van de Quick Scan, een risicotaxatie-instrument dat wordt gebruikt tijdens het vroeghulpcontact dat de reclassering heeft met een verdachte (zie Wartna e.a. 2009).

Op basis van zes factoren wordt algemene en specifieke recidive voorspeld:

- leeftijd
- sekse
- geboorteland
- aantal eerdere strafzaken
- strafzaakdichtheid (maat die vaststelt hoe snel delicten elkaar hebben opgevolgd)
- delictcategorie strafbaar feit (uitgangsdelict bij vaststellen van recidive)

De voorspelkracht voor algemene recidive is (bijna) excellent te noemen: 79%. De voorspelkracht voor specifieke recidive (herhaling van specifiek delict) ligt gemiddeld lager maar is voor geweld en gewelddadige vermogenscriminaliteit nog steeds acceptabel (iets boven de 70%).

Een opvallende bevinding is dat toevoeging van een aantal dynamische risicofactoren weinig toegevoegde waarde blijkt te hebben voor de voorspelkracht (circa 2%). Met andere woorden, de zes voornoemde factoren (enkele demografische factoren plus enkele kenmerken van de criminele carrière) blijken toereikend om tot een optimale voorspelling te komen van vierjaarsrecidive op basis van justitiële documentatie.

Dynamische risicofactoren die wel een (kleine) toegevoegde waarde blijken te hebben voor de voorspelkracht zijn:

- het niet hebben van een vast woon- of verblijfplaats (hogere recidive)
- ontbreken van dagbesteding/werkloosheid (hogere recidive)
- verblijfsstatus: vreemdelingen, illegalen en toeristen (lagere recidive)

Dynamische risicofactoren die geen toegevoegde waarde hebben voor de voorspelkracht (bovenop de voornoemde 6 factoren), zijn:

- burgerlijke staat
- woonsituatie
- etnische achtergrond
- verslaving.

StatRec scoort op de voorspelling van algemene recidive beter dan gestructureerde klinische risicotaxatie-instrumenten voor gewelddadige TBS-ers zoals de HCR-20, HKT-30 en PCL-R (Wartna e.a. 2009, Hildebrand e.a. 2005).

Een belangrijke beperking van dit instrument is dat het niet geschikt is voor minderjarigen, omdat het sterk leunt op eerdere justitiecontacten. De voorspelkracht van dit instrument is het hoogst bij personen met een uitgebreid justitieverleden. Verder zijn de gegevens omtrent recidive vrij grof, omdat ze gebaseerd zijn op JDS. Zo wordt bijvoorbeeld met een lange recidivetermijn van vier jaar gewerkt. Het is niet bekend of de voorspelling van recidive op kortere termijn dezelfde resultaten laat zien.

Van belang is te constateren dat met enkele eenvoudige statische factoren toch een heel goede predictie van (algemene) recidive kan worden verkregen. De kennis uit StatRec kan gebruikt worden om de bestaande Top-X selectie te *finetunen* en verbeteren.

3.2.2 Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen

Recentelijk is het nieuwe Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen ontwikkeld en in een aantal pilots getest. Over de voorspellende waarde van de verschillende instrumenten is nog weinig

bekend, maar bij de samenstelling van de instrumenten is rekening gehouden met recente wetenschappelijke inzichten omtrent risicotaxatie.

Uit de brochure (Ministerie van V&J):
"Het LIJ, Landelijk Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen, is ontwikkeld voor jongeren van 12-18 jaar die met politie en justitie in aanraking komen. Het LIJ berekent het recidiverisico en geeft een profiel van aanwezige beschermende en risicofactoren en eventuele zorgsignalen. Op basis daarvan bepalen we welke strafrechtelijke aanpak en eventuele zorg de jongere nodig heeft." (Bron: Ministerie van V&J).
Het LIJ ondersteunt bij het op gestructureerde wijze verzamelen en analyseren van informatie over de jeugdige en zijn leefomgeving. Op basis van de verzamelde informatie berekent het LIJ de kans op recidive, maakt het zichtbaar welke (veranderbare) factoren hier vooral aan bijdragen en zoekt het naar passende gedragsinterventies die het risico op herhaling van crimineel gedrag kunnen verkleinen."

Alle ketenpartners binnen het jeugdstrafrecht werken sinds kort met het LIJ of gaan dat zeer binnenkort doen.

Het LIJ bestaat feitelijk uit risicotaxatie in drie fasen:
- Fase 1
    - in fase 1 vult de politie na aanhouding van de verdachte een kort preselectie-instrument in (op basis van 6 kenmerken betreffende demografie en delictverleden) → instrument 1
- Fase 2
    - in fase 2, de vervolgingsfase, voert de Raad voor de Kinderbescherming opnieuw een korte risicotaxatie uit, maar nu wordt ook gekeken naar risicofactoren in de sociale omgeving → instrument 2a
    - Indien sprake is van problemen op meer gebieden wordt een uitgebreider screeningsinstrument afgenomen. Dit zijn 127 items verdeeld over 10 domeinen. Ook dit gebeurt door de Raad. Dit instrument kan nogmaals worden afgenomen tijdens de interventiefase → instrument 2b
- Fase 3
    - Dit is de interventiefase. Tijdens deze fase worden ook nog andere screeningsinstrumenten ingezet, maar die zijn voor het onderhavige onderzoek van minder belang en blijven hier verder buiten beschouwing.

Het LIJ genereert o.a.:
- een algemeen recidiverisico
    - risicoscores: laag, midden en hoog
- een dynamisch risicoprofiel
    - aanwezigheid van dynamische risico- en beschermende factoren
- zorgsignalen
    - niet aan delictgedrag gerelateerde problemen van de jongere
- passende (gedrags)interventies
    - erkende interventies die passen bij het risicoprofiel

De screeningsinstrumenten van het LIJ worden gebruikt wanneer een jongere is aangehouden, wordt vervolgd of een strafrechtelijke interventie ondergaat.

3.2.3 Quick Scan/RISc

Sinds 2004 maken de drie reclasseringsorganisaties in Nederland gebruik van de RISc.
"RISc (Recidive Inschattings Schalen) is een diagnostisch instrument met behulp waarvan de reclasseringswerker bepaalt in welke mate er sprake is van risico op recidive,welke factoren de kans op recidive vergroten (criminogene factoren) én welke interventies nodig zijn om deze kans te verkleinen. RISc richt zich ook op iemands mogelijkheden om zijn gedrag te veranderen (responsiviteit)."(Bron: Reclassering Nederland).

De RISc wordt uitgevoerd wanneer sprake is van een gemiddeld of hoog risico op recidive. De reclasseringswerker vult op basis van gesprekken met de justitiabele en dossierinformatie twaalf schalen in die betrekking hebben op criminogene factoren. Dit zijn:

1. Delictgeschiedenis
2. Huidig delict
3. Huisvesting en wonen
4. Opleiding, werk en leren
5. Inkomen en omgaan met werk
6. Relaties met partner/gezin
7. Relaties met vrienden
8. Drugsgebruik
9. Alcoholgebruik
10. Emotioneel welzijn
11. Denkpatronen, gedrag en vaardigheden
12. Houding

Sinds de introductie van de RISC in november 2004 zijn er vele tienduizenden rapporten opgemaakt. De kans dat deze rapporten beschikbaar zijn voor de doelgroep van de PGA is groot, vanwege hun achtergrondkenmerken (categorie: hoog risico op recidive). Hiervoor is al beschreven dat de voorspellende waarde van dit instrument in het algemeen goed genoemd kan worden.

3.3 Conclusies

Het bestaande instrumentarium van risicotaxatie voor de PGA bestaat enerzijds uit methoden om te komen tot een Top-X en anderzijds uit bestaande risicotaxatie-instrumenten in de Nederlandse strafrechtpraktijk.

De top-X methoden worden in bijna alle gevallen gebruikt om te komen tot een aanvankelijke risicotaxatie op basis van actuariële politiegegevens, meestal gegevens betreffende het delictverleden van een persoon, soms aangevuld met enkele andere gegevens. Op basis hiervan wordt een brutolijst samengesteld. Aanvullend wordt in veel gevallen een nadere selectie aangebracht, waarbij zowel actuariële maar vooral ongestructureerde 'klinische' methoden worden gebruikt: politieprofessionals uit de praktijk toetsen de brutolijst, vullen aan en vinken af. Op basis hiervan komt een nettolijst tot stand. Hierbij wordt echter geen gebruik gemaakt van vooraf vastgestelde criteria. (Professionals van) andere organisaties spelen nauwelijks een rol van betekenis in de risicotaxatie.

In het voorgaande zijn de verschillende Top-X methoden beoordeeld op een aantal bruikbaarheidscriteria. Sommige methoden komen hier beter uit dan andere, maar bijna alle Top-X methoden bieden wel aspecten die een bruikbare aanvulling vormen op de andere methoden.

De risicotaxatie-instrumenten LIJ en RISc bieden, voor respectievelijk een minder- en meerderjarige populatie van justitiabelen, inzicht in en uitgebreide informatie over dynamische risico- en beschermende factoren van justitiabelen. Als zodanig lenen deze instrumenten zich voor het komen tot een nettolijst voor de PGA en/of voor aanknopingspunten voor de aanpak. Het voordeel van deze instrumenten is dat ze er al zijn, en al toegepast worden in de reguliere strafrechtpraktijk, dat hun waarde is getoetst en dat ze aanknopingspunten bieden voor maatregelen. Uiteraard is het wel belangrijk dat deze gegevens beschikbaar zijn of gemaakt kunnen worden.

4. Vertaalslag van kennis naar ontwerpprincipes voor het RTI

In dit hoofdstuk vertalen we de onderzoeksbevindingen naar ontwerpcriteria voor het risicotaxatie-instrument. We beperken ons hierbij tot drie belangrijke vraagstukken:

- De algemene ontwerpcriteria die voortvloeien uit de onderzoeksbevindingen (par. 4.1)
- De risicofactoren die worden gebruikt voor de aanvankelijke selectie van kandidaten (par. 4.2)
- De bronnen voor de brutolijst (par. 4.3)

In een slotbeschouwing wordt aangegeven op welke wijze het RTI kan worden beschouwd als een verbetering ten opzichte van bestaande praktijken.

In hoofdstuk 5 wordt de uitkomst van dit proces gepresenteerd: het risicotaxatie-instrument. De presentatie hiervan geschiedt in de vorm van een handleiding voor de praktijk.

4.1 Algemene ontwerpprincipes

De onderzoeksresultaten zijn vertaald in een aantal algemene ontwerpprincipes voor het RTI. In tabel 5 zijn deze uitgewerkt. In de eerste kolom wordt telkens het bruikbaarheidscriterium genoemd dat aan de orde is, in de tweede kolom worden de onderzoeksbevindingen samengevat en in de derde kolom de ontwerpprincipes die hieruit volgen.

Tabel 5 Resultaten van onderzoek vertaald naar ontwerpprincipes voor risicotaxatie van plegers van gewelddadige vermogenscriminaliteit

Bruikbaarheids -criterium	Onderzoeksbevinding	Ontwerpprincipe
Breed toepasbaar	*Keuze doelgroep:* In de praktijk ligt de focus op verschillende dadergroepen: veelplegers, plegers High Impact Crimes, gewelddadige vermogenscriminaliteit en overvallen. Daarnaast: recidiveratio's voor straatroven en overvallen zijn in Nederland te laag om specifiek voor deze delicten risico's te kunnen bepalen	Focus op geweld & veelplegers (H.I.C.)
Breed toepasbaar	*Keuze doelgroep:* In praktijk wordt bij selectie soms rekening gehouden met status van personen (bijvoorbeeld detentie, reeds in opsporingsonderzoek of programma), met beïnvloedbaarheid of met actualiteit (recente feiten)	Aanvankelijk enkel focus op personen met grootste risico op toekomstige HIC/geweld. Statuskenmerken, beïnvloedbaarheid en actualiteit kunnen rol spelen in tweede instantie
Voorspelkracht	*Voorspelkracht is -altijd!- beperkt:* Zelfs de beste risicotaxatie-instrumenten zitten in 20% van de gevallen fout met hun voorspelling (vals negatieven en vals positieven)	Screening is gebaseerd op terugdringen van onzekerheid door gebruikmaking van selectiecriteria die bewezen samenhangen met recidive.
Voorspelkracht	*Voorspelkracht subgroepen:* Voorspelling op basis van delictverleden geeft vertekening: oververtegenwoordiging van oudere veelplegers, ondervertegenwoordiging van jongeren in eerdere fase van criminele carrière; voorspelkracht bij jongeren ligt lager	Jongeren moeten apart gescreend (kunnen) worden
Aansluiting praktijk	*Werken met bruto- en nettolijst:* In praktijk wordt veel gewerkt met brutolijst (op basis van systeemkennis) waarna selectie volgt op basis van	Algemene werkwijze van bruto- en nettolijst wordt overgenomen

	aanvullende gegevens van en door professionals	
Voorspelkracht, gebruiksgemak	*Voorspelkracht o.b.v. systeemkennis:* Onderzoek laat zien dat korte actuariële risicotaxatie-instrumenten op basis van systeemkennis, een uitstekende voorspellende waarde hebben. Meer factoren leidt niet per se tot betere voorspelling.	Brutolijst komt tot stand op basis van systeemkennis en een beperkte selectie van best presterende voorspellers
Voorspelkracht Breed toepasbaar	*Voorspellende factoren voor HIC/roofdelicten:* Er zijn veel voorspellers van ernstige en gewelddadige recidive. Deze hangen onderling sterk samen en zijn dus ook uitwisselbaar. Individuele voorspellende waarde varieert en is niet altijd bekend. Als oplossing: cumulatie van risicofactoren geeft beste predictie.	Bij keus van voorspellende factoren zijn er 'meer wegen naar Rome'. Dit maakt het mogelijk rekening te houden met gegevens die (gemakkelijk) beschikbaar zijn. Toepassing van cumulatie van risicofactoren verbetert niet alleen predictie, maar creëert flexibel instrument in uiteenlopende contexten (zie ook laatste punt)
Voorspelkracht	*Voorspellende factoren voor HIC/roofdelicten:* Onderzoek laat zien: hoe ernstiger de criminaliteit, hoe beter de voorspellende waarde van delict- en (vooral) justitieverleden (veroordelingen)	Delictverleden en justitieverleden spelen centrale rol in selectie van personen voor brutolijst
Voorspelkracht, Gebruiksgemak	*Belang van Justitiegegevens:* Het OM heeft toegang tot belangrijke gegevens voor risicotaxatie, namelijk gegevens omtrent justitiecontacten van personen en rapporten van de RvdK en de reclassering	Risicotaxatie vindt plaats op basis van een samenwerking tussen politie en OM
Draagvlak	*Rol professionals in risicotaxatie:* Vanuit oogpunt van draagvlak blijkt rol van professionals bij risicotaxatie van belang: zij moeten het gevoel hebben dat ze met de juiste mensen aan de slag zijn.	Bij risicotaxatie wordt gebruik gemaakt van het professioneel oordeel als aanvulling op systeemkennis.
Voorspelkracht	*Kwaliteit van oordeel professionals:* In de praktijk zien we vaak toepassing van ongestructureerd professioneel oordeel bij totstandkoming van nettolijst. Onderzoek toont aan dat kwaliteit toeneemt wanneer oordeel wordt gestructureerd.	Nadere selectie door professionals vindt plaats op basis van toepassing van geëxpliciteerde criteria
Breed toepasbaar Aansluiting praktijk	*Regionale verschillen en toekomstontwikkelingen* Er zijn verschillen in bronnen die regio's gebruiken voor risicotaxatie. Er bestaat onzekerheid over beschikbare bronnen in de toekomst	Het risicotaxatie-instrument wordt niet gebaseerd op specifieke bronnen, maar bij het ontwerp wordt wel rekening gehouden met het soort informatie dat in beginsel in alle regio's beschikbaar is. Waar mogelijk wordt landelijk beschikbare systeemkennis benut
Breed toepasbaar	*Regionale verschillen II* Er zijn verschillen in het aantal personen dat aan bepaalde selectiecriteria zal voldoen, ook de kwantitatieve mogelijkheden tot inzet (voor de PGA) variëren per regio	Het risicotaxatie-instrument maakt gebruik van een methode die personen ordent naar toekomstig risico, waarbij regio's zelf het *cut off* point kunnen bepalen

Toelichting:

Het uitgangspunt van deze studie is: risicotaxatie van daders die met hun delictgedrag een grote impact op slachtoffers hebben. Dit geldt in het bijzonder voor plegers van gewelddadige vermogenscriminaliteit. Twee bevindingen maken dat deze focus hier iets wordt verbreed: 1) het voorspellen van deze specifieke vorm van criminaliteit is lastig, omdat de recidivecijfers hiervoor te laag zijn. 2) Daarnaast is in de praktijk een bredere focus op High Impact Crimes (HIC's) ontstaan. Een standaarddefinitie hiervoor blijkt, in de praktijk althans, nog niet te bestaan. De meest gebruikelijke invulling van HIC is dat het om een combinatie gaat van daders die enerzijds veel delicten plegen en voor wie anderzijds geldt dat zij geweld niet schuwen. Dus: Veelplegers met een herkenbare geweldscomponent. Aangezien het bij veelplegers in de meeste gevallen om vermogensdelicten gaat sluit deze definitie goed aan bij het uitgangspunt van deze studie: De focus ligt bij HIC immers ook op vermogenscriminaliteit en geweld, maar het hoeft niet altijd in combinatie voor te komen.

Vooral in contacten met het politieveld is naar voren gekomen dat behoefte bestaat aan een instrument dat in staat is risicovolle personen in kaart te brengen die men 'nog niet kent'. Uit literatuuronderzoek blijkt bovendien dat instrumenten die gebruik maken van goed voorspellende kenmerken uit het delictverleden een vertekening opleveren in de zin dat volwassen veelplegers een grotere kans hebben om op de lijst te komen ('the usual suspects'), terwijl jongere daders, door hun kortere carrière, een kleinere kans hebben om op de lijst te komen. Deze twee bevindingen zijn hier gecombineerd tot het uitgangspunt dat voor jeugdige daders een aparte risico-inschatting gemaakt moet worden.

Met name voor ernstige recidive blijkt justitieverleden een belangrijke voorspeller, ook bij jongeren. We houden derhalve vast aan het uitgangspunt dat delictgedrag in het verleden één van de sterkste (en beschikbare!) voorspellers van toekomstige (ernstige) recidive is. Echter, door de daders naar leeftijd te onderscheiden én door niet alleen naar aantallen strafbare feiten te kijken, wordt een betere predictie per leeftijdsgroep mogelijk. Dit is een stap voorwaarts op veel huidige praktijken. Toekomstige daders in beeld brengen die politie en justitie letterlijk nog niet kennen is om voor de hand liggende redenen niet haalbaar. De hier voorgestelde werkwijze betekent vooral dat risicovolle jongere daders beter in beeld worden gebracht.

De algemene ontwerpprincipes van het RTI samengevat:

- Doelgroep: veelplegers met een herkenbare geweldscomponent
    - Aparte screening van minderjarigen (tot 18 jaar), jongvolwassenen (19-22 jaar) en meerderjarigen (23 jaar en ouder)
- Selectiecriteria: gebruik van geëxpliciteerde en 'bewezen' risicofactoren
    - Delict- en justitieverleden vormen beginpunt van selectie
- Bronnen: systeembronnen aangevuld met professioneel oordeel
- Procedure: toepassing van bruto- en netto- TOP-X lijst;
    - selectie brutolijst op basis van cumulatie van risicofactoren
- Wie: politie stelt in samenwerking met Openbaar Ministerie de Top-X lijst op

4.2 Gebruik van risicofactoren

Uit de literatuur zijn veel risicofactoren bekend voor toekomstige, ernstige recidive (van gewelddadige vermogenscriminaliteit). In deze paragraaf zetten we deze factoren onder elkaar, waarbij we factoren soms van een plus of min voorzien om aan te geven dat het hier om risicofactoren gaat waaraan een meer dan gemiddeld gewicht wordt toegekend dan wel risicofactoren die iets minder relevant worden geacht of waarover meer discussie bestaat (tabel 6). Per risicofactor wordt aangegeven waar deze kennis naar alle waarschijnlijkheid gevonden kan worden. Hierbij maken we onderscheid naar:

1) drie generiek beschikbare registraties bij politie en justitie (BVH, HKS en JDS/GPS-Compas)
2) overige politie- en justitieregistraties en kennis bij politieprofessionals
3) kennis die niet bij politie en OM aanwezig is, maar wel elders

Bij de tweede categorie gaat het om kennis omtrent risicofactoren waarvan niet op voorhand bekend is of deze overal in Nederland bij politie en OM beschikbaar is en of deze overal op een vergelijkbare wijze beschikbaar is. Het gaat hier, kort gezegd, om kennis en bronnen die per politieregio / arrondissement kunnen verschillen.

In de laatste kolom van tabel 6 wordt aangegeven welke kennis waarschijnlijk buiten het directe bereik van politie en OM ligt. (De gegevenskolommen zijn van links naar rechts aangekruist.)

Tabel 6 Overzicht van risicofactoren voor gewelddadige vermogenscriminaliteit naar vermoedelijke beschikbaarheid van gegevens bij politie en OM

		Bronnen				
Risicofactoren	Plus/ min	BVH	HKS	JDS, GPS-Compas	Ov. systemen / professionals	Niet bij politie/OM
Demografisch						
Jonge mannen		X	X	X		
Etnische minderheden (Marokk, Surin., Antillianen)	-	X	X	X		
Onstabiele woonsituatie/ZVWOVP		X			X	
Wonen in achterstandswijk (met veel criminaliteit)		X			X	
Gezin/familie						
Gezin onstabiel/verwaarlozing/geweld (thuiswonend)						X
Relatieproblemen (uitwonend)						X
Familieleden crimineel actief		X			X	
School/werk/inkomen	-					
Problemen op school/verzuim/geen startkwalificatie						X
Geen werk, onregelmatig of slecht betaald werk						X
Geen regulier inkomen, laag inkomen						X
Buurt en groep						
Rondhangen op straat/geen dagbesteding					X	
Geweldscultuur in groep/buurt					X	
Criminele vrienden					X	
Lid van criminele groep / straatcultuur	+				X	
Slachtofferschap van geweld		X			X	
Cognitief/psychologisch	+					
Laag IQ (< 85)	-					X
Sociaal probleemgedrag					X	X
Geringe zelfcontrole/impulsiviteit					X	X
Gebrekkig normbesef/empathie/gewetensfunctie					X	X
Diagnose psychologische/psychiatrische stoornis (div.)	-					X
Middelengebruik						
Problematisch alcohol- en druggebruik		X	X		X	X
Gokverslaving		X			X	X
Druggebruik tijdens delict		X			X	X
Hulpverlening						
Contact met (meerdere) hulpverleningsinstanties						X
Delictverleden	++					
Eerste politiecontact op jonge leeftijd	+	X	X			
Startdelict bevat geweldscomponent	+	X	X			
Eerdere roofdelicten	+	X	X			
Eerdere geweldsdelicten (breder: externaliserend probleemgedrag)		X	X			
Veelplegers	+	X	X			
Delictintensiteit (aantal delicten in korte periode)		X	X			
Justitieverleden	++					
Aantal eerdere vervolgingen				X		
Jongere leeftijd bij eerste strafzaak	+			X		
Aantal eerdere veroordelingen (vooral jeugddetentie)	+			X		
Laatste veroordeling i.v.m. gewelddadige vermogenscriminaliteit				X		
Wangedrag in gevangenis						X
Eerdere reclasseringscontacten				X		X
Wapenbezit						
Persoon bezit/(bezat) vuurwapen		X	X			

Toelichting
Uit de literatuurbespreking is naar voren gekomen dat recidive van ernstige vormen van criminaliteit zich het beste laat verklaren op grond van eerdere politie- en (vooral) justitiecontacten. Vandaar dat deze categorieën een dubbel plus (++) aanduiding hebben gekregen. Voor de overige factoren geldt dat ze allemaal in meer studies genoemd zijn als gerelateerd aan (toekomstige) gewelddadige vermogenscriminaliteit. Dit betekent dat we de bruto- en nettolijst in belangrijke mate zullen samenstellen op grond van historische delict- en justitiegegevens. Niet alleen geven ze een goede voorspelling van toekomstige ernstige recidive, maar deze gegevens zijn ook (gemakkelijk) voor handen bij politie en OM.

Hierna wordt in het kort aangegeven welke algemene selectiecriteria worden gehanteerd voor het samenstellen van de brutolijst. Deze zijn afgeleid uit tabel 5. Het gaat om een combinatie van de volgende criteria:

- *jonge leeftijd* bij eerste (ernstige) strafbare feiten
- *aard* van strafbare feiten (geweld/roof)
- *aantal* strafbare feiten (veel) en
- *actuele* strafbare feiten

4.3 Overwegingen bij het gebruik van bronnen voor de brutolijst

Eén van de lastigste vraagstukken bij het ontwerpen van een RTI is de vraag op basis van welke bronnen dit het beste kan geschieden. Dit vraagstuk speelt vooral bij de totstandkoming van de brutolijst en heeft te maken met het feit dat registratieroutines tussen politieregio's variëren, dat regelmatige systeemwijzigingen tot 'geheugenverlies' leiden en dat de uitwisseling van gegevens tussen systemen of regio's vaak niet geautomatiseerd kan plaatsvinden. Elke keus voor of tegen een bepaalde bron creëert voor- én nadelen.

Ten aanzien van de keus van systeembronnen bij de politie de volgende opmerking: in het schema zijn twee politieregistraties vermeld: BVH en HKS. De achtergrond hiervan is dat deze in verschillende opzichten complementair zijn en in zekere zin elkaars tekorten opheffen. Kort samengevat:

- BVH's pluspunt is vooral brede, actuele gegevens omtrent verdachten en betrokkenen bij misdrijven
- BVH's minpunten zijn vervuiling van gegevens (bijvoorbeeld personen ten onrechte als verdachte aangemerkt, gegevens niet geschoond) en het ontbreken van gegevens over incidenten in andere regio's
- HKS' pluspunt is historische, geschoonde[8] en landelijke gegevens over verdachten, ook van feiten die zij in andere regio’s hebben gepleegd.
- HKS' minpunt is dat de gegevens regionaal niet overal *up-to-date* zijn (invoerachterstanden) en dat bij gebruik van de landelijke 'databak' tenminste een half jaar achterstand op de actualiteit bestaat.

De beperkingen van BVH (vervuiling en ontbreken van gegevens over incidenten buiten de regio) worden deels opgevangen door het gebruik van (landelijk dekkende) justitiegegevens van de betreffende personen. Daarnaast is het zo dat men er in een aantal regio's bewust voor kiest om zich

[8] De verdachtenstatus in HKS is 'serieuzer' dan in BVH. Bij HKS gaat het in alle gevallen om pv's die zijn doorgezonden aan het OM.

in de PGA te focussen op inwoners die ook in de eigen regio veel overlast veroorzaken. Het argument dat door het gebruik van BVH-gegevens personen worden gemist die hun delicten deels buiten de regio plegen of hebben gepleegd (bijvoorbeeld verhuizers, maar ook personen die op de grens van regio's actief zijn) wordt daarmee buiten toepassing verklaard. Voor deze regio's volstaat derhalve het gebruik van BVH voor het meten van de politiecontacten. In regio's waar belang wordt gehecht aan verdachten die (ook) elders actief zijn, bestaat de mogelijkheid om gegevens uit het HKS te gebruiken.

Er is voor gekozen de brutolijst samen te stellen op grond van zowel:

- BVH-bevraging van politiecontacten,
- HKS-bevraging van politiecontacten als
- OM-bevraging van justitiecontacten

Het voordeel van deze combinatie van bronnen is dat de gegevens complementair zijn en landelijk kunnen worden aangeleverd aan de regio's, zodat daar geen investeringen nodig zijn om een brutolijst samen te stellen.

4.4 Slotbeschouwing

De uitwerking van de ontwerpprincipes is terug te vinden in de handleiding. In de voorgestelde werkwijze is getracht zoveel mogelijk recht te doen aan de eerder geformuleerde bruikbaarheidscriteria:

1. Voorspelkracht: inschatting van toekomstig risico op gewelddadige vermogenscriminaliteit is bewezen effectief (dus: zo goed mogelijke predictie van toekomstig risico)
2. Gebruiksgemak: methode en procedure zijn zo eenvoudig mogelijk, kosten zo weinig mogelijk menskracht en gegevens kunnen gemakkelijk geactualiseerd worden
3. Brede toepasbaarheid: de bronnen/methoden voor risicotaxatie zijn breed toepasbaar in Nederland
4. Draagvlak: bij PGA betrokken organisaties en professionals kunnen zich vinden in de gekozen werkwijze
5. Aansluiting bij bestaande praktijken: bronnen en methoden sluiten waar mogelijk aan bij bestaande praktijken, eventueel nieuw instrumentarium scoort hoog op de eerste vier criteria

Uiteraard moeten compromissen worden gesloten en gaat de keuze voor het ene criterium soms ten koste van een ander criterium. Over het geheel genomen voldoet het voorgestelde instrument echter goed aan de hier geformuleerde criteria en kan het in diverse opzichten worden beschouwd als een toevoeging aan bestaande praktijken (in ontwikkeling):

1) expliciete koppeling van selectiecriteria aan kennis over risicofactoren uit wetenschappelijke literatuur;
2) betere risicotaxatie van jongeren door onderscheid te maken naar leeftijdcategorieën
3) gebruiksgemak door eenvoudige procedure (o.a. door aanleveren van gegevens 'bovenlangs' voor brutolijst);
4) brede toepasbaarheid door flexibele procedures voor samenstelling bruto- en nettolijst, waardoor regio's de methode op maat kunnen snijden;
5) draagvlak in politieorganisatie door rol van praktijkprofessionals bij vaststelling van de lijst;
6) aansluiting bij bestaande praktijk door overname van bruto-/nettolijst procedure die inmiddels ingeburgerd begint te raken.

Literatuur

Alarid, Leanne Fiftal, Velmer S. Burton, and Andy L. Hochstetler. 2009. "Group and solo robberies; Do accomplices shape criminal form?" *Journal of Criminal Justice* 37:1-9.

Bonta, James, Moira Law, and Karl Hanson. 1996. "The Prediction of Criminal and Violent Recidivism Among Mentally Disordered Offenders: A Meta-Analysis." *Psychological Bulletin* 123:123-142.

Campbell, Mary Ann, Sheila French, and Paul Gendreau. 2009. "The Prediction of Violence in Adult Offenders: A Meta-Analytic Comparison of Instruments and Methods of Assessment." *Criminal Justice and Behavior* 36:567-590.

Cottle, Cindy C., Ria J. Lee, and Kirk Heilbrun. 2001. "The Prediction of Criminal Recidivism in Juveniles: A Meta-Analysis." *Criminal Justice and Behavior* 28:367-394.

Dedert, P, M. de Jong, K. Kanters, and Y. Leijstra. 2009. *Strategische analyse overvallen*. Rotterdam: Politieregio Rotterdam-Rijnmond.

Driessen, B. 2009. *Evaluatie Kernteam Overvallen 2008 - 2009*.

Erickson, R.J. 1996. "Armed Robbers and Their Crimes." Athena Research Corporation, Seattle WA.

—. 2003. "Teenage robbers; why and how they rob." Athena Research Corporation, San Diego CA.

Feeney, F. 1986. "Robbers as decision-makers." in *The reasoning criminal: rational choice perspectives on offending*, edited by R. e. a. Clarke. New York: Springer.

Gendreau, Paul, Tracy Little, and Claire Goggin. 1996. "A Meta-Analysis of the Predictors of Adult Offender Recidivism: What Works!" *Criminology* 34:575-607.

Gill, Martin. 2000. *Commercial robbery; offenders' perspective on security and crime prevention*. London UK: Blackstone Press Ltd.

—. 2001. "The Craft of Robbers of Cash-in-transit Vans: Crime Facilitators and the Entrepreneurial Approach." *International Journal of the Sociology of Law* 29:277-291.

Gruter, P. and C. van Oosterwijk. 1996. "Jonge overvallers in de Randstad: tussen geldgebrek en tijdverdrijf." Bureau Analyse en Research, politie Haaglanden, Den Haag.

Hanson, R. Karl. 2005. "Twenty Years of Progress in Violence Risk Assessment." *Journal of Interpersonal Violence* 20:212-217.

Harte, Joke and Minke Breukink. 2010. "Objectiviteit of schijnzekerheid? Kwaliteit, mogelijkheden en beperkingen van instrumenten voor risicotaxatie." *Tijdschrift voor Criminologie* 52:52-72.

Hildebrand, M., B.L. Hesper, M. Spreen, and H.L.I. Nijman. 2005. "De waarde van gestructureerde risicotaxatie en van de diagnose psychopathie." Expertisecentrum forensische psychiatrie, Utrecht.

Hochstetler, Andy L. 2001. "Opportunities and Decisions; Interactional Dynamics in Robbery." *Criminology* 39:737-764.

Jacobs, Bruce A., Volkan Topalli, and Richard Wright. 2003. "Carjacking, streetlife and offender motivation." *British Journal in Criminology* 43:673-688.

Jacobs, Bruce A. and Richard Wright. 2008. "Moralistic Street Robbery." *Crime & Delinquency* 54:511-531.

Kroese, G.J. and R.H.J.M. Staring. 1993. "Prestige, professie en wanhoop; een onderzoek onder gedetineerde overvallers." Gouda Quint, Arnhem.

Kruize, P. 2001. "Preventive and Repressive Strategies to Limit the Number of Commercial Robberies in Denmark." *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention* 2:171-190.

Kruize, Peter. 2002. "Een typologie van overvallers? De balans op basis van drie daderonderzoeken naar overvallers." *Tijdschrift voor Criminologie* 44:46-54.

Laan, A.M. van der, C.A. van der Schans, S. Bogaerts, and Th.A.H. Doreleijers. 2009. *Criminogene en beschermende factoren bij jongeren die een basisraadsonderzoek ondergaan. Een verkennende inventarisatie van de mate van zorg en van risico- en beschermende factoren gesignaleerd door raadsonderzoekers*. Den Haag/Amsterdam: BJU/VU/WODC.

Lansbergen, J. 2009. *Analyserapport criminologie, het criminele netwerk rondom de gebroeders B.*
Matthews, R. 2002. *Armed Robbery*. Devon: Willan.
McGrath, Andrew and Anthony P. Thompson. 2012. "The Relative Predictive Validity of the Static and Dynamic Domain Scores in Risk-Need Assessment of Juvenile Offenders." *Criminal Justice and Behavior* 39:250-263.
Mehlbaum, Shanna and Suzanne van Broekhuizen. 2010. "Overvallers uitgelicht! De (achtergrond)kenmerken van verdachten van overvallen binnen de regio Amsterdam-Amstelland (inclusief cijferbijlage ketenmonitor overvallen 2006-2008)." Politie Amsterdam-Amstelland, Dienst Regionale Informatie, Centrale Informatie Organisatie, Amsterdam.
Mills, Jeremy F., Daryl G. Kroner, and Toni Hemmati. 2003. "Predicting Violent Behavior through A Static-Stable Variable Lens." *Journal of Interpersonal Violence* 18:891-904.
Mulder, Eva, Eddy Brand, Ruud Bullens, and Hjalmar van Marle. 2011. "Risk Factors for Overall Recidivism and Severity of Recidivism in Serious Juvenile Offenders." *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 55:118-135.
Nugent, Stephen, Douglas Burns, Paul Wilson, and Duncan Chappell. 1989. *Armed Robbery from an Offender's Perspective; Implications for prevention*: Australian Institute of Criminology.
Onifade, Eyitayo, Jodi Petersen, Timothy S. Bynum, and William S. Davidson. 2011. "Multilevel Recidivism Prediction; Incorporating Neighborhood Socioeconomic Ecology in Juvenile Justice Risk Assessment." *Criminal Justice and Behavior* 38:840-853.
Put, Claudia van der, Han Spanjaard, Lieke van Domburgh, Theo Doreleijers, Henny Lodewijks, Henk Ferwerda, Ruth Bolt, and Geert Jan Stams. 2011. "Ontwikkeling van het Landelijke Instrumentarium Jeugdstrafrechtketen (LIJ)." *Kind en Adolescent Praktijk*:76-83.
Rovers, Ben, Monique Bruinsma, Menno Jacobs, Mireille Jans, Hans Moors, Mirjam Siesling, and Cyrille Fijnaut. 2010. *Overvallen in Nederland; een fenomeenanalyse en evaluatie van de aanpak*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
Schwalbe, Craig S. 2007. "Risk Assessment for Juvenile Justice: A Meta-Analysis." *Law and Human Behavior* 31.
Schwaner, Shwan L. 2000. "``Stick 'em up, buddy''. Robbery, lifestyle, and specialization within a cohort of parolees." *Journal of Criminal Justice* 28:371-384.
Singh, Jay P. and Seena Fazel. 2010. "Forensic Risk Assessment: A Metareview." *Criminal Justice and Behavior* 37:965-988.
Singh, Jay P., Martin Grann, and Seena Fazel. 2011. "A comparative study of violence risk assessment tools: A systematic review and metaregression analysis of 68 studies involving 25,980 participants." *Clinical Psychology Review* 31:499-513.
Smith, Lance and Erin Louis. 2010. "Cash in transit armed robbery in Australia." Australian Institute of Criminology, Canberra.
Tollenaar, N. and A.M. Van der Laan. 2011. "Monitor veelplegers 2011. Trends in de populatie zeer actieve veelplegers uit de periode 2003-2008." Ministerie van Veiligheid en Justitie, WODC, Den Haag.
Trulson, Chad R., Matt DeLisi, and James W. Marquart. 2009. "Institutional Misconduct, Delinquent Background, and Rearrest Frequency Among Serious and Violent Delinquent Offenders." *Crime & Delinquency* 57:709-731.
van der Linde-Koster, E. and Els Staal-Koppelman. 2004. "Een onderzoek onder gedetineerde overvallers." Scriptie Thesis, Faculteit der Sociale Wetenschappen, Erasmus Universiteit Rotterdam, Rotterdam.
Vogel, V. de. 2005. "Structured risk assessment of (sexual) violence in forensic clinical practice. The HCR-20 and SVR-20 in Dutch forensic psychiatric patients." Universiteit van Amsterdam (thesis).
Vugt, Eveline Van, John Gibbs, Geert Jan Stams, Catrien Bijleveld, Jan Hendriks, and Peter van der Laan. 2011. "Moral Development and Recidivism: A Meta-Analysis." *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* 55:1234-1250.

Wartna, Bouke, Nikolaj Tollenaar, and Stefan Bogaerts. 2009. "StatRec: inschatting van het recidivegevaar van verdachten met een misdrijf." *Tijdschrift voor Criminologie* 51:277-295.
Wartna, B.S.J. 2009. "In de oude fout; Over het meten van recidive en het vaststellen van het succes van strafrechtelijke interventies." BJU/Ministerie van Veiligheid & Justitie, WODC, Den Haag.
—. 2011. "De WODC-Recidivemonitor." Ministerie van Veiligheid & Justitie, WODC, Den Haag.
Wijk, Anton van, Yvette Schoenmakers, and Ad Manders. 2011. "Wapenfeiten; Een onderzoek naar overvallen en overvallers in Nijmegen." Beke, Arnhem.
Willis, Katie. 2006a. "Armed robbery: who commits it and why?" Australian Institute of Criminology, Canberra.
—. 2006b. "The decision-making patterns of armed robbery offenders." Australian Institute of Criminology, Canberra.
Wright, Richard T. and Scott H. Decker. 1997. *Armed robbers in action: stickups and street culture*. Boston: North Eastern University Press.
Yapp, J.R. 2010. "The profiling of robbery offending." The Centre for Forensic and Criminological Psychology, The University of Birmingham, Birmingham.
Zee, Simone van der, Nelly van de Ven, and Nathalie Vriezelaar. 1999. *Van de bank naar de bajes; een onderzoek naar overvallers en overvalbestrijding*, Edited by A. Lempens. Den Haag: Elsevier.
Zhang, Jessica and Andrew Webster. 2010. "An Analysis of Repeat Imprisonment Trends in Australia using Prisoner Census Data from 1994 to 2007." Australian Bureau of Statistics, Canberra.

IV. Voorbeeld interventiematrix (Excel)

Interventiemogelijkheden OP PERSOON

Tactiek	Interventies	niet-strafrechtelijk traject	fase vòòr veroordeling	detentiefase	fase reclasseringstoezicht	nazorg fase	Bestuur/gemeente	Justitie	Rechterlijke macht	Politie	Zorg	Subject incl. omgeving	Ov. (semi) overheidsinst.	Private partners
Opsporen	Onderzoek naar vermeende gepleegde HI misdrijven	JA	JA				X	X	X	X			X	
	Onderzoek naar vermeende gepleegde feiten anders dan HI bijv. (nep)drugs, bezit vuurwapen, fraude, witwassen enz.	JA	JA				X	X	X	X			X	
	Actueel rechercheren op (nog) te plegen feiten	JA	JA		JA	JA	X	X	X	X			X	
	Snelrecht (Lik op stuk- aanpak)		JA				X	X	X	X	X			
	Medeplichtigheid aan misdrijven	JA	JA				X	X	X	X				
	Snelle vervolging (van ook kleine vergrijpen)		JA				X	X	X					
	Combizittingen (strafrecht, civielrecht en leerplicht)		JA				X	X	X					
	Versneld hoger beroep (fast lane)		JA					X	X					
	Toezien op executie van straffen		JA		JA		X	X	X	X	X			
	Afname DNA	JA	JA	JA				X		X				
	Horen als getuige	JA	JA	JA	JA	JA			X	X				
	Persoon heeft openstaande signaleringen	JA	JA		JA	JA	X	X		X				
Afnemen	Ontnemingsmaatregel incl. (conservatior) beslag	JA	JA					X	X	X				
	(conservatoir) Beslag voor geldboete	JA	JA					X	X	X				
	Inbeslagname voor verbeurdverklaring	JA	JA					X	X	X				
	Inbeslagname onverklaarbaar vermogen (Cabrio-methode)	JA	JA					X	X	X			X	
	Brommer/scooter afnemen bij verkeerd framenummer	JA	JA					X	X					
	Schadeverhaal overheid	JA	JA				X							
	Civiele mogelijkheden derden/slachtoffers/werkgevers	JA	JA				X		X			X		
	Mogelijkheden derden (Belastingdienst, Sociale Dienst, UWV, Studiefinanciering); o.a. toeslag/uitkering/subsidie rechtmatig?	JA	JA				X						X	
Tegenhouden	Advies schorsende voorwaarden + optreden bij overtreding		JA				X	X		X	X			
	ISD- maatregel (uitbreiding naar top 600)		JA				X	X	X		X			
	Kapotmaken van voorgenomen strafbare feiten	JA	JA		JA	JA	X	X		X	X			
	Intentieverklaring afstemmen en laten ondertekenen	JA				JA	X			X		X		
	Brief naar persoon vanuit gezag	JA				JA	X	X		X				
	Gesprek met gezag: Burgemeester, (h)ovj, politiechef	JA				JA	X	X		X		X		
	Afnemen rijbewijs (a-sociaal rijgedrag)	JA				JA		X	X	X				
	Actieve dynamische controles (ANPR/Catch-ken)	JA			JA	JA				X			X	
	Nieuwe en slimme vormen van elektronisch toezicht				JA		X	X	X					
	Toezicht op naleving van schorsende en bijzondere voorwaarden.				JA		X	X			X			
	PIJ-maatregel (plaatsing jeugdinrichting)		JA	JA			X	X	X		X			
	Toezicht op straat (o.a. APV)	JA			JA	JA	X			X	X	X		
	24u / 14 dgn / 1 mnd / 3 mnd (toegangs)verboden aan persoon/doelgroep (overlastgebied)	JA	JA		JA	JA	X			X	X			
	Gebiedsverboden/meldplicht/contactverbod	JA	JA		JA	JA	X	X	X	X				
	Weigeren / Intrekken vergunning (BIBOB)	JA			JA	JA	X	X		X			X	
Verstoren	(Zero)-tolerance; overal voor schrijven	JA			JA	JA	X			X				
	Hinderlijk volgen en/of strategisch plaatsen politievoertuigen	JA			JA	JA	X	X		X				
	Rechtsmatigheidsonderzoeken (WIJ-uitkering, Bijstand ect.)	JA	JA		JA	JA	X						X	
	Aanspreken op straat in eigen omgeving	JA			JA	JA	X				X			
	Uit woning ivm overlast/fraude/betalingsachterstand	JA	JA		JA	JA	X	X	X					
	Uit woning bij aantreffen verdovende middelen/vuurwapen	JA	JA		JA	JA	X	X						
	Uit woning bij HG: huisverbod	JA	JA		JA	JA	X				X			
	Uithuisplaatsing minderjarigen	JA	JA		JA	JA	X		X	X	X			
Signaleren / adviseren	Persoon is leerplichting; controle aanwezigheid	JA	JA		JA	JA	X	X	X	X	X		X	
	Persoon heeft sollicitatieplicht	JA	JA		JA	JA	X				X		X	X
	Persoon heeft schulden fin. instellingen	JA	JA		JA	JA	X	X			X	X		X
	Dienstplicht buitenland?	JA	JA			JA	X			X			X	
	Persoon ingeschreven op ander adres dan feitelijk woonachtig	JA	JA			JA	X	X		X				
Resocialisatie / zorg	Persoon heeft psychische nood; onderzoek/hulpaanbod/BOPZ	JA	JA		JA	JA	X	X	X	X	X	X		X
	Persoon heeft verslaving; hulpaanbod	JA	JA	JA	JA	JA	X	X	X	X	X	X		X
	Buddy programma (adoptieplan) vanuit politie/gemeente/...	JA				JA	X			X	X	X		
	Trainingen (sollicitatie/agressie)	JA			JA	JA	X	X			X	X	X	X
	Bemiddeling naar (andere) woning (in andere stad?)	JA				JA	X			X	X	X		X
	Nazorg bij terugkeer na detentie			JA	JA	JA	X	X			X	X		
	"Schone lei" - methodiek - voorkomen dat politie subject lastig valt	JA			JA	JA		X			X			
	Hulp bij schuldsanering	JA	JA		JA	JA	X	X			X	X		X
	Afronden opleiding (startkwalificatie/RMC-wet)	JA	JA		JA	JA	X	X			X	X	X	X
	Herstelbemiddeling	JA			JA	JA	X	X		X	X			
	Bemiddeling bij studie/werk/sport/dagbesteding	JA			JA	JA	X	X			X	X		

Interventiemogelijkheden OP SOCIALE OMGEVING

Tactiek	Interventies	niet-strafrechtelijk traject	fase vòòr veroordeling	detentiefase	fase reclasseringstoezicht	nazorg fase	Bestuur/gemeente	Justitie	Rechterlijke macht	Politie	Zorg	Subject incl. omgeving	Ov. (semi) overheidsinst.	Private partners
Opsporen	Onderzoek naar vermeende gepleegde strafbare feiten familieleden		JA	JA	JA		X	X		X				
	Openstaande signaleringen van familieleden	JA	JA	JA	JA	JA		X		X				
	Onverklaarbaar vermogen in binnen- en buitenland (witwasonderzoek)		JA	JA	JA		X	X	X				X	
	Onderzoek naar geldelijk profiteren door vriendin/familie (witwasonderzoek)	JA	JA	JA	JA		X	X	X	X			X	
	Medeplichtigheid aan misdrijven - familieleden	JA	JA	JA	JA			X	X	X				
	Fraude met subsidies, toeslagen en uitkeringen		JA	JA	JA		X	X		X			X	
Afnemen	Ontnemingsmaatregel incl. (conservatior) beslag		JA	JA	JA			X	X	X			X	
	(conservatoir) beslag voor geldboete		JA	JA	JA			X		X				
	Inbeslagname voor verbeurdverklaring		JA	JA	JA			X	X	X				
	Inbeslagname onverklaarbaar vermogen (Cabrio-methode)		JA	JA	JA			X	X	X			X	
	Civiele mogelijkheden derden/slachtoffers	JA	JA	JA	JA		X			X		X		
	Mogelijkheden derden (belastingdienst, Sociale Dienst, UWV)	JA	JA	JA	JA	JA	X	X		X			X	
Tegenhouden	Mobliseren invloedrijke personen op familie	JA	JA	JA	JA	JA	X	X		X	X	X		
	Korten of stopzetten van uitkeringen	JA	JA	JA	JA	JA	X						X	
	Gezins- en/of broertjes aanpak	JA	JA	JA	JA	JA	X	X		X	X	X		
	Weigeren / Intrekken vergunning (BIBOB)	JA	JA	JA	JA	JA	X	X		X	X		X	
	Toezicht op straat (o.a. APV)	JA	JA	JA	JA	JA	X			X	X	X		
	Intentieverklaring afstemmen en laten ondertekenen	JA	JA		JA	JA	X			X		X		
	Gesprek met gezag: burgemeester, ovj, wijkteamchef, buurtregisseur	JA				JA	X	X		X		X		
	Brief naar gezinshoofd vanuit gezag	JA				JA	X	X				X		
Verstoren	Blaming en shaming social media (infiltratie)	JA	JA	JA	JA	JA	X			X				
	Contact ontmoetingsplekken (sportschool/jeugdhonk)	JA				JA	X			X	X			
	Contact familieleden/(ex)vriendin	JA	JA	JA	JA	JA	X			X	X			
	Huisbezoeken (met meerdere partners)	JA	JA	JA	JA	JA	X			X	X		X	
	Uit woning ivm overlast/fraude/betalingsachterstand	JA	JA	JA	JA	JA	X		X					X
	Uithuisplaatsing minderjarigen	JA	JA		JA	JA	X	X	X	X	X			
Signaleren / adviseren	Mobiliseren van schoolbestuur	JA				JA	X			X	X	X		
	Mobiliseren van religieuze gemeenschap	JA				JA	X			X	X	X		
	Dienstplicht in buitenland	JA	JA			JA	X			X				
	Mobiliseren van sociale netwerken via internet	JA	JA	JA	JA	JA	X			X				
Resocialisatie / zorg	Familie heeft psychische nood; onderzoek/hulpaanbod/BOPZ	JA	JA	JA	JA	JA	X	X	X	X	X	X		X
	Familie heeft verslaving; hulpaanbod	JA	JA	JA	JA	JA	X	X	X	X	X	X		X
	Gezinsmanagement	JA	JA	JA	JA	JA	X				X			
	Eigen kracht conferentie	JA	JA		JA	JA	X				X	X		
	(Overlast) Multiprobleemgezin aanpak (MPG-Aanpak)	JA	JA	JA	JA	JA	X				X			
	Bemiddeling bij studie/werk/sport/dagbesteding	JA			JA	JA	X	X			X			
	Hulp bij schuldsanering	JA			JA	JA	X	X			X			
	Begeleiding bij opvoeding	JA	JA	JA	JA	JA	X				X			
	Fysieke aanpassingen woning/hangplek/jeugdhonk	JA			JA	JA	X					X		X

Interventiemogelijkheden OP CRIMINELE OMGEVING

Tactiek	Interventies	niet-strafrechtelijk traject	fase vòòr veroordeling	detentiefase	fase reclasseringstoezicht	nazorg fase	Bestuur/gemeente	Justitie	Rechterlijke macht	Politie	Zorg	Subject incl. omgeving	Ov. (semi) overheidsinst.	Private partners
Opsporen	Onderzoek naar vermeende gepleegde strafbare feiten vrienden	JA	JA	JA	JA	JA	X	X	X	X				
	Openstaande signaleringen van vrienden	JA	JA	JA	JA	JA	X	X		X				
	Medeplichtigheid aan misdrijven	JA	JA	JA	JA	JA	X	X		X				
	Buurtgerichte thema rechtzittingen	JA	JA				X	X	X	X				
	Medeplegers/vrienden worden gehoord als getuige misdrijf / kroongetuige	JA	JA				X	X	X	X				
	Actueel rechercheren op (nog) te plegen feiten	JA	JA					X	X	X			X	
	Fraude met subsidies en uitkeringen	JA	JA				X	X	X	X			X	
Afnemen	Ontnemingsmaatregel incl. (conservatior) beslag		JA	JA	JA			X	X	X				
	(conservatoir) beslag voor geldboete		JA	JA	JA			X	X	X				
	Inbeslagname voor verbeurdverklaring		JA	JA	JA			X	X	X				
	Inbeslagname onverklaarbaar vermogen (Cabrio-methode)		JA	JA	JA			X	X	X			X	
	Civiele mogelijkheden derden/slachtoffers	JA	JA	JA	JA		X	X		X		X		X
	Civiel schadeverhaal op groep	JA	JA	JA	JA		X		X	X				X
	Mogelijkheden derden (belastingdienst, Sociale Dienst, UWV)	JA	JA	JA	JA	JA	X	X	X	X			X	
Tegenhouden	Preventief fouilleren op hotspots doelgroep	JA	JA		JA	JA	X	X		X				
	Kapotmaken van voorgenomen strafbare feiten	JA	JA		JA	JA	X	X		X				
	Gesprek met gezag: burgemeester, ovj, wijkteamchef, buurtregisseur	JA				JA	X	X		X	X	X		
	24u / 14 dgn / 1 mnd / 3 mnd (toegangs)verboden aan persoon/doelgroep				JA		X			X				
	Actieve dynamische controles (ANPR/Catch-ken)		JA	JA	JA					X			X	
	Plaatsen op FAD-waarschuwingslijst (Fraude Aanpak Detailhandel)		JA	JA	JA					X				X
	Controle gruthokkers (art. 552 sv) ivm heling		JA	JA	JA					X				
	Horeca controle	JA	JA		JA	JA	X			X			X	X
	Communicatieplan/ mediastrategie gericht op sleutelplaatsen	JA	JA		JA	JA	X	X		X				X
	Toezicht op straat (o.a. APV)	JA	JA		JA	JA	X			X	X	X		
	Weigeren / Intrekken vergunning (BIBOB)	JA	JA	JA	JA	JA	X	X		X			X	
	Camera toezicht (zichtbaar / onzichtbaar)	JA	JA		JA	JA	X	X		X				
Verstoren	Blaming en shaming social media (infiltratie)	JA	JA	JA	JA	JA				X				X
	Strategisch plaatsen van politievoertuigen / Hinderlijk volgen	JA	JA		JA	JA	X	X		X		X		
	Intregrale controles stadspoorten en sleutelplaatsen	JA	JA		JA	JA	X			X				
	Controle doelgroep in openbare ruimte (zero-tolerance)	JA	JA		JA	JA	X			X				
	Uit woning ivm overlast/fraude/betalingsachterstand	JA	JA		JA	JA	X		X	X		X		X
Signaleren / adviseren	Aanpassingen in fysieke (bouwkundige) omgeving	JA	JA		JA	JA	X			X				
	Sluitingsverzoek van hotspot (bijv. kroeg/coffeeshop)	JA	JA		JA	JA	X			X				
	Mobiliseren private partners zoals winkeliers	JA	JA		JA	JA	X			X	X			X
	Dienstplichtig in buitenland?	JA	JA			JA				X				
	Mobiliseren van sociale netwerken via internet	JA	JA	JA	JA	JA				X				X
Resocialisatie / zorg	Vrienden hebben psychische nood; onderzoek/hulpaanbod/BOPZ	JA	JA	JA	JA	JA	X			X	X	X		X
	Vrienden hebben verslaving; hulpaanbod	JA	JA	JA	JA	JA	X			X	X	X		X
	Mobiliseren invloedrijke personen op doelgroep	JA	JA	JA	JA	JA	X			X		X		
	Bemiddeling bij studie/werk/sport/dagbesteding	JA	JA		JA	JA	X			X	X	X		X
	Hulp bij schuldsanering	JA	JA		JA	JA	X			X	X			X

Bestuur/gemeente	Justitie	Rechtelijke macht	Politie	Zorg	Subject incl. omgeving	Ov. (semi) overheidsinst.	Private partners
Burgemeester	OM: Openbaar Ministerie	Rechtelijke macht	Verzamelaar info politie t.b.v. PGA	GGD	Subject zelf	KMAR: Koninklijke Marechaussee	Uitzendbureau's
OOV - Dir. Openbare Orde en veiligheid	3 RO - 3 Reclassering instanties		Handhaving	GGZ - Geestelijke Gezondheidszorg	Familie subject	Bijzondere Opsporingsdiensten (BOD's) (FIOD, VROM-IOD, AID-DO, Inspectie SZW)	Woningbouwcorporatie(s)
(Stadsdelen)	NIFP - Nederlands Instituut voor Forensische psychiatrie en psychologie		Buurtregie	Verslavingszorg	Vrienden subject	Belastingdienst /Douane	Belangenverenigingen
Gemeenten binnen regio	DJI: Dienst Justitiële Inrichtingen/Grip		DEO: Dienst Executieve Ondersteuning	Bureau Jeugdzorg	Coach/buurtvaders/invloedrijk pers.	IND (Immigratie en Naturalisatie Dienst)	Advocatuur
Verantwoordelijke jeugd en veiligheid			Wijkteamrecherche	Jeugdreclassering	Buurt subject	UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen)	Financiele instellingen
Zorgcoördinator Jeugd			Bovenregionale of regionale Recherche	Maatschappelijke opvang	Slachtoffer(s)	Steunpunt Huiselijk Geweld	Verzekeringsmaatschappijen
RIEC - Regionale Informatie en Expertise Centrum			Andere regio's/KLPD	Bureau Halt	Sportverenigingen	Sociale verzekeringsgs Bank (SVB)	Winkeliers / ondernemers
Veiligheidshuizen			Politie	RvdK - Raad voor de Kinderbescherming	School	CJIB	Burgers (algemeen)
Afdeling Persoonsinformatie				Centra voor Jeugd en Gezin	Werkgever	CBR	
Afdeling Wonen, Zorg en Samenleven				Jongerenwerk en straathoekwerk		DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	
Afdeling Werk & Inkomen				Opbouwwerk			
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling				Zorg			
Afdeling Leerplicht							
Afdeling (stads)toezicht							

V. Handleiding interventiematrix

Handleiding voor de interventiematrix in Excel

1 Inleiding

In het onderdeel 'interventiematrix' van de toolbox heeft u alles kunnen lezen over wat een interventiematrix is en wat de voordelen zijn als partners die gebruiken. Verder zit er in de toolbox een Excelbestand: de feitelijke interventiematrix. In dit document leggen we uit hoe u daarmee kunt werken.

2 Opbouw van de matrix

De interventiematrix bestaat uit vier tabbladen. In de eerste drie tabbladen staan de daadwerkelijke interventies (de 'interventietabbladen') en in het laatste tabblad staan de betrokken ketenpartners opgesomd.

Omgeving
De interventies zelf zijn in de eerste plaats geordend naar de omgeving waar zij zich op richten:
- Op de persoon;
- Op de sociale omgeving;
- Op de criminele omgeving.

De interventies die zich op de persoon richten, staan in het eerste tabblad, de interventies gericht op de sociale omgeving in het tweede tabblad en de interventies gericht op de criminele omgeving in het derde tabblad.

Fase
De drie zogenoemde 'interventietabbladen' zien er qua opbouw hetzelfde uit. Voor elke interventie is een aparte rij. In de eerste vijf kolommen daarachter staat in welke fase de partners die interventie kunnen toepassen. Daarbij maken we onderscheid naar:

- Een niet strafrechtelijk traject (dus een traject zonder een zogenoemd 'dwang-en-drangkader');
- De fase voor de veroordeling;
- De detentiefase;
- De fase waarin reclassering toezicht houdt,
- De nazorgfase (na detentie of reclasseringstoezicht).

Als een interventie in een fase kan worden toegepast, staat er in de desbetreffende kolom 'JA'. Anders is dit vakje leeg.

Tactiek
In de eerste kolom van de interventietabbladen staat steeds welke interventies partners kunnen inzetten bij een bepaalde tactiek. Deze tactieken zijn:
Opsporen: onderzoek naar strafbare feiten met als doel het subject te vervolgen.
Afnemen: subject financieel afromen door het afpakken van vermogen, opleggen van vorderingen en/of innen van schulden.
- Tegenhouden: het zodanig beïnvloeden van gedrag en van omstandigheden, dat de criminaliteit of andere inbreuken op de veiligheid en de maatschappelijke integriteit worden voorkomen of vroegtijdig worden beëindigd.
- Verstoren: het zodanig 'in de gaten houden' van iemand dat het voor hem en zijn omgeving duidelijk wordt dat hij onderwerp is van preventief overheidsoptreden.
- Signaleren/adviseren: op basis van bevindingen anderen informeren zodat zij maatregelen kunnen nemen.
- Resocialisatie/zorg.

Uitvoerende organisatie
In de laatste kolommen van de interventietabbladen staat steeds welke partner(s) betrokken is (zijn) bij de uitvoering van de desbetreffende interventie. Voor de overzichtelijkheid hebben we deze partners geclusterd:

- Bestuur of gemeente;
- Justitie;
- Rechterlijke macht;
- Politie;
- Zorg;
- Subject zelf (inclusief zijn/haar omgeving);
- Overige (semi) overheidsinstellingen;
- Private partners.

Als een partner betrokken is bij de uitvoering van een bepaalde interventie, dan staat er in de desbetreffende kolom een 'X'
Meer specifieke informatie over de uitvoerende partner(s) staat wel in de matrix, maar is verborgen. Deze informatie kan altijd alsnog zichtbaar worden gemaakt (zie paragraaf 'Bepalen van de uitvoerende organisatie' hoe u dit kunt doen). Om te zien welke partners in elk cluster vallen, kunt u ook kijken in het vierde tabblad van het bestand. In de eerste rij staat steeds de naam van het cluster, daaronder welke partners daarbinnen vallen.

3 Werken met de matrix

De eerste stap is om te bepalen in welke omgeving u wilt interveniëren. Vervolgens kunt dat tabblad openen.

Filteren op fase
Omdat de lijst met interventies soms lang is, kunt u deze verkorten door een filter toe te passen op de fase. Als u bijvoorbeeld wilt interveniëren in de fase voor de veroordeling, kunt u als volgt een filter toepassen op die fase:

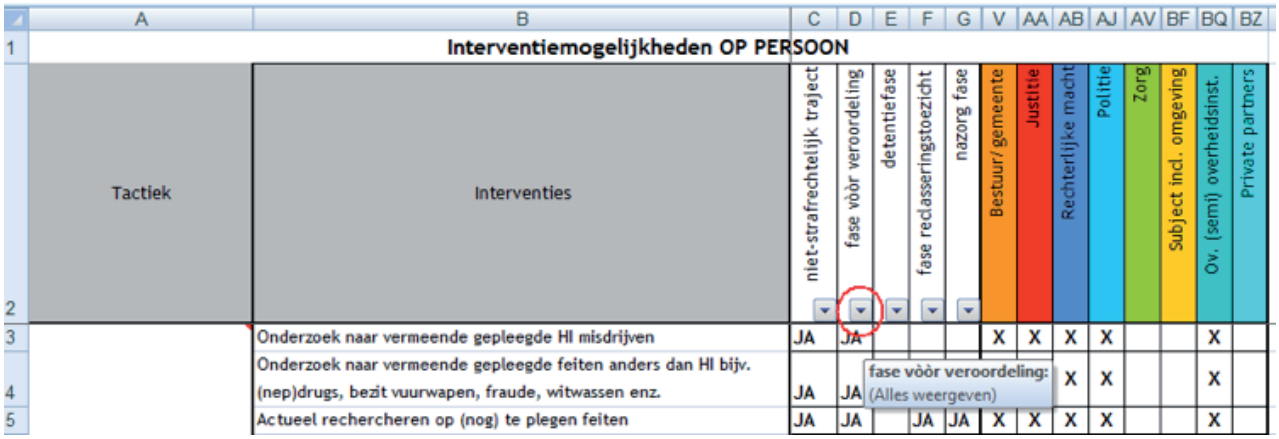

	A	B	C	D	E	F	G	V	AA	AB	AJ	AV	BF	BQ	BZ
1		Interventiemogelijkheden OP PERSOON													
2	Tactiek	Interventies	niet-strafrechtelijk traject	fase vóór veroordeling	detentiefase	fase reclasseringstoezicht	nazorg fase	Bestuur/gemeente	Justitie	Rechterlijke macht	Politie	Zorg	Subject incl. omgeving	Ov. (semi) overheidsinst.	Private partners
3		Onderzoek naar vermeende gepleegde HI misdrijven	JA	JA				X	X	X	X			X	
4		Onderzoek naar vermeende gepleegde feiten anders dan HI bijv. (nep)drugs, bezit vuurwapen, fraude, witwassen enz.	JA	JA						X	X			X	
5		Actueel rechercheren op (nog) te plegen feiten	JA	JA		JA	JA	X	X	X	X			X	

fase vóór veroordeling:
(Alles weergeven)

Klik bovenaan de kolom 'fase voor veroordeling' op het driehoekje voor het filter.

Vervolgens opent het selectievenster. Zorg ervoor dat voor 'JA' er een vinkje staat en dat het vakje voor '(Lege cellen') leeg is. Klik vervolgens op 'OK'.

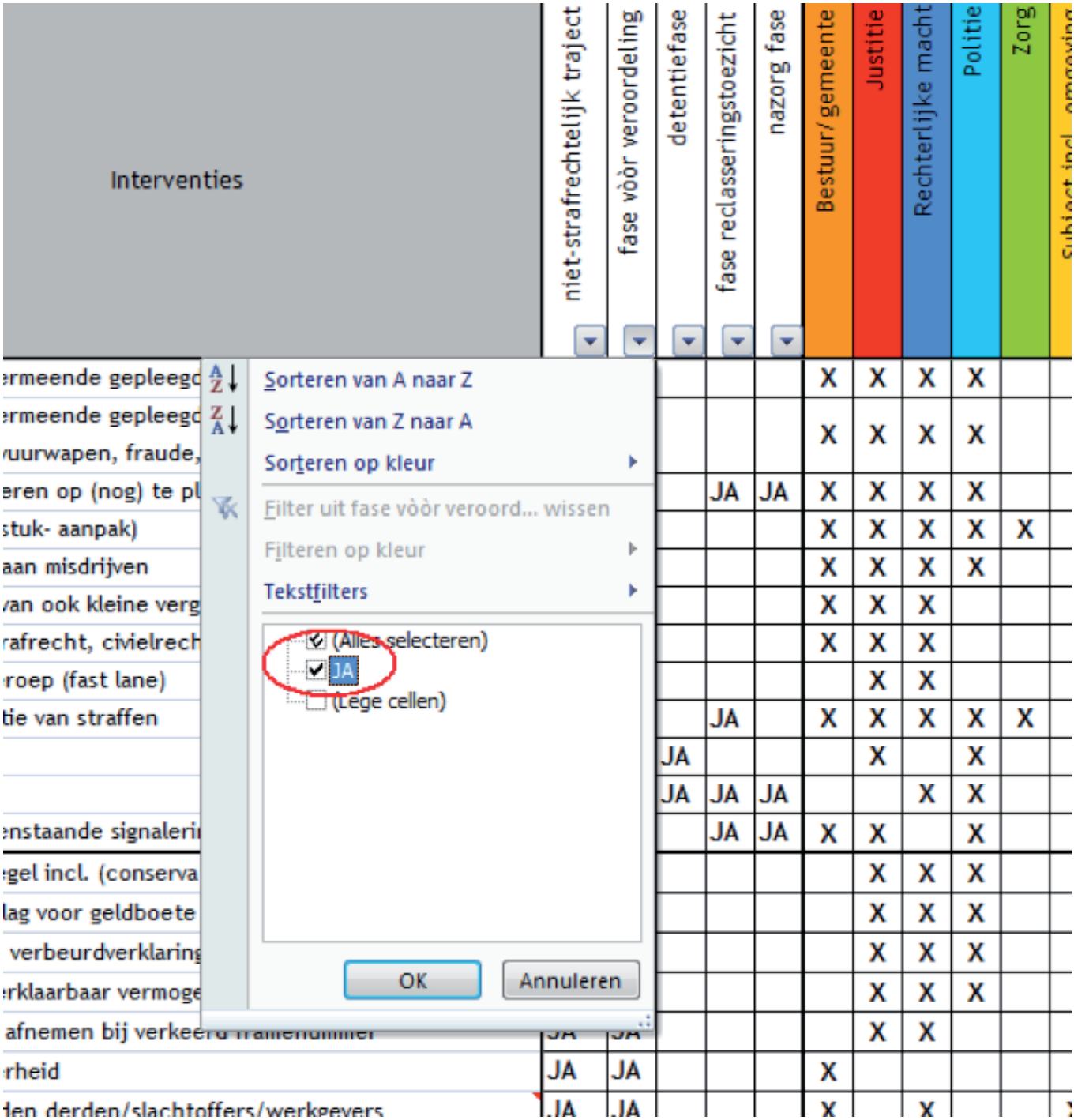

Hierna staan in het tabblad alleen de interventies weergegeven die in te zetten zijn in de fase voor de veroordeling. De andere interventies zijn nu verborgen.

Door het selectievenster nogmaals te openen en een vinkje te plaatsen voor '(Alles selecteren)', wordt het filter opgeheven en komen weer alle interventies in beeld.

Bepalen van de tactiek
Vervolgens bepalen partners welke tactiek zij willen gebruiken in de PGA. De interventies zijn geclusterd per tactiek. Scroll naar beneden tot u de juiste tactiek in beeld hebt en kijk in de tweede kolom welke interventies u binnen die tactiek kunt gebruiken.

Bepalen van de uitvoerende organisatie
In de laatste kolommen staat steeds welke partner(s) betrokken is (zijn) bij elke interventie. Zoals we hiervoor al hebben aangegeven, is deze informatie geclusterd en is meer specifieke informatie hierover verborgen. Deze specifieke informatie kunt u weer zichtbaar maken.

Dit doet u als volgt. Wanneer u bijvoorbeeld in het tabblad ziet dat bij een interventie Justitie betrokken is en wil weten welke partij precies, selecteert u tegelijkertijd de kolom waarin 'Justitie' staat en de kolom links daarvan (in dit geval 'Bestuur / gemeente').

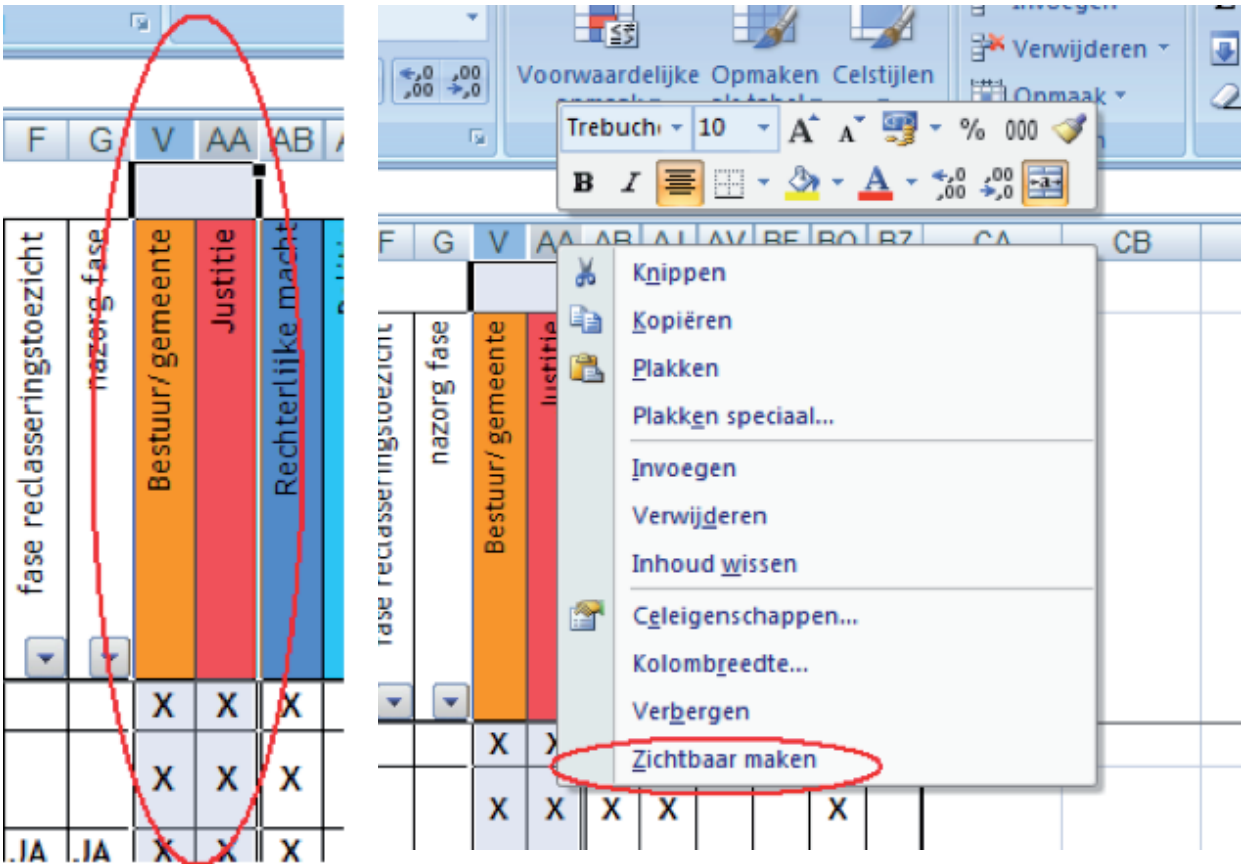

Ga vervolgens op de geselecteerde kolommen staan en klik op de rechtermuisknop. Klik daarna op 'Zichtbaar maken'. Hierna verschijnen in aparte kolommen de partners die onder het cluster 'Justitie' vallen.

Om de kolommen weer te verbergen, selecteert u de desbetreffende kolommen. Daarna gaat u weer op de selectie staan en klikt op de rechtermuisknop. Vervolgens klikt op ‘Verbergen’. De kolommen verdwijnen dan weer uit beeld.

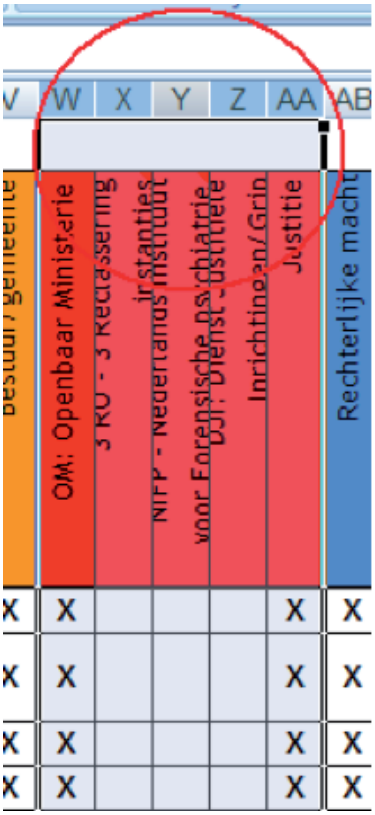

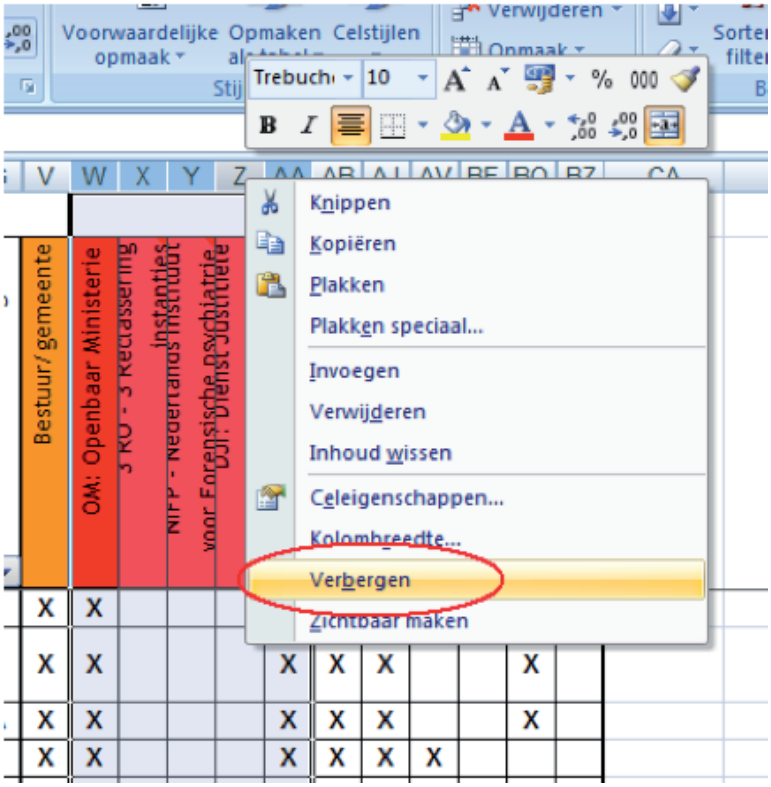

VI. Menukaart bijzondere voorwaarden

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Menukaart bijzondere voorwaarden

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Menukaart bijzondere voorwaarden

Algemeen: Het kabinet zet in op een meer persoonsgerichte benadering van een delictpleger om recidive (herhaling van criminaliteit) te voorkomen. Het opleggen van voorwaardelijke sancties biedt bij uitstek het justitiële kader waarbinnen deze persoonsgerichte benadering effectief kan zijn. De wetgever komt daarom met de volgende wet- en regelgeving:	Justitiële Voorwaarden	Voorwaardelijke invrijheidstelling	Voetbalwet	Rechterlijk gebieds- of contactverbod
Doel	De wet geeft de Officier van Justitie (OvJ) en de rechter de mogelijkheid om een combinatie van bijzondere voorwaarden te vorderen en op te leggen die het best passen bij het profiel van een delinquent. De bijzondere voorwaarden kunnen worden opgelegd in het kader van een OM-afdoening, een schorsing van de preventieve hechtenis, de voorwaardelijke veroordeling of voorwaardelijke invrijheidstelling.	De regeling van de voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.) betekent dat door het stellen van voorwaarden de invrijheidstelling van een veroordeelde minder vrijblijvend is geworden. Met het opleggen van voorwaarden die het best passen bij het profiel van de delinquent wordt gestreefd om de recidivekans te verkleinen.	Deze wet geeft Burgemeester en de Officier van Justitie (OvJ) de bevoegdheid preventief passende maatregelen te treffen om vandalisme en overlast bij grote (voetbal)evenementen te beteugelen.	De wet geeft de rechter de mogelijkheid om een vrijheidsbeperkende maatregel op te leggen om de geschonden rechtsorde te herstellen en is niet gericht op blijvende gedragsbeïnvloeding.
Doelgroep	Alle justitiabelen waarbij op basis van het type delict, de kans op recidive en de persoon van de dader een (deels) voorwaardelijke sanctie tot de mogelijkheden behoort en waarbij gedragsverandering en vermindering van de kans op recidive kan worden verwacht als persoongerichte bijzondere voorwaarden worden ingezet. Daarnaast kan bij deze personen een gedragsverandering en vermindering van de kans op recidive worden verwacht als persoongerichte bijzondere voorwaarden worden ingezet.	Alle meerderjarige personen die veroordeeld zijn tot een geheel onvoorwaardelijke vrijheidsstraf met een duur van meer dan één jaar (of meerdere geheel onvoorwaardelijke korte vrijheidsstraffen die opgeteld meer dan één jaar zijn). De v.i.-regeling is niet van toepassing op straffen die voor een deel voorwaardelijk zijn. Onvoorwaardelijke straffen tot één jaar moeten geheel worden uitgezeten. Tenslotte komt een gedetineerde niet in aanmerking voor v.i. als: • hij niet instemt met de voorwaarden; • er geen adequate voorwaarden mogelijk zijn; • er sprake is van (pogingen tot) ontsnappingen tijdens detentie; of • er sprake is van illegale vreemdelingen.	Personen: • die herhaaldelijk individueel of groepsgewijs de openbare orde hebben verstoord; • die bij groepsgewijze verstoring van de openbare orde een leidende rol hebben gehad; of die • bij wie een ernstige vrees bestaat voor verdere verstoring van de openbare orde.	Personen waarbij de rechter oordeelt dat een vrijheidsbeperkende maatregel kan voorkomen dat de verdachte opnieuw een strafbaar feit zal plegen of zich belastend naar personen toe zal gedragen. In het geval een veroordeelde op voorhand niet bereid is mee te werken aan begeleiding of training kan de rechter ook kiezen voor een vrijheidsperkende maatregel.
Wie legt op?	Officier van Justitie, Rechter	Openbaar Ministerie	Burgemeester, Officier van Justitie	Rechter
Werking	De reclassering adviseert de OvJ en de rechter op basis van diagnostisch instrumentarium over de kans op recidive en (on)mogelijkheden voor de toepassing van bijzondere voorwaarden. Naast het reclasseringsadvies kan het OM het Nederlands Instituut voor Forensische psychiatrie en psychologie (NIFP) vragen een Pro Justitia rapportage uit te brengen het OM vervangen door de OvJ. Door het expliciet opnemen van duidelijk geformuleerde bijzondere voorwaarden in het vonnis is het mogelijk om het toezicht op de bijzondere voorwaarden stricter toe te passen en sneller in te kunnen grijpen bij het niet-naleven van de voorwaarden. Afhankelijk van het type bijzondere voorwaarden kan toezicht op deze voorwaarden plaatsvinden door reclassering of politie of in samenwerking met elkaar. In het geval van een herstellende voorwaarde zien het Openbaar Ministerie (OM) en het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) toe op het nakomen van de voorwaarde.	Aan de voorwaardelijke invrijheidstelling is altijd de algemene voorwaarde verbonden dat de veroordeelde tijdens zijn proeftijd geen nieuw strafbaar feit begaat. Deze proeftijd gaat in op de dag van de invrijheidstelling. Aan de invrijheidstelling kunnen ook bijzondere voorwaarden worden verbonden die afgestemd zijn op de specifieke omstandigheden van het delict en de dader. Het betreft dezelfde voorwaarden als bij de voorwaardelijke veroordeling. Het gevangeniswezen de reclassering en eventueel het lokale OM adviseren het Centrale Voorziening v.i. (CVvi) over het stellen van voorwaarden aan de invrijheidstelling. De veroordeelde moet zich bereid verklaren om de voorwaarden na te leven. Tegen de vaststelling van de bijzondere voorwaarden staat geen beroep open. De reclassering houdt toezicht op het naleven van de bijzondere voorwaarden. Indien nodig wordt de politie ingeschakeld bij het toezicht.	Het bevel van de burgemeester is een bestuursrechtelijke maatregel en kan de volgende voorwaarden inhouden: gebiedsverbod, meldplicht en groepsverbod. De OvJ kan een gedragsaanwijzing opleggen welke de volgende voorwaarden kan inhouden: gebiedsverbod, meldplicht, contactverbod en begeleidingsplicht. De OvJ is hiermee bevoegd om direct na aanhouding een gedragsaanwijzing op te leggen. Dit betekent dat een gedragsaanwijzing al effectief kan worden opgelegd nog voordat de justitiabele voor een rechter moet verschijnen. Het toezicht op deze voorwaarden kan plaatsvinden door politie en/of (buitengewoon) opsporingsambtenaren. In het geval van begeleidingsplicht kan ook de reclassering een rol spelen. Bij een bevel van de burgemeester kunnen ook andere toezichthouders in dienst van een gemeente toezicht op de voorwaarden houden.	De vrijheidsbeperkende maatregel kan in plaats van bijzondere voorwaarden worden toegepast in die gevallen waarin op voorhand duidelijk is dat de veroordeelde niet bereid zal zijn mee te werken aan begeleiding of training/behandeling. De rechter kan ook kiezen voor een gebieds- of contactverbod als blijkt dat de omstandigheden waaronder het strafbare feit is begaan zeer situationeel zijn bepaald en direct van invloed zijn op de leefomgeving van de burger.
Duur	De duur van bijzondere voorwaarden is maximaal drie jaar; in uitzonderlijke gevallen 5 tot 10 jaar.	De proeftijd voor de algemene voorwaarde is gelijk aan het restant van de straf, maar duurt minstens één jaar. De proeftijd van een bijzondere voorwaarde kan nooit langer duren dan het restant van de straf. Het minimum van één jaar geldt bij de proeftijd van de bijzondere voorwaarden dus niet.	Het bevel van de burgemeester geldt ten hoogste drie maanden. De gedragsaanwijzing van OvJ blijft maximaal 90 dagen van kracht. In het geval de verdachte beroep heeft aangetekend bij de rechter en er niet tijdig een onherroepelijk vonnis wordt verkregen, dan kan de gedragsaanwijzing van de OvJ maximaal drie keer worden verlengd met een periode van maximaal 90 dagen.	De duur van het rechterlijk gebieds- of contactverbod is maximaal twee jaar.
Dwangmiddel	In geval van het niet naleven van de bijzondere voorwaarden wordt overgegaan tot de tenuitvoerlegging (Tul) van de voorwaardelijk opgelegde straf. De wet voorziet in de mogelijkheid van een voorlopige Tul in afwachting van de zitting voor de Tul. De OvJ kan afzien van een vordering Tul indien naar het oordeel van het OM kan worden volstaan met het vorderen van verlengen van de proeftijd, het wijzigen van voorwaarden of een waarschuwing.	Als de v.i.-gestelde de algemene voorwaarde of een bijzondere voorwaarde niet naleeft, kan de OvJ een vordering tot herroeping van de v.i. indienen bij de rechtbank. In het geval van overtreding van de bijzondere voorwaarden kan de OvJ een waarschuwing geven, de voorwaarden aanpassen of naar de rechter om een herroeping van de v.i. te vragen.	Het niet naleven van een bevel van de burgemeester of het niet naleven van de aanwijzing van de OvJ kan bestraft worden met een gevangenisstraf of een geldboete.	In het geval de maatregel niet wordt nageleefd, dient de OvJ onverwijld een vordering tot tenuitvoerlegging van de vervangende hechtenis in bij de rechter-commissaris.
Partners	OM, ZM, Reclassering, Politie en NIFP.	OM, ZM, Reclassering, Politie en DJI.	Burgemeester, OM, ZM, Reclassering en Politie .	OM, ZM en Politie.
Bron	Kamerstukken 2010-2011, 32 319 Aanwijzing Advies, toezicht en naleving voorwaardelijke sancties (2010A013) Aanwijzing Elektronisch Toezicht (2010A008)	Kamerstukken 2005-2006, 30513 Aanwijzing Voorwaardelijke invrijheidstelling (2008A012)	Kamerstukken 2008-2009, 31467. Aanwijzing discriminatie (2007A010) Aanwijzing verstrekking van strafvorderlijke gegevens voor buiten de strafrechtspleging gelegen doeleinden (2010A016) Richtlijn voor strafvordering voetbalvandalisme en -geweld (2010R009)	Kamerstukken 2010-2011, 32551
Inwerkingtreding	1 april 2012	1 juli 2008	1 september 2010	1 april 2012

Menukaart bijzondere voorwaarden

Bijzondere voorwaarde	Justitiële Voorwaarden		Voorwaardelijke invrijheidstelling		Voetbalwet**		Rechterlijk gebieds- of contactverbod	
	Wie bepaalt?	Wie houdt toezicht?	Wie bepaalt?	Wie houdt toezicht?	Wie bepaalt?	Wie houdt toezicht?	Wie bepaalt?	Wie houdt toezicht?
Herstellende voorwaarden:								
Vergoeding van de door het strafbare feit veroorzaakte schade	Officier van Justitie of Rechter	OM en CJIB						
Herstel van de door het strafbare feit veroorzaakte schade	Officier van Justitie of Rechter	OM en CJIB						
Storting van een waarborgsom	Officier van Justitie of Rechter	OM en CJIB						
Storting van een geldbedrag in bepaalde fondsen (belang slachtoffer)	Officier van Justitie of Rechter	OM en CJIB						
Vrijheidsbeperkende voorwaarden:								
Contactverbod*	Officier van Justitie of Rechter	Reclassering en/of Politie	OM	Reclassering en/of Politie	Burgemeester en/of Officier van Justitie	Politie en/of (Buitengewoon) Opsporingsambtenaar	Rechter	Politie
Locatieverbod*	Officier van Justitie of Rechter	Reclassering en/of Politie	OM	Reclassering en/of Politie	Burgemeester en/of Officier van Justitie	Politie en/of (Buitengewoon) Opsporingsambtenaar	Rechter	Politie
Locatiegebod*	Officier van Justitie of Rechter	Reclassering en/of Politie	OM	Reclassering en/of Politie	Burgemeester en/of Officier van Justitie	Politie en/of (Buitengewoon) Opsporingsambtenaar	Rechter	Politie
Meldplicht	Officier van Justitie of Rechter	Reclassering en/of Politie	OM	Reclassering en/of Politie	Burgemeester en/of Officier van Justitie	Politie en/of (Buitengewoon) Opsporingsambtenaar		
Gedragsveranderende voorwaarden:								
Drugs -en/of alcoholverbod	Officier van Justitie of Rechter	Reclassering	OM	Reclassering				
Opneming van de veroordeelde in zorginstelling	Officier van Justitie of Rechter	Reclassering	OM	Reclassering				
Ambulante behandeling	Officier van Justitie of Rechter	Reclassering	OM	Reclassering				
Verblijf in een instelling voor begeleid wonen of maatschappelijke opvang	Officier van Justitie of Rechter	Reclassering	OM	Reclassering				
Deelnemen aan gedragsinterventies	Officier van Justitie of Rechter	Reclassering	OM	Reclassering				
Overige voorwaarden								
Andere voorwaarden het gedrag van de veroordeelde betreffende	Officier van Justitie of Rechter	Reclassering en/of Politie	OM	Reclassering en/of Politie				

Opmerking:
*) De vrijheidsbeperkende voorwaarde kan het best gecontroleerd worden door middel van elektronisch toezicht. Hiervoor is een rechterlijke uitspraak vereist.

**) Bij de voetvalwet kan ook een begeleidingsplicht door de reclassering als voorwaarde worden opgelegd door de Officier van Justitie.

Januari 2012 | J-12060 *Deze menukaart is een uitgave van het programma Justitiële Voorwaarden*

VII. Lijst van door erkenningscommissie beoordeelde gedragsinterventies

Overzicht van alle tot en met juni 2012 beoordeelde gedragsinterventies

Gedragsinterventies	Uitkomst ex ante beoordeling	Uitkomst tusentijdse beoordeling	Indieners
Agressieregulatie op Maat	Erkend (2007)		DJI/JJI
Agressieregulatie op Maat Ambulant	Erkend (2009)		DJI/JJI
Alcohol en Geweld	Voorlopig erkend (2010)	nvt	Stichting Verslavingsreclassering GGZ
Arbeidsvaardigheden (ArVa) / voorheen Arbeid	Erkend (2008)		Reclassering Nederland
ART Wiltshire-Nederland	Erkend (2009)		Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering
Boosheid de Baas	Niet erkend (2007)	nvt	DJI/JJI
Brains4Use	Erkend (2010)		DJI/JJI
Buitenprogramma Work-Wise	Erkend (2010)		DJI/JJI
Cognitieve Vaardigheden (CoVa)	Erkend (2007)		Reclassering Nederland
Cognitieve Vaardigheden plus (CoVa+)	Erkend (2008)		Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering
Competentievergroting in het leven van alledag	Niet erkend (2006)	nvt	DJI/JJI
Dialectische gedrags-therapie (DGT)	Niet erkend* (2010)	nvt	DJI/JJI
Equip (residentieel)	Niet erkend* (2006)	nvt	DJI/JJI
Equip (ambulant)	Niet erkend (2009)	nvt	Raad voor de Kinderbescherming
Functional Family Therapy (FFT)	Erkend (2009)		DJI/JJI
Gedragsinterventie Partnergeweld	Niet erkend (2010)	nvt	Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering
Handboek methode jeugdreclassering	Niet beoordeeld (ingediend in 2006)	nvt	MOgroep
Herstelopvoeding	Niet erkend (2007)	nvt	DJI/JJI
Huisvesting en Wonen	Niet erkend* (2011)	nvt	Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering
IKJIJWIJ	Niet erkend (2008)	nvt	DJI/GW
In Contro! LVB	Niet erkend* (2011)	nvt	DJI/JJI
In Control!	Erkend (2009)		DJI/JJI
Korte Leefstijltraining	Erkend (2009)		Stichting Verslavingsreclassering GGZ

Leefstijltraining voor Justitiabelen (voorheen terugvalpreventie middelen)	Erkend (2009)		Stichting Verslavingsreclassering GGZ
Leren van Delict	Erkend (2009)		DJI/JJI
Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC)	Erkend (2010)		Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering
MultiDimensionele FamilieTherapie (MDFT)	Erkend (2011)		Stichting Verslavingsreclassering GGZ
Multisysteem Therapie (MST)	Erkend (2010)		Raad voor de Kinderbescherming
Nieuwe Perspectieven bij Terugkeer (NPT)	Erkend (2008)		DJI/JJI
Nieuwe Perspectieven bij Terugkeer LVB (NPT-LVB)	Erkend (2010)		DJI/JJI
Ouderschap met Liefde en Grenzen	Niet erkend* (2012)	nvt	Bureau Jeugdzorg, Amsterdam
Out of the Circle	Voorlopig erkend (2010)	nvt	DJI/JJI
Respect Limits (voorheen: Con-tact)	Erkend (2012)		Raad voor de Kinderbescherming
Skills4Us	Niet erkend (2011)	nvt	Raad voor de Kinderbescherming
Slachtoffer in Beeld	Niet erkend (2005)	nvt	Raad voor de Kinderbescherming
So Cool	Voorlopig erkend (2011)	nvt	Raad voor de Kinderbescherming
Sociale Vaardigheidstraining op Maat	Erkend (2008)		DJI/JJI
Solide basis voor de toekomst	Niet erkend* (2007)	nvt	DJI/JJI
Stay-a-way	Erkend (2011)		Raad voor de Kinderbescherming
TACT Groep (tot juli 2012 Washington State Agression Replacement Training (WSART))	Erkend (2010)		Raad voor de Kinderbescherming
TACT Individueel (tot juli 2012 Washington State Agression Replacement Training (WSART) - individueel	Voorlopig erkend (2012)	nvt	Raad voor de Kinderbescherming
Tools4U / voorheen CO&SO-Va-training	Erkend (2007)		Raad voor de Kinderbescherming
Training Budgetteren	Niet erkend* (2011)	nvt	Reclassering Nederland
Vaktherapie in de gesloten setting	Niet erkend (2010)	nvt	DJI/JJI
Werken aan je Toekomst	Niet erkend* (2010)	nvt	DJI/JJI
Youth at Risk	Niet erkend (2006)	nvt	Bureau Jeugdzorg, Limburg

* Niet erkend, verdere uitwerking gewenst

View publication stats